

NATIONAL ASSEMBLY OF SEYCHELLES*Wednesday 22nd March, 2023**The Assembly met at 9am**National Anthem**Moment of Reflection**Mr Speaker in the Chair***MR SPEAKER**

Bonzour Manm Onorab, zofisyse Lasanble, manm piblik ki pe swiv nou. Byenveni pou nou travay ozordi. Nou pe kontinyen avek konsiderasyon *Communications Bill* e nou a kapab apel Vis-Prezidan Afif e son delegasyon silvouple.

(HON WILBERT HERMINIE*(Off-Mic)***MR SPEAKER**

Onorab Herminie, si i annan en keksoz ki ou bezwen *raise* avan *meeting*, nou'n met lareg ki ou bezwen donn mwan sa an ekrire avan pou mon konsidere. Si non, napa naryen ki'n arive dan Lasanble pou ou *raise* en *point of order*, oubyen en *matter of privilege*.

Si ou annan en keksoz pou ou leve, avan biznes i komanse, donn mwan an ekrire silvouple, se tou. Ou napa laparol. Ou napa laparol. Ou napa laparol Onorab Herminie!

HON SEBASTIEN PILLAY

Onorab Pillay, i aplik pou ou osi parey. I aplik pou ou osi parey! Si ou annan en keksoz pou leve, lev li avek mwan avan e mon a donn ou, mon a konsidere e donn ou laparol. Mersi. Mersi! Tre byen.

Bonzour Vis-Prezidan e delegasyon. Byenveni dan Lasanble. Mr Benjamin Choppy *Principal Secretary* pou Departman Lenformasyon, Mr Jeffrey Dogley Direkter Zeneral pou Divizyon Kominikasyon e Mrs Irene Sirame *Legal Draftsperson*. *Thank you*. Vis-Prezidan, nou'n termin debat lo general merit sa *Bill*, e prezan mon envit ou, pou donn ou repons lo deba.

THE VICE-PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi bokou Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour tou bann *Leaders'* dan Lasanble, tou bann Manm Lasanble, tou

dimoun a lekout. Mr Speaker, mon ti a kontan dabor remersye tou bann diferan entervenans lo sa *Communications Bill*, 2022. Permet mwan adres bann diferan pwen ki'n ganny anmennen pou klarifikasyon.

Premyerman, Onorab Hoareau ti koz lo kou ki vin avek *number portability*. Byensir sa teknolozi i vin avek en kou. Sa sonm ki Onorab ti mansyonnen ti annefe tou total, tou bann operater ansanm, pou enstal sistenm enformatik ki annan pou fer avek *number portability*.

Byensir nou ekspekte ki operater, zot pou rod fason pou rekiper zot kou, me an menm tan, nou osi konnen ki la realite ekonomik ki la deor, i fer ki operater li menm pou azir dan bann fason lozik, kot pri i reflekte pouvwat konsonmater e lefe ki zot pou touzour esey retenir sa ki apel zot *market share*. Nou pou ankouraz zot pou toultan gard sa antet.

Eski sistenm *CIS*, (*Credit Information System*), pou aksesib avek operater dan sa demars pou *number portability*? Wi, in touzour egziste sa ki apel *due diligence* lo kliyan, ki enn bann eleman ki operater i toultan rode. Lenformasyon ki mon gannyen, se ki Labank Santral ki zer sa sistenm *CIS*, i pare pou partaz lenformasyon dan fason apropiye, pou ki bann risk i toultan minimize. Sirtou pou bann lenstitisyon ki donn kredi, e sa i kapab osi aplik pou operater telekominikasyon.

Lenpak *5G*; Mr Speaker, Gouvernman i konsernen avek lasante son pep. E byensir okenn form teknolozi ki prezant serten danze, ou persepsyon danze, i bezwen ganny adrese. Dan ka Sesel nou pozisyon i tre kler. Nou swiv bann norm enternasyonal ki'n ganny etabli. E dan ka *5G* oubyen transmisyon telekominikasyon an zeneral, nou pozisyon i konm swivan;

Ki tou bann emeter ki prezan dan nou teritwar, i bezwen konform avek bann *limit* radyasyon ki ganny defini koman akseptab par *ICNIRP* (*International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection*). Sa bann *limit* i ganny adopte par Sesel, par *World Health Organization*, par *International Telecoms Union*, e osi in ganny adopte par nou prop *Public Health Authority*.

Lot kestyon sete akoz ki *SBC* pa ganny kouver anba sa Lalwa, spesifikman koman en difizer lenformasyon? I tre senp Mr Speaker. *SBC* koman en medya Leta e

ki resevwar larzan Leta, i annan anba Lartik 168, permisyon pou li zer son loperasyon endepandaman avek Leta.

Alors son permisyon i anba Konstitisyon. Me byensir, kot i konsern frekans ki ganny donnen pou servi dan bann diferan lenstans, sa pou ganny kontrole par regilater, e ki dan sa Lalwa, i vin SCRA. Sa se senpleman pou ki lord i egziste dan frekans ki'n ganny aprouve, e pou anpese ki i annan enterferans dan transmisyon, ou dan bann difizyon.

Ou lobzervasyon Onorab Henrie, i korek, e sa bann prensip dan sa *Bill* i pa nouvo, e ti tonm dan kad modernizasyon, sa Lalwa, depi 2018. Me ki Gouvernman sa letan pa'n zanmen finalize devan Lasanble Nasyonal, sa letan.

Onorab Henrie ti osi propoze ki sa Lotorite SCRA i kapab vin Lotorite pou lapos. Mon konpran sa lozik, Onorab, atraver ou Mr Speaker, lentansyon anmenn plis efikasite, e fer plis avek mwens. Me parey i ete ozordi, sa Lalwa pa permet SCRA pou administre lezot Lalwa.

Mon mazine, nou kapab fer sa dan en prosen revli Lalwa, aköz lide, definitivman i annan merit. Mon ti a kontan prezan adres serten konsern ki ganny eksprimen. Sirtou Seksyon 90, kot serten Manm in sey fer nou krwar ki *Bill* pe rantre lo drwa konfidansyalite en endividi.

Mr Speaker, sa provizyon i kler. Premyerman 90(1) i dir, *“The Authority, when exercising powers conferred relating to radio frequency monitoring, may monitor, intercept or store communications”*. Sa i zis permet Lotorite sirvey serten frekans radyo, pou asire ki teknikman napa enterferans, ki bann difizyon pe mars byen, e ki komunikasyon i kler lo en pwennvi teknik. Sa i byen, i lozik e i normal.

Clause 90(2) i lir konm swivan, “When an end user or subscriber alleges receiving a threat of the use of violence against the end user or subscriber or any other person” oubyen

(b) “blackmail of the end user, subscriber or any other person, the end user or the subscriber may authorise, in writing, the relevant investigating authority or an operator to intercept telephone conversations, other electronic communications, traffic data and location data, electronic mail messages and any other form of communications to investigate and identify the person involved in such communications within the period

mentioned in the authorisation by the end user or subscriber.”

Mr Speaker, sa se senpleman, i donn sa dimoun - sa dimoun ki annan en menas lo li, ki annan son prop nmero, pou li, li menm demann ek son operater pou ed li sirvey son prop komunikasyon. Pa pou en lot dimoun, aköz i santi i annan kek menas kont li. Se son prop komunikasyon. Alors sa Lotorite i kapab servi sa koman levidans demen devan Lalwa, aköz in ganny fer selon en prosedir legal.

Napa drwa person ki'n ganny vyole. Aköz se sa dimoun ki pe donn Lotorite. Se li menm li ki donn Lotorite akse ek son prop lenformasyon. Lotorite dan sa ka, pe ed sa dimoun anmas son levidans ek lenformasyon. I nesese ki nou pa konfiz Seselwa lo sistenm entersepsyon.

Mr Speaker, nou pa dan biznes fer keksoz ki an deor lespri nou laliberte, oubyen drwa nenport ki endividi. Mr Speaker, anefe sa provizyon dan Lalwa pou la premyer fwa, en sitwayen ki donn Lotorite permisyon pou ed li sirvey komunikasyon. E mon krwar sa i en premye. E mon ti a kontan fer rapel bann Onorab ki'n esey fer krwar ki entersepsyon komunikasyon i en konsepe ki nouvo, ki ankor zot pe anbet zot lekor ek Lepep Seselwa.

Annou regard *Misuse of Drugs Act*. En Lalwa 2016, e i dir anba Seksyon 33 (1), 2016; *“Where a Judge in Chambers is satisfied by information under an oath that there is reasonable ground to suspect that an offence under this Act or related money laundering offence has been or is likely to be committed, the Judge may issue a warrant authorising an officer to tap or place under surveillance, for a period not exceeding six months, the telephone lines used by any person suspected of participation in the commission of the offence;”*

(b) “have access and place under surveillance for period not exceeding 6 months the computer systems used by any person suspected of participation in the commission of the offence.” Ankor enn fwa, napa okenn labi pouvwar. I ganny fer selon levidans devan en Ziz.

Lot provizyon ki konsern entersepsyon, i anba Lalwa *Seychelles International Intelligent Services Act*, 2019. Seksyon 18 ek 19, kot ankor enn fwa, kot Direkter sa servis i vin devan en Ziz, avek zistifikasyon nesese pou li demande, ki serten komunikasyon i ganny entersepte

pou rezon sekirite. Kek menas, ki rezonnableman i kapab ganny zistifye, me pa selon en direktif ki pa fonde, ou ..., ou lentansyon vyol drwa personn.

Ler Prezidan, dan Leta Lanasyon, ti pe fer referans avek labi nou laliberte ozordi ki bezwen ganny kontrole, Mr Speaker, i pa ti pe lager kont *Facebook* li, i pa ti pe lager kont laliberte lekspresyon, oubyen drwa medya. Sa Gouvernman in lager pou drwa lekspresyon. Nou premye dan Lafrik kot i konsern laliberte lapres. Nou napa okenn problemm avek personn eksprim son lekor. Me fodre ki li osi i respe drwa lezot. Se tou ki Prezidan ti pe dir.

Fodre pa ki okenn dimoun i santi ki i ganny drwa prezan servi sa bann rezo, pou li ensilte, pou senm vyolans, pou bann panse vyolan. Ti fer referans yer dan entervansyon - Onorab Zialor ek lafason ti ganny menase. E pou met lavi lezot dimoun an danze. Sa i pa akseptab dan en sosyete modern e sivilize.

Se pou sa rezon ki Prezidan ti pe fer referans dan Leta Lanasyon, lo *Cybercrimes and other Related Crimes Act 2021*. Pa lo okenn nouvo Lalwa. An partikilye, Seksyon 14 ek 15 ki dir; "En dimoun ki servi en sistenm *computer* e ki permet sa lekipman pou ganny servi pou sa bann bi swivan"

Pou fer bann propozisyon ki obsenn, oubyen endesan.

Pou menas lezot dimoun son propriyete.

Pou anvoy mesaz ki pe abize, ki obsenn, ki fo, ki koz en dimoun pou li ganny *stress* oubyen lenkyetid, i komet en lofans e i kapab - si i ganny *conviction*, i kapab menm al prizon."

Seksyon 15. Sanmenm sa Lalwa i koz lo *cyberstalking*. Ankor enn fwa, Lalwa i fer sa vin en krim.

Prezidan pa ti pe fer referans ek okenn Lalwa ki pa ti egziste. Sertenman, pa sa Lalwa ki devan nou. I ti pe senpleman fer rapel tou dimoun ki wi, nou annan nou drwa, me ki sa i fini kot drwa en lot dimoun i komanse.

Mon ti a kontan adres sa lot pwen konsern, konsernan rol *Board*. E ankor enn fwa, en Onorab ti fer nou krwar ki ler Prezidan ti pe koz lo move performans serten dimoun dan Servis Piblik, i ti pe koz lo *Board*. Prezidan pa'n zanmen mansyonn *Board* dan son ladres Leta Lanasyon.

Sa provizyon dan Lalwa i senpleman dir, ki *Board* sa Lotorite i annan son rol pou enplimant bann direktiv

dan Lalwa, koman en regilater. E ki rol Gouvernman i reste lo Polisi. Fonksyon sa Lotorite i anba Seksyon 6. Fonksyon Minis i anba Seksyon 7. Minis i responsab zeneralman pou Polisi e administrasyon zeneral.

Mon a sit en legzanp, kot sa i pa en keksoz ki premye fwa i arive. Ler an 2006, Gouvernman sa letan pa ti anvi plizyer stasyon radyo. Zot ti sit plizyer rezon. Polisi. Pou pa donn *license*, par egzanp en radyo zis pou larelizyon, oubyen enn zis pou al fer politik. Zot ti santi ki *license* ti devret R800mil. E byensir sa pa ti ankouraz personn pou investir dan sa domenn.

Kan bann reprezantan demokratik sa pei ti proteste, sa Gouvernman ki ti sorti dan menm parti ek sa bann Onorab, ki pe fer nou krwar ki Prezidan Wavel Ramkalawan pe rod anpes laliberte lekspresyon, zot ti fer bat li ek nou Minis Dezinyen ozordi, kas zot latet, akoz zot ti pe eksprim zot lekor. Eski okenn dimoun i krwar ki sanmenm sa Prezidan ozordi, ki pou sizer okenn provizyon Lalwa pou restrikte laliberte okenn dimoun? Non, Mr Speaker.

(Interruption)

MR SPEAKER

Order silvouple! Permet Vis-Prezidan donn son larepons, e silvouple, in ekout zot yer, e fer li lakourtwazi pou ekout li.

THE VICE-PRESIDENT AHMED AFIF

Wi, Mr Speaker. Mersi bokou. Mon krwar i enportan ki nou lir Lalwa ki devan nou. E Lalwa ki'n deza pase dan sa pei. Annou pa anbet Seselwa, akoz provizyon ki devan nou i kler. I baze lo bann prensip nou demokrasi, ki nou, nou respekte. E nou pe senpleman fer sir ki nou annan nou en Lotorite ki son rol i kler, e ki kapab desarz tou son fonksyon anba en lankadremman ki modern, lozik, e konsistan avek tou lezot Lalwa ki egziste ozordi dan nou pei. Mon pa pou dir gran soz lo lezot komanter ki mon konsider, avek respe Mr Speaker, koman anfantil.

Tel ki "sa Gouvernman pa kapab ganny konfyete pou gard lenformasyon. Akoz ni drog nou pa kapab garde, e drog i disparet anba nou *watch*." Non, Mr Speaker. Anba nou *watch*, sanmenm letan ki drog in ganny plis sezi, kot dav parti dav in ganny entersepte. Drog sezi ou detri. E

zimaz i ganny montre lo televizyon pou ki piblik i war.

Sa lensidan kot plis ki 1Ton estimen, ti ganny zete lo lanmer apre lentervansyon nou *Coast Guard*, ankor enn fwa, ti annan portre lo *tv*. I ti montre ki fason sa drog ti ganny detri. Dernyen entervansyon ti 3 semenn pase, kan Lafors Maritim Franse, avek nou lafors, ti entersepte en Dav Irani, ankor enn fwa, o bor delo Sesel. E pli ki 1069 kilo drog ti ganny sezi e detri par Lotorite Franse.

Seselwa i war kler. Seselwa i konnen anba ki letan ki drog ti fleri Sesel. E Seselwa i konnen ki anba sa Gouvernman, ki pou la premyer fwa, lalit kont drog in vin serye, e Lotorite pa pou regard ou kouler politik, ouswa ou afilyasyon si ou pe kas Lalwa nou pei. Nou en Gouvernman serye, e ki la pou enplimant en manda ki Seselwa in donn li avek en gran mazorite an Oktob 2020. Nou fyer nou lakonplisman e nou travay pou kontinyen.

Mr Speaker, bann lezot provizyon Lalwa i kler. Definisyon *broadcasting* i kler, e telekomunikasyon, li osi i kler. Napa naryen nouvo dan sa Lalwa e dan sa bann definisyon. Sa ki nouvo, se ki nou pe modernize. Nou pe fer keksoz baze lo meyer pratik enternasyonal. Nou pe retir rol Gouvernman dan zesyon sa sekte. Nou pe met en Lotorite ek dimoun konpetan, san lenterferans politik, dan zesyon bann regilasyon, pou ki operater piblik Seselwa i santi zot dan konfor. Anba en striktir ki zis, transparan, e kot zot drwa e drwa tou dimoun i ganny respekte.

Malgre ki konsern in ganny eksprimen kontrerman a sa, mwan mon reste konvenki ki sa bann konsern pa vreman serye. Akoz, si ti serye, zot ti ava anmenn lamannman pou sanz okenn provizyon ki deza la. Parski sa i en drwa ki tou Manm, si i santi, i devret sanz Lalwa, i annan sa drwa.

Mon pa'n vwar okenn tel konsern, ou lamannman, sof mon konpran enn par Onorab John Hoareau ki'n ganny fer avek notis. Selon Lalwa depi le 17 Mars, e byensir nou'n diskite. E mon krwar ki sa bann lamannman i lozik, e kapab ganny met lo latab pou zot laprouvasyon.

Vwala Mr Speaker, sa se mon komanter lo bann diferan entervansyon. Mon espere mon'n kapab eklersi bokou bann konsern, e anmenn klarifikasyon. Mon kont lo zot sipor pou aprouv merit sa *Bill*, e ki nou a kapab al dan Staz Komite

pou lezot travay konsekan pour finaliz son laprouvasyon. Mersi bokou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Vis-Prezidan. *Point of order?* Sit ou *point of order* Onorab.

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, anba *Order* 8, mon zis annan en *query*. Eski sa lamannman ki'n ganny site anba non Onorab John Hoareau, i son lamannman a tit personnel, ouswa a tit *Deputy Chair of the Bills Committee*. Koman en Manm *Bills*, mon anvi kler lo sa e tou dimoun Sesel i bezwen kler

MR SPEAKER

Mersi.

HON JOHAN LOZE

E tou dimoun Sesel i bezwen kler. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

I pa le moman pou *raise* sa *point of order*. Nou a fini vote lo sa *Bill* avan. Apre ...

(Off-Mic)

MR SPEAKER

... apre, ler nou pran *Committee Stage* e nou komans avek bann amannman, nou ava adres ou *point of order*. Manm a vote lo *general merit* sa *Bill* pou *Second Reading* silvouple. Manm ki an faver, lev lanmen? Mersi, Manm ki kont? Mersi. Lo *general merit Communication Bill, 2022*. 17 Manm in vot pour, 7 Manm in vot kont, e 0 Manm in *abstain*. *Bill* in aprouve lo *general merit*, e mon ava apel Madanm Clerk pou fer *Second Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. "A *Bill for an Act to consolidate and revise the law relating to broadcasting and electronic communications, to be on par with international best standards and to provide for other connected or incidental matters*". Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Madanm Clerk. Nou pou aprezan pas dan Staz Komite pou nou konsider sa *Bill* amannman e leksplikasyon si i neserer pou *Third Reading*. Onorab Hoareau ou ki pou *lead* bann amannman - bann komanter *Bills Committee*. Mon ava pran

point of order Onorab Loze. Onorab Hoareau ou'n *submit en amendment*. Eski ou'n *submit* sa dan ou non, oubyen dan non *Bills Committee*?

HON JOHN HOAREAU

Mr Speaker, i kler ki okenn lamannman ki ganny *submit* i bezwen ganny *submit* lo non en Manm.

MR SPEAKER

Sa mon konpran. Mersi.

(Interruption)

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Loze. Mwan mon'n konpran sa koman le pwen.

HON JOHAN LOZE

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Onorab Loze, nou'n fini avek sa pwen, e mon demann ou pou obzerv sa. Mersi. Nou a kontinyen avek prosedir *Committee Stage*, Onorab Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Bonzour Mr Speaker. Bonzour Minis ek delegasyon. Bonzour tou dimoun a lekout. Bon nou pou komans nou bann lamannman lo sa *Bill*. Mon le fer resorti ki i annan 3 lamannman ki nou'n table avek *prior notice*. E ler nou ava ariv lo sa bann *Clause* respektif mon pou eksplike akoz ki nou'n fer sa bann lamannman. E ki nou'n diskite lo *Bills Committee* lo sa size.

So, i lamannman 10(2), lamannman 163 (3)(a) avek lamannman 63 (3)(b). So, la nou ava komans avek premye lamannman lo *Bill* li menm. Lo son *long title*, i devret lir "A *Bill for an Act*", ensidswit. Sa i ganny trouve lo paz 9 sa *Bill*.

MR SPEAKER

Thank you. Parey labitid, mon sipoze mon pa bezwen repet sa. Manm *panel* i konnen poudir nou prosede nou kontinyen, amwen ki zot lev lanmen si zot annan komanter. Onorab kontinyen *please*.

HON JOHN HOAREAU

Dezyenm amannman, i an sa ki konsern bann definisyon. "*Affiliate*". Nou'n retir "*in relation to any person*", apre sa mo "*means*" nou'n retir "*another*". So i lir koumsa: "*Affiliate means any person*". Nou'n met sa

mo "*any*", "*any person, directly or indirectly, controlled by or under direct or indirect common control*". Nou'n retir "*with*", nou'n met "*of a*". Nou'n retir "*such*" e i kontinyen "*specified person*" - "*of a specified person*".

MR SPEAKER

Wi. En moman. Onorab Pillay ou annan en komanter lo la?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker e bonzour Vis-Prezidan ek ou delegasyon, bonzour tou dimoun ki a lekout. Mon napa en komanter *as such* lo la Mr Speaker, be mon oule *raise en matter of privilege* ki fek *arise* la.

Nou ti'n agree ki dan Lasanble Nasyonal, bann Komite i travay lo en baz bipartizan. E tou bann keksoz ki ganny fer, i ganny fer lo en baz bi partizan. Bomaten Onorab Loze pe *raise en point of order* lo en prosedir Lasanble ki nou'n adopte, ki *Bills Committee* ler i fer en lamannman, i anvoy li lo non en Manm *Bills Committee*. E sa i anvoy lo swa son *Chairman* or son *Vice-Chairman*.

Dan son diskour, Vis-Prezidan in fer pase ek Lepep Seselwa konm sa sel lamannman ki zot in gannyen i sorti kot en Manm *LDS*. Sa ki Onorab Loze ti pe demann ou pou fer, se pou koriz sa misapreansyon e dir ki sa lamannman Onorab Hoareau, i en lamannman ki ganny anvoye lo *behalf Bills Committee*, me dan non Onorab Hoareau koman *Vice-Chairman Bills Committee*.

Me ou'n refize fer sa a de repriz. *And as a matter of procedure* prezan, ou pe kree en sityasyon kot, eski nou kontinyen anvoy nou bann Manm lo *Bills Committee*, si travay *Bills Committee* pou ganny servi, e pou ganny politize dan Lasanble? So eski mon kapab ganny en *ruling* avek ou lo la avan nou kontinyen pou prosede?

Akoz si non, mon pou tret sa bann lamannman ki'n ganny fer, koman bann lamannman ki Onorab Hoareau pe anvoye. E mon pou fer mon bann komanter *as if* se Onorab Hoareau ki'n anvoy sa bann lamannman.

As it stands la mon pou pran sa bann lamannman koman in ganny deside lo en konsansis dan *Bills Committee*. So, mon ti a kontan ganny ou *ruling* lo la silvouple? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Mon *ruling* se ki mon'n demann Onorab Hoareau ki mannyer sa prosedir in marse. E in eksplik mwan ki in anvoy sa amannman dan son non. Mon pe prosede avek sa. Sa i mon *ruling*, e nou'n terminen lo sa size. Mersi, Onorab Hoareau ou a kontinyen.

HON JOHN HOAREAU

Bon, nou *next* definisyon ki nou'n korize se "Board". "*Board means the Board of the Authority*". Nou'n retir or delete "*referred to in*" e nou'n insert "*as constituted in*" section 148.

Next lamannman i ganny trouve anba *Functions of the Authority, Clause 6 (e)* ki site "*promote and maintain fair competition, fair and efficient market amongst persons engaged in, nou'n retir "the," electronic communications and broadcasting*", la nou'n insert "*services*" – "*and to take appropriate measures to prevent unfair or anti-competitive practices*".

Aprè, nou al dan (j) kot i annan en "s" ki'n ganny retire, avek sa mo "*licenses*" pou fer li vin "*license*", "*of any license*" lo dezyenm laliny.

MR SPEAKER

Onorab Hoareau, pou mon prop fasilite, ler ou...Akoz sa bann seksyon i long, sa *Bill* i long. Bann seksyon i separe. Eski ou kapab mansyonn paz? Akoz lo mon soz, mon *track* li lo paz fasilman.

HON JOHN HOAREAU

Wi, *no problem Mr Speaker*.

MR SPEAKER

Mersi. Ok.

HON JOHN HOAREAU

Ok. Nou al paz 23 prezan - (w) *promote awareness, nou'n retir "of" nou'n met "on the importance of electronic communications and broadcasting to overall economic and social development and advancement of Seychelles*".

Nou al lo paz 25 (f), nou'n retir sa mo "*appoint, in*" (c), e (f) li i lir koumsa, "*appoint in consultation*". Akoz mon krwar ti'n ganny ekrire anler "*appoint in*" (c), aprè i kontinyen anba. So, nou'n remet li ansanm.

Nou al lo paz 26, Mr Speaker, 8 (3). Nou komans sa *sentence* avek "*the*". So nou'n retir "*a*". Nou al lo paz 28, 9 (4)(c) *in a civil or criminal proceedings upon*, nou

retir "*direction*" e nou insert "*order by a court; or*".

Bon nou'n ariv aprezan lo 10 (d), ki parey nou ti'n table. En diskisyon ki'n arive dan *Bills Committee*, e en desizyon ki'n pran par bann Manm, se ki, ler nou ti pe gete *data* ki ganny *maintain* dan *archive*, i ti'n donn en peryod 5an. So, nou nou'n move li to 7an pou fer li vin an liny avek Lalwa ki gid bann *archives* pou bann dokiman finansyel. Bann rikord pou dokiman finansyel. So, nou'n move li from "5" to "7" years. So, prezan i pou lir koumsa. "*The record and data shall be retained under this section in the form of archives until the expiry of a period of 7 years*".

Nou al lo paz 32, 14 (2)(b), lo paz 32. I lir koumsa "*the relevant facts, evidence and arguments, nou'n tir "that the request for appeal is based upon"*, e nou'n insert "*in support of the appeal being material errors of fact or law or both*".

Nou al lo paz 36, 24 (5). I lir koumsa "*Where an 'appellant' fails to submit documents or...*

MR SPEAKER

Sorry, ou'n dir 'appellant'? Mon krwar "*applicant*."

HON JOHN HOAREAU

Sorry, *yeah*. "*Where an applicant fails to submit documents or additional information as required*", nou'n include sa fraz "*within the time frame indicated by the Authority*", aprè i kontinyen aprè sa *comma*, "*the application shall be rejected*", ensidwit.

Nou al lo paz 37, 27(vi) *Roman numeral (vi)*. I lir koumsa, "*any other matter the Authority determines to be necessary in order to achieve the effective protection of subscribers*". Aprè nou'n azout "*and end users*".

Nou al lo paz 45, 38(d). I lir koumsa, "*The state or local authority, including the Defence Forces, police service, intelligence service or traffic Authority*". "*referred to*", in met "*subsection*" i devret, "*section*", so nou tir "*sub*".

Aprè 3, zis *the next paragraph*, "*No entity or authority, other than those*", nou'n include sa mo "*those*", e "*referred to in this section*", ankor nou'n tir sa mo "*subsection*".

Aprè nou al lo 4 "*notwithstanding subsection 3*" in ganny added, "*the*"

starting with a small “t”, “the Minister may on being...” whatever, whatever.

Nou al lo 42(3), paz 48. I lir koumsa, 3 (a) “where an operator enjoys a position which amounts to or is equivalent to dominance of the market, the operator is”, nou'n tir sa “to be”, nou'n kontinyen avek “deemed”, so “is deemed to have significant market power in relation to the market”.

(b), ankor, i lir koumsa, “where one or more operators enjoy the position, referred to in paragraph (a), in combination with each other, each operator is”, nou'n tir “to be”, nou kontinyen avek “deemed to enjoy a position” etc.

Nou al lo paz 55,47(1), i lir koumsa, “The conduct or practices which, “substantially” in ganny added, “lessen competition”, nou'n tir sa, apre sa, nou'n retir sa mo “substantially” competition”.

Dan 47 (2), “An operator shall not engage in any conduct or practice which has the purpose or effect of”, nou'n met mo “substantially lessening” e nou'n tir “substantially” apre the word “lessening”, “competition in an electronic communications or broadcasting services market”.

Nou al lo 3 aprezan. I annan en comma (,) after the second line, “purpose”. I annan enn de lezot landrwa kot i annan bann commas, mon krwar nou'n agree upon, so nou pa pou al an detay lo sa bann commas.

Nou ava al lo paz 59. Clause 52 (2) “An operator, who fails to comply with subsection (1), shall”, nou'n tir sa mo “be obliged to”, nou kontinyen, ek “justify any different terms and quality of service and reasons thereof to the satisfaction of the Authority”.

Nou al lo paz 63, 61 (2), “Every operator who provides or intends to provide electronic communications service to the public”, nou'n include the word “the” avan “public”.

Nou al lo 61(8), “The following actions or practices shall be construed as”, nou'n met sa mo “as” after the word “construed”.

Nou al lo paz 68, Clause 68 (2), i lir koumsa, “Every operator who provides or intends to provide electronic communications services to the public”, ankor nou'n met sa mo “the”.

Nou al paz 77 - 81(8) “The rates, terms and conditions for electronic communications service or broadcasting service shall be just and reasonable, non-

discriminatory and not anti-competitive”, so nou'n tir “non-anti-competitive” nou'n met “not anti-competitive”.

Nou al lo paz 85, 90 (2)(b). I komans avek sa mo “blackmail” ki nou'n tire. Nou'n sanz li pou met sa mo “extortion of end users, end user or subscriber or any other person”.

MR SPEAKER

Sorry, eskiz mwan Onorab. Mon en pti pe soz. Ou'n dir 92?

HON JOHN HOAREAU

Mon'n dir...

MR SPEAKER

Akoz, dan mon versyon i dan 90. Eski...?

HON JOHN HOAREAU

90.

MR SPEAKER

Ok, 90 (b).

HON JOHN HOAREAU

2 dan bracket.

MR SPEAKER

Ah, 90 (2), yes (b).

HON JOHN HOAREAU

Nou ariv aprezan lo paz 121. Clause 147 (2) dan bracket, (h) dan bracket. So, subclause (h), I lir koumsa, “initiates a communication using any electronic communications network or electronic communications service, whether continuously, repeatedly or otherwise, during which communication may or may not ensue, with or without disclosing”, la nou'n azout sa mo “his or her”. Nou'n retir sa mo “there”.

Swivan sa (i), i lir koumsa, “intentionally and without right, uses, makes, creates or solicits and initiates”, nou'n retir sa mo “the”, nou'n met “a transmission”. Nou al lo paz 123, kot nou pe get subsection 3, lo paz 123.

MR SPEAKER

Ki Clause?

HON JOHN HOAREAU

I tonm anba Clause 147.

MR SPEAKER

Ok.

HON JOHN HOAREAU

2. Apre i vin 3. 147 (3).

MR SPEAKER

Yes.

HON JOHN HOAREAU

“A licensee or operator who refuses or fails to pay the monetary penalty imposed under section 143, within the period specified therein, commits an offence and shall be liable on conviction to a fine not exceeding SCR4, 000,000 or to an imprisonment not exceeding 2 years or”, nou'n tir sa mo “with”, nou'n met sa...e i kontinyen, “both such fine and imprisonment”, ensidswit.

Apre nou al lo lartik, lo *Clause 148 (1) i lir koumsa, “The affairs of the Authority shall be administered by a Board”, nou'n tir sa mo “consisting”, nou'n met “comprising”, nou'n tir sa mo “of”, so i “comprising 7 members”. Apre i kontinyen.*

Nou al lo paz 124, *Clause 148 (2)(a), i lir koumsa, “is a citizen of and a permanent”, so nou'n include the word “a”. 3 subsection 3, ki swivre, “A person shall not be appointed or”, nou'n ti sa mo “to”, nou kontinyen “remain as a member of the Board”.*

Apre anba sa *subsection 3, i annan part (c) of that subsection. I lir koumsa, “has been convicted, within a period of last 3 years of an offence punishable with imprisonment without an option to”, nou'n met sa word, sa de, sa phrase “pay a”, apre i kontinyen “fine; or”, i kontinyen.*

Nou al *further on, (h) “has any financial or other interest likely to be prejudicially affected”, nou'n tir “the”, nou'n met “his or her functions is affect...(Sorry, mon a lir ankor), “has any financial or other interest likely to prejudicially affect”, nou'n tir “the”, nou'n met “his or her”.*

Apre nou al lo *subclause 4, ki lir koumsa, “In appointing members of the Board, the President shall have regard to gender equality and a balance”, nou'n met sa mo “a” “balance in”, nou'n met sa mo “in” apre sa mo “balance” representation.*

Nou al lo 49 aprezan, *49 (3), lo paz 125. 149, “A member of the Board shall be removed if the member”, la nou'n tir sa mo “fails”, nou komans avek “knowingly fails”. Sa mo “fails” in vin apre “knowingly”.*

Nou al lo paz 127, *Clause 154 (1), “If a member of the Board”, la nou'n include or nou'n insert “has direct or indirect interest”, apre nou'n retir sa mo “is directly or indirectly interested”. Apre i kontinyen.*

Nou al lo paz 131, *Clause 161 (3)(c), “include an operational plan”, so i ti'n met “a”, nou'n ranplas “a” par “an”. Nou al lo menm paz 131, lo 163(3), ki en lamannman ki ankor ki nou'n anvoye atraver lo mon non, atraver diskisyon ki nou'n fer lo Bills Committee. Bon ...*

MR SPEAKER

En moman Onorab. Mon pe demann mwan, ou'n al telman byen avek sa bann amannman teknik, e mon enpresyonnen fransman, ki ou'n nobou fer sa *Bill 137* paz dan...Eski nou a fini avek sa bann amannman teknik ki ou annan, apre nou a pran bann *substantive amendments*?

HON JOHN HOAREAU

Mon'n napa problem ek sa Mr Speaker.

MR SPEAKER

Wi mon krwar si nou ti zis termin avek sa.

HON JOHN HOAREAU

So, nou a sot *133(3), 163(3), e nou a retourn lo la en pti pe apre. Mon krwar *the next one* ki nou annan *in line* se...Non, mon krwar se tou. Non? Non? Non, nou annan lo paz 136.

Lo paz 136, *Clause 173 (2) i lir koumsa, part (a) subclause (a), “any regulations made”, “or” nou'n tire, so i lir koumsa, “any regulations decision or order made under”, i kontinyen apre. Non, son text. Mon krwar sa ti dernyen. So nou ava retourn aprezan lo...*

MR SPEAKER

Permet mwan ankor felisit *Bills Committee* pou travay netway sa *Bill* e byensir avek zot *stakeholders* ki'n annan. Mon'n vreman enpresyonnen ki apre bann difikilte ki nou'n gannyen lo bann *Bills* ki nou'n konsidere avan, ki sa enn ki'n telman gran, *massive*. Ki zot in nobou netway li a sa degre pou nou kapab fer li dan sa letan. So, mon krwar i annan keksoz ki'n mars byen. E mon ti a swete ki zot kapab kontinyen lo sa metod travay.

Byen, mon krwar sa bann amannman in ganny note e aksepte. Nou a kapab prezan retourn lo bann amannman ki'n ganny mete. Onorab Hoareau, ou a repran lo kot ou ti'n arive.

HON JOHN HOAREAU

Wi, Mr Speaker...Lo paz 131, nou retournen. 163 (3). Bon, sa *Clause* ki la pe demande ki pou form parti sa Tribunal, en

chairperson i bezwen en *former Judge*. So, dan nou diskisyon, dan nou deliberasyon, nou realize ki, napa bokou *former Judge*. E bokou *Bills* ki vin devan nou pe demann, kekwfwa en *former Judge* pou vin lo zot Komite oubyen lo zot *Board*, oubyen lo zot *Tribunal*.

Alor pou fer li en pti pe pli aksesib avek nou *pool of professionals* ki nou annan dan sa domenn, nou'n fer ki nou'n sanz en pti pe sa *Clause* pou dir ki, olye en *former Judge*, nou kapab met osi en *attorney-at-law* ki annan *at least* 8an leksperyans.

Akoz 8an leksperyans? Pou ou vin en *Ziz*, ou devret annan en *minimum* 7an leksperyans. Alor, en *former Judge* i bezwen en *Ziz*. Dapre lentansyon sa *Bill*, i bezwen en *Ziz* ki'n deza *practice* sa karyer koman en *Ziz*. I vin *former*.

So, 8an i vin sa 7an ki i ganny kalifye koman en *minimum standard* pou en zis. Petet, 1an ankor lo la, i fer 8an. So, i vin sa leksperyans 8an ki nou pe sizere i devret kalifye koman en *former Judge*, oubyen en dimoun ki en *Attorney*, ki pa neserman en *former Judge*, me selman in annan en akimilasyon 8an leksperyans.

MR SPEAKER

Ok. Annou pran en pti moman la. Mon pa konnen si i annan okenn komanter lo sa amannman? Oubyen nou a zis *move* sa amannman pou ganny segonde, e vote. Onorab oule zis formelman, ou pe *move* sa *amendment*?

HON JOHN HOAREAU

Wi.

MR SPEAKER

Eski sa *amendment* i ganny segonde, Onorab Naidu?

HON SATHYA NAIDU

Yes, Mr Speaker. Amannman in ganny segonde.

MR SPEAKER

Ok, nou kapab ganny en vot lo sa amannman silvouple? Manm ki an faver, lev lanmen? Mersi. Manm ki kont? Lo sa amannman *Clause* 163(3) lo *Communications Bill, 2022*, 19 Manm in vot pour, 0 kont e 6 in abstain. Donk nou'n aksepte sa amannman. *Next one*, Onorab Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Yes, Mr Speaker. So i pou lir koumsa aprezan, "*The Tribunal shall consist of, subsection (a) i lir koumsa "an attorney at law with a minimum experience of 8 years". So an attorney-at-law with minimum experience of 8 years.*

Part (b) i lir koumsa "a vice-chairperson who is an attorney-at-law with a minimum experience of 5 years". So standar pou en vice-chair i en pti pe pli ba ki standar pou en chairperson.

MR SPEAKER

Mersi, si ou pe *move* sa amannman. Eski mon a ganny en segonnman pou sa amannman?

HON JOHN HOAREAU

Nou'n fini fer. Nou'n fini...

MR SPEAKER

Sorry?

HON JOHN HOAREAU

Nou'n fini agree.

MR SPEAKER

Lo 5 years, yes. (b)?

HON JOHN HOAREAU

Anr, lo *(b)*, ok. *You are right Mr Speaker, lo (b).*

MR SPEAKER

(b), yes. Onorab Naidu?

HON SATHYA NAIDU

Mr Speaker i ganny segonde.

MR SPEAKER

Mersi. Manm ki an faver amannman dan *3(b)*, lev lanmen silvouple? Mersi, Manm ki kont? *Thank you*. Lo amannman *Clause* 163 *(b) of Communications Bill, 2022*. 19 Manm in vot pour, 0 kont e 6 abstansyon. Onorab Hoareau, *next please*.

HON JOHN HOAREAU

Mr Speaker, avek sa nou'n fini sa travay lo lamannman, mersi.

MR SPEAKER

Tre byen. Nou'n fini avek bann amannman, e nou'n vot lo bann amannman sibstansyel ki neser. Alor, nou a termin *Committee Stage* la. Nou a repas dan *Staz Lasanble* pou pran *Mosyon* pou *Third Reading*. Onorab Sandy Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker, bonzour VP avek ou delegasyon. Tou Manm Lasanble Nasyonal, e tou dimoun ki a lekout. Mr Speaker, anba *Order 76 (1)*, mou oule *move* ki *Bill Communications Bill, 2022, as amended* i ganny lir en Trwazyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi, mon a ganny segonn man silvouple? Onorab Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Mr Speaker, mon annan gran plezir pou segonn sa Mosyon. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Manm a vot lo sa Mosyon pou *Third Reading*. Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Mersi. Manm ki kont? *Thank you*. Lo *Formal Third Reading Communications Bill, 2022, as amended*. 19 Manm in vot pour, 7 kont e 0 abstansyon. Alors, sa *Bill* in aprouve lo *Third Reading*, e Madanm Clerk a fer en *Formal Third Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *“This Act may be cited as the Communications Act, 2022 and shall come into operation on such date as the Minister may, by notice in the Gazette, appoint”*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Bon sa *Bill* in aprouve par Lasanble. E ankor enn fwa mon oule remersye bann Manm ki'n travay lo la, e *panel* pou zot partisipasyon ozordi. E parey mon'n dir, mon vreman enpresyonnen par travay preliminar. Mon sipoze, enn bann fakter se ki in annan ase letan pou kapab konsider sa *Bill*. E mon ti a kontan demande ki nou kontinyen avek sa metod travay, ki nou ganny ase letan pou konsider *Bill* e ki Manm *Bills Committee* i fer en travay konpreansiv lo la. *Bill* in aprouve.

Nou en pti pe annavans avek letan. Mon pa ti'n ekspekte ki nou ti pou'n fini osi boner, me nou annan en lot *Bill* lo *Order Paper*, e sa se *Election (Amendment) Bill*. So nou pou prosede avek sa lot *Bill*.

Me an vi ki mon pa asire ki nou'n donn notifikasyon delegasyon ki pou vini, i Vis Prezidan li menm ki pou prezant sa *Bill*, so i ganny notifie la. Me nou a pran sa *Bill* 11er. Alor, nou a pran en poz la ziska 11er. Nou a komans avek sa *Bill* 11er. Mersi.

(BREAK)**MR DEPUTY SPEAKER**

Bonzour tou Manm Onorab, bann travayer sekretarya e byenveni pour kontinyasyon nou bann travay pour sa Merkrede. E prosennman lo ou *Order Paper*, nou pou pas lo en lot *Bill* e sa i *Election (Amendment) Bill 2022*, ki 34triyenm *Bill* lannen 2022. Nou ava demann *parliamentary reporter* pou fer laranzman pour bann *sponsors* arive silvouple. Mersi.

Nou ava swet labyenveni avek nou *panel* ki pour zwenn nou pour travay lo *Election (Amendment) Bill 2022*, *panel* i dirize par Vis-Prezidan Mr Ahmed Afif. Nou osi annan *Chairperson* Komisyon Eleksyon Mr Danny Lucas, Sef Egzekitiv Eleksyon Mrs Manuella Amesbury e nou annan *Legal Draftsperson* sorti kot Biro *Attorney General* se Ms Irene Sirame.

Welcome to The National Assembly. E aprezan nou a demann, *Chief Whip* LDS pour fer *Motion for Second Reading of the Bill* silvouple.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonzour ankor enn fwa VP avek nouvo delegasyon ki la. Mr Speaker anba *Order 69(2)* mon le *move* ki *Bill Election (Amendment) Bill 2022* i ganny lir en Dezyenm Fwa. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Arissol e segonde? Onorab Esparon.

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Mon annan plezir pour segonn sa *Bill Election (Amendment) Bill 2022*. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Esparon. Mon ava aprezan envit, Vis-Prezidan pour fer lentrodisyon *Bill* silvouple.

THE VICE-PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi bokou Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour *Leader* Lopozisyon tou bann Manm Lasanble, tou bann Manm Lasanble, tou Seselwa, ki a lekout.

Mr Speaker dapre Konstitisyon, enn bann fonksyon Komisyon Eleksyon, se pour revwar Lezisasyon ki anfors ki govern bann zafer elektoral, i fer rekomandasyon avek Gouvernman lo Lalwa an relasyon avek Eleksyon.

En lot fonksyon elektoral anba Konstitisyon nou pei, se pour annan regard lo bann distrik elektoral. E propoz revizyon nesese lo sa size.

Komisyon Eleksyon in apros Gouvernman e rekomann en lamannman dan Lalwa, pour li kapab etabli bann Komite ki ava kapab ed li delivre son manda dan en fason pli efikas. Enn sa bann Komite ki Komisyon Elektoral ki pe anvizaze etabli, se en Komite ki ava konsey Komisyon lo balizaz bann distrik elektoral.

An rezervan sa rekomandasyon nou'n egzaminen, nou'n egzamin li e nou'n vwar son lenportans. Sa Prozedlwa pe propoz amann Lalwa Eleksyon ou *Election Act*, pour permet Komisyon Eleksyon etabli Komite Konsiltatif ek Teknik ki pour asiste Komisyon Eleksyon, dan performans son fonksyon anba Lalwa Eleksyon oubyen Konstitisyon.

Sa Prozedlwa pe alors propoz lentrodiksyon en nouvo Seksyon 4(a) dan Lalwa Eleksyon sapit 262. Komisyon Elektoral ava alor par regleman oubyen *S.I (statutory instrument)* etabli sa bann Komite, zot non, zot manda, zot konpozisyon e provizyon lo fason ki manner i pour egzers son fonksyon.

Dapre Komisyon Elektoral an etablisman sa bann Komite, i a fer ki Komisyon i a kapab angaz teknisyen, ki i a kapab fer li egzers son fonksyon dan en fason bokou pli efikas. Mon alor demann tou Manm, pour sipor sa Prozedlwa. Mersi bokou Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Vis-Prezidan pour sa lentrodiksyon *Bill*. E aprezan byensir lasal i ouver pour deba lo merit zeneral *Bill* ki devan nou. E mon'n *note* lanmen Manm Elekte distrik St Louis, Onorab Sathya Naidu.

HON SATHYA NAIDU

Mersi Mr Speaker, bonzour Mr Speaker, bonzour *VP* ek son delegasyon lo kote Komisyon pour Eleksyon. Lamannman ki devan nou, i direk e vreman senp, en Komite Teknik ki pe ganny etabli e mon santi ki Komisyon i la fer en keksoz dan tout latransparans e i le ki nou pep osi i ganny enplike dan sa prosesis.

Dan lepase baze lo mon konesans (31an ki mon pe al gannyen) mon pa rapel kan dernyen fwa balizaz lo nivo nou bann distrik ti'n ganny revwar kot, in annan konsiltasyon publik. Wi i annan en

lobligasyon ki ganny enpoze e atraver nou Konstitisyon dan Lartik 112 e 116, kot Komisyon i bezwen revwar bann balizaz. E i kler ki ozordi sa Komisyon ki la, i le deservi sa responsabilite kot i pe fer tou keksoz dan latransparans. E an menm tan i kler ki ler nou pe regard lafason ki nou popilasyon in ganny disperse, dan sa 26 distrik nou annan apepre 73mil889 voter ki'n ganny anrezistre.

Prezan ler ou regard sak distrik, lakantite voter ki'n ganny anrezistre;- par egzanp St Louis nou annan 2576 baze lo sif ki nou'n ti'n resevwar avek Komisyon pour Eleksyon dernyen fwa.

Me selman i annan lezot distrik kot i annan apepre 4000 e i riske ki kapab al en pe plis, baze lo legzersis ki Komisyon i pour fer kot bann *First Time Voters* pour anrezistre. E nou vwar ki osi annan devlopman lo kote Leta li menm ki pe antreprann, kot ou vwar bann konblaz *and so on and so forth*.

Par egzanp lo kote Anse Etoile Ile Aurore, i tonm avek Anse Etoile, e mon pe servi Anse Etoile koman en legzanp. Akoz se sa distrik kot i annan plis voter ki'n ganny anrezistre. Prezan nou osi, bezwen mazin ki konsekans i annan non-selman lo sa Manm ki'n ganny elekte pour deservi sa bann dimoun. Be tou bann servis osi ki sa bann dimoun osi i bezwen ganny akse avek.

Ki kalite kontrent ki zot osi zot gannyen. An menm tan ler ou pe regard partou dan bann lezot distrik, par egzanp Beau Vallon. Lekol Beau Vallon i tonm dan Bel Ombre, *ok*. Lasapel St Louis i tonm dan Beau Vallon. Klinik i sitye dan Bel Ombre me selman tou dimoun i fer referans avek klinik koman Klinik Beau Vallon.

Sa i bann legzanp kot in montre, ki i annan en dekalaz, e i pa balanse. E dimoun menm a plizyer repriz zot in vin kot nou e zot in met zot konsern poudir i pa fer sans. E menm ler depi ler mwan mon'n ganny elekte, mon pe deservi mon responsabilite dan mon distrik. Ler mwan on pe pas lo teren, lafason ki mon vwar bann balizaz i ete i pa fer sans.

E ler en dimoun pe sorti dan en lot distrik pe vin kot ou, *ok it's just across the road* mon pa kapab dir mon pa pou kapab ed ou. Mon bezwen kapab fer sa ki mon kapab fer pour kapab fer pour kapab deservi mon responsabilite.

Me i responsabilite anefe i vin lo mon bann koleg pour kapab deservi sa, vizavi zot bann dimoun prenon kont se zot

ki ti'n ganny elekte. Ou konpran pran Mr Speaker?

So ler ou pe pran tou sa bann kompleksite ki vin avek lafason ki lafason ki nou bann balizaz i ete ozordi. I kler ki en travay, i bezwen ganny fer. En travay i bezwen ganny fer non pa, pour gard en parti politik o pouvwar. Me selman i bezwen ganny fer pour kapab *attend* en lobzektif, ki'n ganny preskrir par nou Konstitisyon e menm Lalwa Eleksyon.

Me dan leparse, bann travay ki'n kapab ganny fer in ganny fer direktman atraver en Komisyon. Komisyon kot in napa sa lasistans lo kote bann eksper, ki kapab don Komisyon sa gidans pour kapab pli byen deservi zot responsabilite.

Ozordi si i annan en dezord lo kote bann *electoral boundaries*, se aköz lafason travay in ganny fer dan leparse. E mon panse ki Komisyon ozordi ki la, i konsyan poudir nou pa pour kapab repet menm fot dan leparse.

Alors avek bann teknisyen, ki annan lekspertiz dan sak domenn, Komisyon pour kapab pli byen deservi zot responsabilite ver nou Nasyon. E mon santi ki i ekstreman enportan pour ganny bann *meeting* konsiltatif. Byensir bann parti politik pa pour gid, ouswa enpoz nou bann pozisyon. Me selman an menm tan nou santi ki nou osi nou kapab zwe nou rol. E mon apresye ki 2 mwan pase nou ti'n ganny en rankont ansanm avek bann parti politik sa ti en keksoz ki Onorab Wallace Cosgrow ti'n dir isi dan sa Lasanble, e zot in pran ka avek sa.

E nou'n ganny en bon diskisyon. Kot nou'n menm ganny en sans pou vwar *the draft form of the S.I* pou ganny en nide lo ki direksyon zot anvizaz-e ale. Kestyon i reste se ler nou pou'n fini pas sa Lalwa, konbyen letan i pour pran an term sa dirasyon letan i pour pran pour sa Komisyon non-selman komanse me selman pour fini zot travay. E *what's the budget implication with regards to with the technical committee?*

Mon rapel dan bann Bidze ki nou ti'n fer pase a de lannen, in annan en sif. Eski sa sonm ki'n ganny met a kote pour ase? Ki pour arive avek bann voter la safwasi? *How is it going to work* ler nou'n etablir bann nouvo *boundaries* pour kapab sanz *the shift, the change from one district to another?*

Nou konnen dan leparse ki mannyer keksoz in marse, kot rezis voter son kredibilite in ganny konteste. *Ok?* Eski i

pou annan kreasyon en nouvo distrik apre travay ki sa Komisyon pou'n fini? Aköz mon rapel Perseverance, sa letan nou ti bezwen anmenn keksoz Ankour poudir sa bann zabitan pa pour kapab vot dan Eleksyon a de repriz.

E sa distrik, pour li ganny deklare koman en distrik, kot son reprezantan pour kapab konteste dan Eleksyon, ti'n ganny tarde aköz Komisyon Eleksyon sa letan pa'n byen desarz son responsabilite.

Eski nou pou vwar en tel sityasyon en pe parey, apre ki Komisyon pou'n fini fer son louvraz? Mon pa oule nou ariv a sa staz. Nou bezwen fer keksoz, byen e lo size dele letan pour non-selman nou ki anvizaz-e redebout par egzant, ouswa bann nouvo kandida ki pour devan dan Eleksyon.

Eski sa dele letan apre ki travay ki sa Komisyon in fini, eski pour ase, *in realistic terms* pour zot kapab abitye avek sa distrik? Sa i en konsern ki en zenn in soumet e mwan mon pe fer pase ozordi. E mon swet Komisyon bonn sans dan sa travay ki zot anvizaz-e fer pour nou pei. Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Naidu. Prosen enterven an lo lalis se Manm Elekte distrik Port Glaud. Onorab Egbert Aglae.

HON EGBERT AGLAE

Mersi Mr Speaker. Bonzour ankor enn fwa *VP* ek *panel* Komisyon Eleksyon. Mr Speaker sa *Bill*, ki la devan nou i en *Bill* en lamannman dan en Lalwa kot i konsern zerans Eleksyon dan Sesel.

E nou tou nou swete ki ler en Eleksyon i ganny fer sirtou bann Manm ki'n konteste Eleksyon, Eleksyon i ganny fer dan en fason lib, *fair* e kredib parey nou dir. E pour mwan Mr Speaker, mon annan serten pwen ki mon le met devan e osi serten lenkyetid, baze lo travay ki Komisyon Eleksyon i fer.

Aköz pour mwan ler mon pe regarde travay Komisyon Eleksyon, se kan i annons en dat Eleksyon, li i fer son travay administratif pour fer sir ki sa Eleksyon i ganny deroule byen, san ki li in *involve* dan okenn lopinyon personnel kot i konsern politik, ouswa lo en kote ouswa menm lo lot kote.

E osi i bezwen vwar poudir, tou bann lankadreman lozistik i bezwen annord. *Ok?* E pour mwan ki'n konteste Eleksyon de fwa, mon santi poudir i annan en kantite travay ki Komisyon i bezwen fer

e Komisyon osi i bezwen ekout. Akoz li i asiz dan en lofis li, i fer son travay lozistik. Bann ki konteste Eleksyon, ki monte desann partou pour fer son kanpanny e zour Eleksyon i a - nou debout dan en lasal kot tou dimoun i vini i desann pour fer son drwa sivik.

E la kot pli gro travay zour Eleksyon i pli gro travay ankore ki annan pou fer. E lo sa pwèn Mr Speaker, nou'n vwar poudir dan dernyen Eleksyon ki'n ganny fer, in annan en kantite anomalite lozistik, administratif. E pour mwan ziska prezan, mon pa santi mwan satisfè, akoz pa bokou keksoz in gannnen koz lo la ouswa ki'n ganny met an piblik, lo kote bann diferan pwèn feb kot in al mal.

Wi i annan en rapor ki ganny fer. Me kekyon menm si nou'n annan bann reprezantan enternasyonal ki vin obzerv Eleksyon, kekyon se ki kantite kredib nou kapab dir poudir sa bann rapor i kredib? E lezot kekyon eski keksoz pour aranze?

E mon'n tann Onorab ki'n koz avan mwan Onorab Naidu dir, poudir Komisyon dan son bann lamannman i bezwen fer sir ki i pa pe fer travay dan lavantaz sa enn ki anvi kit pouvwar. Sa enn mon dakor ek li. E mon swete ki nou pa pe al dan sa laliny, akoz nou pou vwar poudir i annan serten demann ki parti politik i fer, ki pa ganny ekoute.

E la mon pour met sa tre kler mwan. Komisyon parey mon'n dir oparavan, i fer en travay dan kad legal administrative, pou fer ki tou bann zouti nesese, i an plas. Depi son lalis voter, ki pou deroule ziska ler i annan Eleksyon, depi son *ballot papers*, son bann lozistik resours imen, pour al kot bann diferan stasyon. Sa i son travay primordyal.

Lo kote nou politisyen, nou parti li menm i osi i annan en travay ki i bezwen fer konzwentman pour asire ki sa Eleksyon i deroul byen, dan en fason *fair*, kredib. Me pour sa arive, tou lede i bezwen zwenn kanmarad. Komisyon pa kapab travay li tousel, tir parti politik met a kote, ouswa parti politik li menm li i pa kapab inyore loubraz ki Komisyon Eleksyon i annan pour li fer. Akoz i bezwen kanmarad sa de.

So baze lo sa Mr Speaker i anmenn mwan lo en pwèn kot i annan serten demann ki parti politik in fer ki'n demande poudir i annan sa bann konsiltasyon - e la mon tann nonm sa bann Komite.

VP in dir dan son ladres "sa bann Komite." Savedir pour annan plizyer Komite. Eski parti politik bann

reprezantan pour ganny sans form par sa bann Komite, sirtou ler nou pe koz lo *electoral boundaries*.

Lekel ki pli konn son teren, son landrwa, ki sa enn petet ki viv dan sa distrik li menm, ouswa sa dimoun li menm li ki pe kanpanny. La mon tann Onorab ki'n koz avan mwan in dir en bout son Lasapel i tonm lo lot, en bout i tonm lo lot. Li i konnen li, mon dakor zot dir zot pour rod bann eksper.

Be bann politisyen dan en sans, bann ki pe *aspire* osi, bann ki pe marse partou dan sa bann distrik. Zot osi zot kapab vin en eksper dan sa domenn, poudir - be mon krwar *boundary* laba i enn pti pe tro tonm lo lot kote. Mon krwar i bann keksoz." I bann lopinyon, ki enportan ki nou bezwen pran.

Nou pa kapab pran nenport ki dimoun, vini vin dir kote sa i devret tonbe. *Unless* ou pe travay lo en baz zeografi ki ou dir be nou bezwen bann eksper ki bon dan zeografi, ouswa dan popilasyon. Sa mon konpran sa.

So baze lo sa i bezwen annan bann nesese kot, ansanm nide i ganny mete ki nou pa kapab met parti politik izolasyon pe enport. Akoz nou konn byen nou popilasyon mannyer i ete, nou zeopolitik lokal, i fer ki nou annan en politik ki polarize. I annan 2 *main* parti, 2 *main* lafors apre nou annan bann lezot pti parti ki mon kapab dir apepre ki tonm apepre en 10poursan.

Nou bezwen pran kont sa bann eleman parey, pou fer ki ler en desizyon i ganny pran, e konsiltasyon pe pran lefe tou sa bann parti prenon i ganny met ansanm konsilte.

E si sa i arive Mr Speaker, demen pour napa person ki pour blanm person, ouswa montre ledwa apre ki en Eleksyon in ganny fer, poudir Komisyon Eleksyon in mal azir, ouswa nou pour ganny dir Eleksyon in ganny vole dan en fason.

Akoz tou parti prenan ti ansanm, ti pe asiz ansanm ti'n vwar ki mannyer keksoz pe ganny deroule. So pour mwan Mr Speaker, mon pa tro *trust* sa prosedir *unless VP* ou eklersi nou poudir, be nou pour met sa konsiltasyon avek bann parti politik atraver sa bann Komite i ava annan bann reprezantan.

Menm si pa politisyen dan en sans enn;- me selman i ava annan en reprezantan parti politik la, dan tou sa bann travay ki annan pour ganny fer kot i konsern *electoral boundary*, be it lo lalis

voter, *be it* lo *Election Day* pour preparasyon, i bezwen annan sa. La apre nou a dir be Eleksyon, ti pe ganny fer lib e zis.

Mr Speaker akoz mwan mon pe demann sa mwan? Mon pa pe demann sa akoz koman en reprezantan en parti politik. Mon pe demann sa akoz ou bezwen ganny keksoz byen depi lo komansman, pour li fini byen.

Akoz nou'n vwar poudir i annan serten keksoz mon konpran leksperyans parfwa i zwe en rol. Me selman, letan nou komanse ek tou parti prenan i ava annan son bout ki'n mete ladan, ava dezagree pour agree. Apre nou a tonm lo en konsansis lo en nivo.

E la bann *step* ki nesese avava ganny vwar, e i avava ganny aksepté. E demen person pa pour kapab vin montre ledwa lo person pou dir, "be Eleksyon pa ti *fair* e zis akoz sa, sa." E si enn i montre. Be ou ti la ou, ou ti form parti Komite ou, ou pa ti vwar sa ou, ou pa ti dir sa ou? I pour en malonnet pour en dimoun fer sa, si in form parti fer sa.

So avek sa Mr Speaker, mon krwar i annan en ledikasyon osi ki atase, avek sa ki pe arive ozordi dan nou sistenm elektora. Akoz mon pe dir sa? Popilasyon Sesel i ptipti, e tou dimoun i annan en lopinyon politik, *ok*?

E ozordi Komisyon Eleksyon tou dimoun i annan en lopinyon politik lo la. Mon pa konnen kantite *US* ouswa kantite *LDS* i annan lo Komisyon mwan. Sa mon pa konnen. Me selman tou dimoun la, i annan en lopinyon politik lo la.

So *whoever* li, i pou annan *care* son parti, i pour rod tou fason, dan en fason si pa pe travay dan en fason kredib, pour rod tou fason lavantaz. Nou, nou pa anvi vwar sa arive, e se sa ki nou, nou pe demande, ki i avava annan sa bann *check and balances*, kot bann reprezantan parti politik i avava prezan.

Si nou vwar en keksoz pe al mal. Sa enn i avava *raise* son *voice*. Si nou vwar enn pe sey fer serten kalite mannigans ki pa nesese, nou avava kapab dir be non, pa pe kapab al koumsa. Si ou pe met sa *boundary* tro laba, ouswa ou pe sey rod fason pour tir serten poursantaz, konsantrasyon vot pour met lo en lot baze lo zeografi. Nou kapab dir be gete sa i-pa normal sa. So Mr Speaker, mon krwar i enportan. (Sa ki anvi koze lev lanmen silvouple. I a koze silvouple.)

So Mr Speaker i enportan e mwan si sa pa pe ganny enkli ladan, dan en fason lo sa bann Komite mon pa pour siporte sa *Bill*. Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Aglae. E pour fason travay. Annou pe lev nou lanmen apre sorti dan lasal. Akoz i mete mwan dan en sityasyon difisil. Si mon ti pour donn bann Manm, lord koze ler zot in lev lanmen - i annan 2 Manm ki sipoze koze, tou lede i absante dan lasal.

So i met mwan dan en sityasyon difisil. Prosen entervenans Onorab Herminie.

HON WILBERT HERMINIE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun a lekout e tou Manm Onorab. Mr Speaker sa lamannman dan sa *Bill* i enn pti lamannman, me son reperkisyon i vreman *vast*.

Ler mon pe gete Mr Speaker atraver ou, *VP* in dir nou ki sa lamannman i pe fer Komite ki pou annan teknisyen. Mon'n ekout Onorab Naidu koze, in dir pour napa reprezantasyon parti politik.

Be mon kestyon i reste prezan, i vin en kestyon, eski zot pour donn nou en definisyon pour teknisyen akoz ler mon pe gete pour Komisyon Elektora son teknisyen prensipal i parti politik e politisyen.

So ki mannyer sa balans pour ganny kree? Akoz lo sa Komite ler ou pe gete politisyen, ou parti politik, nou pa pe demann pour zis de parti politik, tou parti politik ki anrezistre ek zot e bann dimoun ki konn zot landrwa, konn zot teren.

Parey Onorab Naidu in dir eski Onorab Deputy Speaker ... (Mr Speaker i annan en pratik ki pe ganny pran ki ler en dimoun pe koze nou annan bokou komanter *off-mic*)

(Interruption)

MR DEPUTY SPEAKER

Proceed Onorab e mon ti avava demann tou bann lezot Manm pour nou zis obzerv kourtwaizi ver enn a lot ki ler zot pe koze.

HON WILBERT HERMINIE

Mersi Mr Speaker. *Yes* Mr Speaker, parey mon ti pe dir, dan kote ou distrik Mont Buxton ler ou baliz avek lo kote Onorab Naidu, mon krwar ou ti avava kontan annan

serten *say* dan kote ki bann keksoz i ganny balize e ki mannyer sa i ganny fer.

Akoz mon pe dir sa Mr Speaker? Ler nou pe fer teknisyen fer sa louvraz. Teknisyen pour get bann keksoz ki teknikal apartir prezan pour li. I pa pou al dan direksyon pour gete lo kote *housing* kantite dimoun ki pou ganny afekte ki deza lo lalis Mont Buxton, ki pour bezwen ganny transfer lo lalis St Louis.

I en bann keksoz teknikal ki teknisyen pa pour gete sa. Ou koman en politisyen ou pou konnen ki dan sa sanzman pour annan 3, 3 or 4 nou bann zabitan ki pou ganny afekte lo la, ki pou bezwen retourn lo komansman lo son lalis.

Lot pwen ankor Mr Speaker lo kote *community development*, ou annan proze ki ou ou'n *set* pour ou distrik ki eski ou pour pran bann proze ki Onorab Naidu pour transfer ek ou.

Tousala i bann keksoz ki politisyen i gete. Nou get lentere nou zabitan. Personn pa pour get - teknisyen li i pa pe get zentere dimoun li, i pe get zentere *boundary*, zeografikman.

So Mr Speaker sa Lalwa i rann mwan pour demann bokou kestyon, ki fransman pa'n ganny adrese par Vis-Prezidan. Manke kekfwa dan son *Right of Reply* i ava donn nou en leksplikasyon lo la.

Akoz nou, nou pe dir sa, nou pa pe dir sa pour nou menm, pa pour en parti politik, me pour zot proteksyon tou.

Akoz demen - demen ler *US* i ganny Eleksyon, zot ava kapab annan en proteksyon. Zot a kapab annan en-

(laughter)

HON WILBERT HERMINIE

Mr Speaker ...

MR DEPUTY SPEAKER

Non i pour arive parfwa bann reaksyon en Manm i riye, i *off-mic*, pa bezwen les sa enteronp zot. Solman *still* mon asiste annou montre lakourtwaзи, nou dir annou *proceed*.

HON WILBERT HERMINIE

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker in napa nanryen pour afekte. Me selman parey ou'n dir lakourtwaзи i enportan sa. Nou asize nou'n ekout dimoun. Nou ekspekte menm keksoz an retour, se tou.

Mr Speaker, nou, nou pe dir sa, pour proteksyon zot menm demen. Akoz

pour napa okenn kontestasyon demen e kot tou keksoz i ava kler parti politik, reprezantan bann parti politik, ava parti prenan avek sa *whole process*.

E ki demen, nou ava napa nanryen pou dir. Tou keksoz i ava kler dan *black and white*. Tou keksoz i ava ganny fer dan en fason, dan laklerte. Akoz la pou lemoman nou annan dout akoz nou annan let ki nou'n ekrir Komisyon Eleksyon par nou Sekreter Zeneral ki pa ankor ganny zanmen reponn. Akoz nou pa kapab parti prenan. Akoz wi konsiltasyon in ganny fer me solman i annan serten pwen ki nou ti met an ekrir ki nou ankor *still* pe esper en larepons lo la.

Sanmenm sa nou pe al dan sa direksyon, akoz nou anvi konnen klerman kwa ki sa bann Komite pe fer? Lekel ki pour lo la? Lekel ki pou reprezant sa? Lekel ki pour ganny reprezante lo sa Komite? E lekel ki pour apwent sa bann dimoun?

Sa i bann kestyon senp, ki nou anvi ganny en larepons lo la. E mwan mon ti ava kontan ki nou ganny en leklersisman avek *panel* devan pour dir nou kwa ki egzaktaman sa Komite Teknik pour fer e konpozisyon? Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Herminie. E dan labsans de Manm, mon ti'n fer en remark ki ler nou lev nou lanmen pour koze, nou bezwen apre reste dan lasal, akoz si mon pe swiv mon lord baze lo letan ki zot ti lev lanmen, i fer ki prezan mon bezwen sote pour al lo en lot Manm e mon pa krwar i *fair* lo nou pratik ki Speaker i fer ler i Chair.

Donk mon pour kontinyen ek sa lalis apre mon pour retourn parey i ti ete. Prosen Manm lo mon lalis i Manm Elekte distrik Plaisance, Onorab Richard Labrosse.

HON RICHARD LABROSSE

Ok Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour Vis-Prezidan. Bonzour Mr Lucas ek Mrs Amesbury. Dabor avan mon komanse mon ti a kontan remersye sa de dimoun Mr Lucas ek Mrs Amesbury pour sa travay nob ki zot in fer dan Eleksyon 2020.

Mon pa pe koz pour pei mon pe koz pour mon distrik Plaisance kot tou keksoz ti pas byen annord. E parey nou konnen e parey in ganny dir i annan bann pti keksoz ki nou pa kapab anpese arive. Me selman sa pa'n anpese sa prosedir al dan en bon direksyon parey i sipoze ale.

Mr Speaker mon pa pour tro tarde lo sa *Bill* ki devan nou ozordi, lo sa pti lamannman. Ki mon ti a kontan dir lo sa *Bill* avan mon al pli lwen, ti a bon nou konn en pe listwar li menm, ki mannyer keksoz in komanse ziska ozordi kot nou ete.

Sesel li menm parey nou tou nou konnen, an '76 ler ti ganny son lendepandans ti annan 2 Prezidan ki ti, ti annan Prezidan ek Premye Minis e '77 apre nou konnen ti annan en koudeta kot ti annan en sel Prezidan ki ti ganny, ki ti form en Gouvernman e sa in swiv dan bann 1979 kot Konstitisyon li menm, bann travay in ganny fer.

E ler mon lo sa laliny osi Mr Speaker, nou ti a kontan osi remersi tou fanm ek zonm for ki'n fer debout pandan sa bann letan, pour fer sir ki Sesel ozordi i kot i ete ozordi konsernan son Konstitisyon, ek son parkour politik, ek son parkour ki Eleksyon li menm pe ganny fer konmela. Kot dimoun i lib konmela pour met son kandidatur; kot Eleksyon i ganny fer san okenn vyolans; kot tou dimoun i kalme e respekte rezilta parey Lepep zot menm zot in met ladan.

Mr Speaker ler nou pe koz lo sa *Bill* li menm, ozordi zour ler nou pe koz zot pe rod en dimoun teknikal li menm, pou fer sa louvraz pour sa Komite ki pe al ganny etabli, mwan koman Manm Elekte pour Plaisance byensir mon vwar sa koman bon i en bon keksoz zot in vin avek. Rezon ki nou pe gete parey mon bann koleg ki'n koz avan mwan in fer resorti. In enn pti pe dezord dan parfwa li menm li ou pa konnen vreman kote *boundaries* i komanse oubyen ki bor i fini.

E zis par egzanp Mr Speaker ler ou get dan ka mon distrik Plaisance li menm, ozordi zour i annan en pti pe dezord dan li menm ler ou pe get bann landrwa li menm. Zis par egzanp - mon a donn ou zis en legzanp ki tou kou nou fer enn pti *joke* lo la;

Ler ou get Kordgard Mont Fleuri - ler ou antre dan Kordgard Mont Fleuri Mr Speaker pou al met ou konplent ou Mont Fleuri, dek ki ou ganny met dan kaso, ou ariv Plaisance!

So sa ki dimoun en ler i demande ki mannyer en Kordgard i kapab separ an de, en bout i Mont Fleuri, en bout i Plaisance? E mon krwar bann louvraz parey li menm i merit met en pe lord konmsi dan tousala, dan li menm. Sa i zis en legzanp.

E nou distrik li menm dan tou sa bann, dan sa bann demaraz ki'n pase dan

sa bann keksoz parey, nou'n perdi en ta keksoz.

Ozordi nou napa en Legliz. Les Mamelles in vin distrik ki annan plis Legliz dan Sesel ozordi. St Therese li menm i nepli tonm Plaisance, kantmenm i dir ou Plaisance. Nou napa lekol; lenfrastruktir sportif li menm i vin pli limite; distrik in vin en pti pli - son *boundaries* li menm i vin pli kourt kot i fer li ganny plis montanny li menm.

So ler nou pe koz dan sa demars li menm, pour revwar en pe sa travay li menm, dabor parey in ganny dir, ki bann dimoun lo la i pour endepandan. E mon pe osi kapab lans lapel avek Komisyon li menm kekfwa osi - (mon pa konnen si sa in ganny koz lo la) kot zot ti kapab osi met Sosyete Sivil *onboard* pour sa louvraz osi. Akoz ler nou pe koze la mon konnen i annan 2 NGO ki pe fer en louvraz dan sa laliny, sa i ARID avek *Citizen Democracy Watch* vi ki zot 2 NGO ki endepandan, zot pa afilye ek okenn parti politik.

Sa i en sizesyon ki mon krwar, ki mon ti a kontan zot met *onboard*, ki pour sa louvraz enn pti pe pli transparan osi. E ler osi nou pe koz lo sa travay ki pe ganny fer Mr Speaker. Mon ti a kontan osi, kekfwa osi zot angaz en pe lakominote osi ansanm.

Ler mon dir lakominote, konsiltativ ansanm avek bann zabitan dan bann landrwa par egzanp ki'n donn legzanp pli boner, ki parfwa zis en semen ki separ en distrik e la koumsa kekfwa nou a kapab al lo en keksoz enn pti pe li lonterm.

Akoz ler mon pe get sa legzersis li menm mon pa krwar i en legzersis ki nou bezwen fer li tanzaot. Mon krwar i en legzersis ki nou fer li enn fwa *for once*, e nou kapab ganny lakantite distrik ki Sesel i merite annan.

Ouswa li menm li eski 26 distrik i sa kantite distrik ki nou pti pei i merit annan? Konmsi tousala i bann konversasyon ki nou merit *involve* lakominote an zeneral lo la. Mr Speaker lo sa de pti mo, mon a dir mersi. *Thank you.*

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab Labrosse. Prosen Manm ki sipoze koze ankor i absan e mon fek dir dan son prezans pa bouze. Mon pour sot son non ankor si la prosenn fwa i monte mon pour bezwen tir li lo mon lalis. Onorab Loze *you're next on the list.*

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker koman Manm nou vini nou prepar nou lekor pour nou koze, ki byen nou prepar nou depi lavey ouswa lazournen. E nou vini nou fer en deliberasyon ki dapre nou mwayen, nou kapasite, nou fakilte ki nou tou nou posede.

E mwan mon en dimoun ki mon toultan prepar mwan pour sa ki mon pe vin dir. (Me Mr Speaker, Onorab Woodcock i kapab mwan donn li son *speech* toultan? Fodre i esper mwan lev lanmen pour li lev pour li?) Be annou arete tranpe, ekrir ou *speech*, prepar ou vin travay parey nou tou mon zanmi!

Mr Speaker si i annan en keksoz ki nou devret dir, partaze, donnen Konsey Komisyon Eleksyon ozordi se ki *youth engagement*. Lazenés *they are the leaders of today, make no mistake* i annan en fot ki depi lontan nou pe fer, depi later i later nou toultan dir ki zenn *are the leaders of tomorrow*. Pa korek! Pa korek! Lazenés *are the leaders of today!*

E si i annan en group dimoun ki bezwen e devret ganny enkli dan bann travay Komisyon Eleksyon, se zenn. Zot bezwen annan *youth engagement* dan tou sa ki zot fer, e zot bezwen annan *youth participation* dan zot bann Lezisasyon egalman.

Akoz en zenn ki zenn ozordi *whether i en first second time* i dan son *mid-twenties, early thirties*. Nou, mwan mon annan 50an mwan mon fatigue dir lazénés ki pour *lead*, lazénés ki pour *lead*. Mwan mon annan 50an mon pa kapab desid pour zot.

Be mwan ek mon 50an ozordi mon pour fer mwan en bann desizyon ki pour *mess up* pei, *mess up* lemonn, *mess up* liniver ki zot, zot pour erite demen, e zot, zot napa okenn *say!*

So i annan en *reversal of thinking* ki nou bezwen fer koman en pei, koman en Nasyon, ki lazénés *they are the leaders of today* e nou bezwen komans enkli zot dan tou sa ki nou fer. E sa i en konsey, konseyer pa le peyer solman mwan mon pe pas sa avek *Electoral Commission*.

Akoz zot ki deside ki direksyon nou pei pour pran demen atraver lavwa Eleksyon.

Now tou keksoz bezwen ganny sitye e nou bezwen sitye keksoz byen. Sa morso Lezisasyon i travers devan nou Lasanble ozordi, e i pa gran, i pa konplike e i napa nanryen advers ladan lo sirfas, li i pe vin apwent en Komite Teknisyen ki pour gete

ki mannyer pour dekoup bann distrik e etabli bann nouvo *boundaries* elektoral.

Now ki moman ki sa i vini, i vin 2an edmi apre en *sweeping victory* ki LDS ti gannyen, pour antre dan mazorite avek 25 sez vid dan Lasanble, antre *State House*, avek sa ki'n vin en *unpopular, embattled President*, pov pti bet.

E li menm li in bezwen vin devan nou e gel son fristrasyon, telman i enkapab zer sa Nasyon! I fer mwan lapenn! E sa konteks sa letan - sa moman dan letan - i sa moman kot nou vwar zot popilarite pe glise parey seve lo latet serten! Sa i sa moman zot pe ale, zot pe dir *bye, bye* - zot ariv pli pre o bor laport pov zot.

This is the time ki zot, zot vin avek sa devan Lasanble. E zot dir nou sa i pour en Komite Teknisyen. Ki sa moman eski sa i vin devan Lasanble. Mr Speaker i vin dan en letan kot nou pe sanmaye, ise, bouse pour ganny byennet nou pep. I vin dan en letan kot nou lo sa kote, sa pti gin nou ki annan nou bezwen pouse pour lev bann gro fardo ki zot, zot pe mete.

E apre zot dir pa zot. 43an - (veye sa ki'n lev lanmen apre mwan pou vin koz zis 43an apre li) Danny Faure - Gouvernman avan - Gouvernman presedan. Ou konnen Gouvernman avan, Gouvernman presedan zot pa ti ganny elekte pour fer Gouvernman avan zot, zot ti ganny elekte pour fer pli byen.

Sa morso Lezisasyon i vin devan nou Lasanble la, dan en moman kot an Desanm, an sousekre, san dir person, san SBC anonse, zot sanz laz ki en dimoun i kapab *attend* sekirite sosyal. Zot fer li an sekre, san kominikasyon.

E prezan letan mon dir sa, mazin sa byen, nou tou ki la anndan nou bann privilezye nou. Nou posed *unfair advantage* nou! Desanm nou tous nou *full* gratwite isi anndan. Nou pa fer tes, nou pa al dray dan *cone*, nou pa *practice* nanryen, nou ganny nou *full* gratwite nou! Nou touse an plen nou tou la anndan.

E nou laz pansyon i ant 55-60an. Konpran la deor? Nou laz pansyon pour nou isi anndan, i ant 55-60an.

MR DEPUTY SPEAKER

Onorab mon atir lo *Order 51 to stick to the relevant issue* devan nou silvouple.

HON JOHAN LOZE

Yes Mr Speaker mon pe sey etabli konteks akoz ki zot pe anmennen en morso Lezisasyon, pour permet zot pour vol

Eleksyon kan zot popilarite pe deklinen, parey seve lo latet serten! Sa ki mon pe sey etabli la Mr Speaker!

Sa morso Lezislasyon ki devan nou la, i la, i la akoz pour *set* kondisyon pour zot vol Eleksyon! E akoz zot le vol Eleksyon? Annou etabli konteks, annou etabli konteks.

Seselwa ozordi pe soufer la deor e isi anndan nou viv dan en Sesel alternativ nou. Letan *US* pour poz kestyon lo Sistenm Lasante, *US* pour ganny dir, wi tou keksoz i parfe i *ok, very good, very nice*, lasante *fit and proper. No questions*, apre yer swar nou tou nou'n get televizyon. Nou tou nou'n get televizyon yer swar e en kantite dimoun dan sa pei, zot larm in koule apre ki zot in get televizyon yer swar.

Me selman isi dan sa Lasanble pa sa realite ki ganny propoze, pa sa bann propo ki ganny met devan nou. Lasante i parfe.

Dan Bidze nou vot larzan pour aste en masin *MRI*, Prezidan i vini i dir *Abu Dhabi* pour donn nou enn, apre dan *Tête à Tête* Minis in dir nou'n depans 150milyon pour aste masin.

MR DEPUTY SPEAKER

Onorab mon rapel ou ankor *content of speech Order 59. "A member shall confine his or her observation to the subject under discussion ...*

HON JOHAN LOZE

Yes Mr Speaker ...

MR DEPUTY SPEAKER

"..and may not introduce matters not relevant thereto. Nou pe diskrit *boundary* Eleksyon. Mersi.

HON JOHAN LOZE

...all matters are being produced are relevant to Eleksyon. Sa Lalwa ki la se Eleksyon. Se direksyon pei.

MR DEPUTY SPEAKER

Wi se pa *Tête à Tête* avek Minister Lasante. Mersi.

HON JOHAN LOZE

Se direksyon pei, se akoz zot popilarite pe deklinen e zot *grasp* lo direksyon pei pe sape e akoz sa Lalwa i la devan nou. I la pour zot vol sa prosen Eleksyon! Se sa, se sa!

E direksyon ki mon pe ale mwan, se kan manner eski dan en pei ou kapab

annan *credible elections*? Se parti politik ki asir kredibilite *of the electoral process*, se parti politik ki asire ki en Eleksyon i vin kredib!

Akoz se li *the major stakeholder of* Eleksyon. E parti politik i pa zis aparet anler li, i annan Manm i annan son siporter, i annan pei *members*, i annan son bann senpatizan, i annan son 28mil ou 35mil dimoun ki'n vot pour li! E i la an tout konfyans sa bann dimoun.

Prezan ozordi nou annan en *panel* teknisyen ki vini pou dir nou poudir zot, zot pe fer zot Komite i pou en Komite zis teknisyen zot pa pou met politisyen. Me lekel ki teknisyen dan la politik apard ki politisyen? Lekel ki teknisyen dan la politik apard ki politisyen? Se nou!

E se nou ki direkteman reprezant tou sa dimoun ki'n vot pour nou. E se nou zot *primary client* zot *number one stakeholder*, parti politik! Mon krwar i annan 6 lo zot lalis e zot anmenn en Lalwa la en lamannman Lalwa, pour kree en Komite ki *shut out* zot *primary stakeholder*.

Be ki lentansyon par deryer sa? Pour *être* pli transparan, to *be more open, to be more credible*, eski zot pe *shut out* parti politik pour zot kree en *credible process*? Se sa rezon ki nou deor?

Apre ki nou pour ganny dir teknisyen *Electoral commission*, i endepandan? Be lekel ki endepandan la devan lo sa *panel*? Tou dimoun la devan i annan son krwayans politik. (Mr Lucas mon vwar ou pe get mwan - ou annan ou krwayans politik ou osi)! Sa madanm o bor ou i annan son krwayans politik li osi. Zot tou lede zot annan zot krwayans e lapartenans politik libreman anba Konstitisyon Sesel! Zot pa endepandan zot! letan *SNP* ti anmenn "*Gappy out!*" ki zot ti dir? I annan apartenans politik. Ozordi ki i annan mal pou dimoun i annan lapartenans politik. Lapartenans politik ti yer, ozordi in evapore?

Tou dimoun Sesel i annan son apartenans politik. Be si i ou, ou annan, annan lapartenans politik, Mr Lucas e Mrs Manuella obor ou i annan son apartenans politik li osi, *how do we keep things fair, fit and proper? How do we keep things credible?* Zot kredibilite pour vin atraver nou.

Sa ki nou pe ensiste lo la - e la mon pou dir mon ti ensiste ek zot dan *Bills Committee* Mr Lucas, mon ti anmenn en largiman avek ou lo la - akoz mwan mon

en dimoun ki pa kontan sede letan mon annan en pwen ki fer sans ...

MR DEPUTY SPEAKER

Wi address the Chair, pa address Mr Lucas, mersi.

HON JOHAN LOZE

Yes Mr Chair avek tou respe mon demann leskiz pour sa. Mon ti anmenn en largiman lo sa keston, akoz mon ti anvi ki protez zot. E zisteman nou'n sey tou sa ki nou kapab seye avek zot, zot ti menm bezwen retir zot Lalwa akoz zot pa ti'n fer konsiltasyon avek parti politik.

Nou pa ti'n bezwen ariv la kot nou ete ozordi. Si zot ti'n pran zot en ton rezonnab dan sa ki annan pour zot fer. Be lefe i reste, sa pep la i napa konfyans. Sa pep napa trust. Zot ki krwar Seselwa i trust zot.

Ozordi nou viv nou dan en pei kot Prezidan i dir nou, nou napa drwa anba Konstitisyon. E i debout *State House*, i dir ek Lanasyon Seselwa. Zot ki krwar zot annan drwa, ou annan drwa isi, ou annan dwa laba ou napa drwa anba Konstitisyon.

Be dan en pei kot bann *statement* koumsa in ganny fer antre dan latet dimoun, *now, how do you keep the process credible?* Nou zis fer zot konfyans zot go off into the dark, zot fer sa ki annan pour zot fer laba trankilman antre zot?

E nou zot *main stakeholder*, nou debout deor nou get zot annan dan nou dir be ok sa bann teknisyen Komisyon Elektoral endepandan. Napa sa - *it's a myth!* Napa Komisyon Elektoral endepandan!

Nou annan nou Komisyon Elektoral Sesel ki fer son *job to their best of their ability*. E *the best of their ability whether special polling station* in pran kat fwa pli long ki zanmen in deza fer, pour fer en Eleksyon - *it's the best of their ability!*

Whether zot pa ti konnen konbyen voter i annan La Digue e elikopter ti bezwen mont en fwa de fwa, trwa fwa pour anmenn papye vote, *it's the best of your ability*.

Whether sa bwat vote ki ti reste dan en kabinen dan *Polling Station* Lekol Beau Vallon avek son bann vot, talan e sepa kwa, *but that's the best of your ability!* *It's the best of your ability* ki vizibleman in annan en ta magouy dan sa dernyen Eleksyon, be nou tou nou'n trouve!

Nou'n trouv to the *extend* ki ziska bwat vote zot bann magouy ek talan ek

everything ek sertifikasyon in reste dan en *toilet* kot Lekol Beau Vallon. *But that's the best of your ability!*

Now ozordi nou, nou le ki tou parti politik, pa zis nou - tou parti politik i annan *a sit at the table*. Ki demen letan talan vot, avek vot i reste dan en *toilet* dan en *polling station*, nou a kapab dir *but yes we were part of the process* e nou'n konpran ki'n arive.

Letan pti frer mon kandida Mont Fleuri ki *quadriplegic*, ki pa'n desann pour vote in anrezistre koman in vote. *If we part of the process*, mon a kapab dir be *it's ok* nou konpran kwa ki'n arive. Zot konpran mwan?

Konmsi tou sa letan nou pa'n koze zot krwar nou pa konnen, zot ti anba lenpresyon ki zot pa konpran ki zot in fer? Akoz nou'n reste trankil, nou'n gard silans, zot pran nou pour bonbon? Nou konnen! Nou konnen! Me tou keksoz i annan son letan! Tou keksoz i annan son letan konpran mwan?

E mwan mon pa *quelqu'un qui mache mes mots* mwan, mwan mon poudir zot letan, letan i ariv son letan. La ki zot popilarite pe deklinen parey seve lo latet serten, la mon dir zot la! La in bon pour mwan komans koze, e mon pa ankor dir zot en kar ki annan pour mwan dir.

Be selman la i son moman! La nou koze nou tal tou kart la. Be kwa ki anpes zot annan *oversight* parti politik lo zot travay? Kwa ki mal avek parti politik, dan demars Komisyon Elektoral? Nou ki ou kliyan - nou ki ou kliyan!

So mwan mon pa konpran akoz nou, nou bezwen ganny *shut out of the process, unless* zot annan move lentansyon. E souvan zot annan move lentansyon - souvan!

E mwan mon'n ariv en staz kot mon'n arete zis fer keksoz *blindly*. Mon'n arete zis vini asize lev lanmen avek zot tonm dakor ek zot, akoz "nou bezwen fer keksoz pour pei." "Nou bezwen avans pei devan."

Mon'n aprann en leson la bomaten. Nou asize nou fer travay Komite ansanm, apre *the Chair* i deklare konmkwa sa in deroul koumsa. *Fine, fine* nou pa'n dan travay Komite, non-non-pa *Chair* Komite - *the Chair of the House*. I fer son deklarasyon akoz li i bezwen protez Vis-Prezidan ki li in fer en *statement* politik, politize lo travay Lasanble.

MR DEPUTY SPEAKER

Onorab a decision was made on this issue. Please move on. Thank you.

HON JOHAN LOZE

Yes Mr Speaker, but I will keep speaking about unfair decision. I will keep speaking about LDS seeking unfair advantages, dan sa Lasanble e an deor.

E zot toultan pe sers *unfair advantage*. Dan sizyenm Lasanble zot ti etabli en presedans ki ti apel privez le de *Leaders*, kot le de *Leaders* ti koz dernyen.

Privez le de *Leaders* lekel ti etabli sa, ti komans avek Speaker Pillay, ti al avek Speaker Prea, soudennman la privez le de *Leaders* nepli egziste.

MR DEPUTY SPEAKER

Content of speech Order 59, mon'n fek rapel ou Onorab. Silvouple.

HON JOHAN LOZE

Yes Mr Speaker on a matter that has arisen from what you've said prezan mon pe defann mon pozisyon, pour mwan kontinyelman koz on your party seeking unfair advantage isi dan sa Lasanble, zis parey...

MR DEPUTY SPEAKER

Non-mon pour - mon pa pour permet ou fer sa akoz the *issue before the House* i lamannman dan *Election Act* ki silvouple *Order 59*, i prezize that you confine your observations to issue at hand. Mersi.

HON JOHAN LOZE

Yes Mr Speaker, the issue before the House se ki zot in anmenn en lamannman ki pour permet zot vol en Eleksyon. Zot in anmenn en lamannman ki pour permet zot vol en Eleksyon akoz zot popilarite pe tonbe, zot pe evapore! Zot annan zot en Dirizan en..kon..pe..tan ki blanm son lenkonpetans lo son pep!

Zis parey sa malere *Nero Rome* ki ti met dife ti bril *Rome* apre ti blanm bann Romen e ti dir zot, zot lafot, zot ki'n fer sa arive. Ozordi son lenkonpetans in vin trenn lipye avek sabotaz!

That's the issue, sa rezon ki zot in anmenn sa lamannman, sa rezon ki zot le vol Eleksyon! Mersi Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab. E akoz lakantite Manm ki'n endike pour koze, mon pour demann tou dimoun pour silvouple *confine* zot entervansyon pa plis ki 20minit si nou anvi

ki tou sa bann dimoun lo lalis i ganny loportinite koze ozordi.

E pandan ki Onorab Loze ti pe koze, mon vwar poudir Onorab Hoareau ti'n lev son lanmen.

Me kantmenm sa anba *Order 61* pour *interruption* mon pa'n permet ou, me la mon ava permet ou pour lev ou pwen, ou ava dir mwan ki *order* ou pe site silvouple. Mersi.

HON JOHN HOAREAU

Mr Speaker mon pe *state* anba *Order 59(7)(d)* ki Onorab Loze in *impute improper motive*, napa en landrwa dan sa, lo sa *object and reasons* ki *state* poudir nou pe fer sa Lalwa pour vol Eleksyon!

Sa i en fantazi ki li i pe mazin en dan li menm. E byensir in repet sa an 6 repriz parey i ti repet "kakayonyont" an 43 repriz!

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab. Mon'n note sa bann pwen ki Onorab Loze in dir. Toudmenm lakizasyon in ganny fer kont *LDS*. I annan lezot Manm ki si zot anvi fer en largiman kont sa ki'n dir i ava a zot liberte lekspresyon dan Lasanble.

Onorab Pillay mon vwar ou lanmen anler ou ava site ki *order* ki ou pe lev okenn *issue* lo la, mersi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker anba *Order 8* e an relasyon avek *content of speeches ...*

MR DEPUTY SPEAKER

Non, non, non sa pa *Order 8* Onorab re-verifye.

HON SEBASTIEN PILLAY

Content of speeches akoz ou'n fek donn ...

MR DEPUTY SPEAKER

Non-it's not ...

HON SEBASTIEN PILLAY

Ou'n fek donn, ou'n fek donn ...

MR DEPUTY SPEAKER

Onorab ekout mwan silvouple!

HON SEBASTIEN PILLAY

Ou'n fek donn lord ki mannyer Lasanble pour pourswiv.

MR DEPUTY SPEAKER

Ou ava ekout mwan silvouple. Ou'n sit *Order 8, Order 8* in koz lo *power of Speaker*

to keep a decorum, it's not an Order so we move on this issue. Mersi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Egzakteman, egzakteman ki ou pe fer akoz ou'n donn lord ...

MR DEPUTY SPEAKER

Prosen enterven an Onorab. Prosen enterven an lo lalis i Onorab Wavel Woodcock. E Onorab Woodcock mon pe donn ou en direksyon. Ou pa pour reponn Onorab Loze, akoz in provok ou, akoz mon pa anvi silvouple ki nou desann dan en bann latak gos, drwat.

Stick to Order 59 content.

HON WAVEL WOODCOCK

Napa problem Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Of the issue at hand.

HON WAVEL WOODCOCK

Mon pa pour pe ...

MR DEPUTY SPEAKER

E okenn lezot Manm ki mon'n dir taler, nou annan en lord koze nou pa leve e sorti nou tou, nou plak deryer lo nou sez.

Akoz *next time* ki annan en Manm ki merit koze, i pa la, mon pe tir son non lo lalis. Mersi bokou. *Proceed* Onorab.

HON WAVEL WOODCOCK

Mersi Mr Deputy Speaker. Mr Speaker mwan mon pa pou desann dan labou parey Onorab Loze.

Mr Speaker sa *Bill* ki devan nou i en *Bill* ki vreman, vreman enportan. Me i malere Mr Speaker, ki i annan serten *statement* ki Manm avan mwan in fer resorti ki mon bezwen dir Mr Speaker i *very misleading*.

Si nou pou koz lo vol Eleksyon Mr Speaker - vol Eleksyon Mr Speaker, i annan tro bokou laprev ek levidans pou montre ki mannyer zot parti in enterfer avek plizyer Eleksyon dan lepase.

Eleksyon 2016 -

(Mon pe vin lo la Onorab *Leader* Lopoziyon pa trakase.)

Eleksyon 2016 e Eleksyon 2020 ti 2 Eleksyon ki ti *free and fair*. 2 Eleksyon ki'n deroul dan lord e dan lape.

E Mr Speaker dan Eleksyon 2016 Lasanble Nasyonal nou ti ansonm zot 15 lo 10. E dernyen Eleksyon 2022 Mr Speaker pli gro defet zot in anmase ankor. Kot Mr

Speaker zot ti sorti dan Gouvernman zot ti pas par lafnet e zot ti tonm dan Lopoziyon. Ki zot pou kontinyen reste dan Lopoziyon Mr Speaker!

Mr Speaker sa *Bill* ki devan nou Mr Speaker- i malerezman i sagrinan ki en *Bill* ki pe koz lo *Election Act* - en Manm olye koz lo *Election Act* i koz lo kabinen Mr Speaker! I koz lo *toilet!*

Mon pa konnen ki son *fascination* avek kabinen, *toilet* Mr Speaker, kan en *Bill* sitan enportan pe koz lo Eleksyon. Ki *toilet* i annan pou fer avek Eleksyon Mr Speaker - mon pa konpran Mr Speaker! Ennler ki Onorab Loze pe se sey eksplike, i konfiz dimoun la deor Mr Speaker.

Mr Speaker, sa *Bill* pe amann *Election Act* pou donn *Electoral Commission* pou vwar, pou etabli en *Advisory* ouswa bann *Technical Committees* ki pou asiste *Electoral Commission* pou perform, pou delivre zot fonksyon anba *Election Act* ouswa Konstitisyon Sesel.

E sa *Advisory and Technical Committee* i annan serten louvraz ki *obviously* i bann teknisyen ki pou bezwen antreprann sa bann travay, sirtou kot i konsern parey *VP* in eksplike *electoral boundaries* pou sanz balizaz bann distrik elektoral.

Mr Speaker annou koz en pti pe lo sanz balizaz bann distrik elektoral dan lepase. Mon konnen Onorab Loze pa kontan, i pa tro, tro kontan per nou koz lo bann *issue*, bann keksoz in arive lepase.

Mon pa pou koz 43an pase. Mon pou koz dan 5an - 10an. Dan bann letan en pti pe pli resan Mr Speaker.

Electoral boundaries. I annan en mo *gerrymandering* Mr Speaker. E sa i en mon ki sinonim avek parti *United Seychelles*. Nou tou nou konnen dan lepase ki sa parti ti fer sirtou ler nou, nou ti dan minorite. Mon pe koz osi dan bann letan *SNP*. Dan bann letan parti Demokratik.

Kot ler zot ti war poudir en distrik *SNP* - Lopoziyon ti popiler dan sa bann distrik Mr Speaker. Ki zot ti fer? Ki zot ti fer? Ki mannyer zot ti manipil vye *electoral boundaries* ti fer sa bann *gerrymandering*.

Mon ava donn legzanp en senp distrik parey Beau Vallon. Distrik Beau Vallon i en distrik ki ti for lopoziyon dan lepase. Ki zot fer Mr Speaker? Zot ti sanz *electoral boundaries*.

Zot ti sanz balizaz sa distrik Mr Speaker. Ozordi sa ki enteresan Mr Speaker, ler ou pou get Beau Vallon, en

kote semen i tonm dan Distrik Beau Vallon e bann dimoun ki avan ti tonm Beau Vallon – (Mon pe koz ou lo kote kot Kannus, lafanmir Sullivan kot *petrol station*)

E menm lekol Beau Vallon Segonder ki ti dan distrik Beau Vallon dan lepase, zot ti manipil *electoral boundaries* pou tir tou sa bann dimoun ki ti vot Beau Vallon pou al vot Bel Ombre. E fer tou sa bann dimoun Beau Vallon vin bann zabitan distrik Bel Ombre akoz zot ti anvi kas sa distrik an de pou ki *SNP* pa ti *win* Eleksyon!

Sa i bann fason ki dan lepase zot in fer sa. E ki zot ti fer Praslin? Lontan Praslin Anse Marie Louise ti tonm dan Grand Anse. Me akoz Anse Marie Louise *obviously* ki bann sel fanmir ansanm avek bann fanmir dan Consolation. Bokou bann fanmir Prezidan Wavel Ramkalawan i sorti. Sirtou dan plato Anse Marie Louise i annan bokou bann fanmir Prezidan Ramkalawan - lafanmir Ramkalawan.

Zot ti sanz *electoral boundaries* pou tir Anse Marie Louise pou anvoy li Baie Ste Anne. Tou bann distrik menm Ste Louis zot in fer sa Mr Speaker. Sanz demarkasyon, sanz *electoral boundaries* pou kas sa bann distrik an de. Sirtou bann distrik kot Lopozisyon ti for dan lepase. Sa i lafason ki zot ti manipil *electoral boundaries* dan lepase Mr Speaker pou zot ganny plis vot. Pou zot tir sipor avek bann distrik ki ti sipor lopoziyon dan lepase.

Mr Speaker, nou pa kapab les sa bann pratik repet ankor. Nou bezwen re aliny *electoral boundaries* pou fer sir ki i en bann *electoral boundaries* ki drwat, ki normal.

Ki bann dimoun ki merit dan sa bann *zone*, i dan sa bann *zone*. Me pa kas bann distrik pou rezon politik parey zot in fer dan lepase.

E *despite* tou sa bann lesey Mr Speaker ki zot in sey fer pou kas sa bann distrik, pou tir vot dan lepase, *still* Mr Speaker nou'n ansonm zot dan 2 Eleksyon!

Dan Eleksyon 2016 nou'n ansonm zot dan Lasanble Nasyonal! Eleksyon 2020 nou'n ansonm zot pli move ankor Mr Speaker!

Despite tou sa bann *gerrymandering* ki zot in fer, nou'n ansonm zot menm Mr Speaker. Eleksyon Lasanble Nasyonal e menm Eleksyon Prezidansyel. I pa'n marse Mr Speaker.

Mr Speaker, pa se tou ki zot in fer dan lepase. I annan bann dimoun ki pa ti

anrezistre dan plizyer distrik Mr Speaker; bann dimoun ki pa ti pe reste dan en distrik spesifik - *Let us say* Grand Anse Mahe zot annan en gran nonm siporter - ki zot ti fer Mr Speaker parti *US*? Zot ti enfliyans, sa letan *Electoral Commission*. - kot bann dimoun ki pa ti, (*let us say* Grand Anse ti en distrik ki ti very *pro United Seychelles*, Parti Lepep, *SPPF* sa bann letan pase) ki zot ti fer? Sa bann dimoun menm si zot ti pe reste dan sa bann distrik, zot ti anrezistre dan bann lezot distrik ki bann distrik ki ti *pro* lopoziyon sa letan.

Zot ti al anrezistre dan bann distrik parey St Louis. Dan bann distrik parey Beau Vallon Mr Speaker. Tousala zot in fer. Sanmenm sa ki apel vole Mr Speaker sa. Sa bann fason, bann mannev ki zot ti fer dan lepase pou zot ranport bann distrik pou sey vol Eleksyon dan plizyer distrik.

Tir dimoun dan bann distrik *PL/US* pou anvoy dan bann distrik ki pou *LDS*. Mon a donn en legzanp osi ki ti arive resaman 2016 Mr Speaker.

Nou tou nou konnen ki ti arive Perseverance Eleksyon 2016. Perseverance, si Perseverance ti vin en distrik sa letan zot ti konnen i ti pou dan zot dezavantaz.

Akoz Mr Speaker? Zot ti konnen poudir zot ti pou perdi Perseverance, enn. E Perseverance i en distrik ki annan bann dimoun sorti dan plizyer distrik partou dan Sesel.

E Si Perseverance ti vin en distrik, zot konnen zot ti pou anmas en pli gro defet dan Eleksyon Lasanble Nasyonal.

E alor akoz zot ti enfliyans politisyen lo *Electoral Commission* Mr Speaker Perseverance pa ti vin en distrik.

Mon rapel mon ti form parti dan sa lamars Mr Speaker, pou fer ki Perseverance ti vin en distrik. Ki zot pa ti oule Mr Speaker. Ki Mr Gappy sa letan ti met son lipye ater.

Akoz zot konnen zot ti pou anmas plis defet dan bann distrik. E ki enkli en gro defet Perseverance ki Onorab Desheila Bastienne in donn zot kandida en gro defet dernyen Eleksyon Mr Speaker.

Avek tou zot manipilasyon Mr Speaker, bann dimoun ki ti pe reste Perseverance, sote 100tenn dimoun ti anrezistre English River pou fer ki Prezidan Ramkalawan ki ti en kandida sa letan pa ganny Eleksyon.

Me zot ti tat zot delo an 2020. Ler Onorab Wilbert Herminie ti anmas en

ansonmen, en bate bef avek Onorab Andy Labonte Mr Speaker!

Gerrymandering pa'n marse, ni ed li Mr Speaker. Li osi in pas par lafnet e in tonm dan Lopozisyon dan en sit proporsyonnel Mr Speaker.

Mr Speaker ou konnen sa bann pratik lepase, nou pa kapab kontinyen avek sa bann pratik.

Sa bann pratik kot zot ti pey plizyer milyon. Kot zot ti donn tol, *fridge*, *washing machine*, labyer, blok, siman. Tou sa bann keksoz. *Toilet* tou zot ti donner? *Toilet whatever* - tou sa bann keksoz ki zot ti donner nou pa pou kontinyen fer. E nou pa pou zanmen kapab permet sa bann keksoz kontinyen ankor dan nou pei Mr Speaker!

Mr Speaker, sa parti i sinonim avek detrwa mo ki Lepep Seselwa i konnen. Sa parti i sinonim avek vol, lalang, mansoz Mr Speaker. E en parti osi ki sinonim avek divizyon Mr Speaker!

Ozordi Mr Speaker, annou get Grand Anse avek Baie Ste Anne - en parti ki ozordi nou'n vin ansanm, fanmir in melanze. Sa ki Grand Anse in marye avek sa ki Baie Ste Anne. Sa ki Baie Ste Anne in marye avek sa ki Grand Anse nou'n vin ansanm.

Nou ti fer en zoli program nou de Onorab Gill resaman pa bokou letan pase, kot nou pe koz lo sa Pyer Linite - linite ant sa 2 distrik. E i montre ou ki mannyer zot lespri i fonksyonnen Mr Speaker. Ki apre ki en nouvo lasose in ganny fer, en konpetisyon Nasyonal in ganny fer pou donn non en Por Lasose *Passenger Terminal* Baie Ste Anne.

En Manm Onorab i vini i dir aköz en non ki nou pe donn en *passenger terminal* i pe anmenn divizyon dan nou pei Mr Speaker. Ki mansoz Mr Speaker!

Zis i montre ou ki mannyer sa parti sel keksoz ki zot fer se anmenn divizyon, koz mansoz e fer keksoz dan nenport ki fason zis pou donn zot lavantaz politik. Se zot ki kontinyelman rod lavantaz politik Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Onorab mon'n rapel ou *content of speech Order 59*. Mon konnen ou pa ti la pou *SONA*, pa bezwen pas en remark an *reply SONA*.

Silvouple, mon konnen poudir sa size i konsern nou tou enkli mwan. *It hits the heart of* sa ki nou fer koman politisyen. E i pe anflanm serten lemosyon dan nou.

Me annou mazin *Order 59 (7)* kot nou evite servi bann *offensive words or expression* ki pou anflanm sa kalite lesanz ant le de kote.

I see this Bill as a very technical Bill kot nou merit nou koman Lasanble pe edik nou dimoun lo kisisa *boundary* e aköz i konsern zot.

Annou silvouple fer sa koumsa mon pa pou bezwen ganny sa kalite latet fermal. E mon vremen kontan mon pe sorti dan Chair, Speaker pe retournen apre midi. Mersi.

HON WAVEL WOODCOCK

Ok zis pou - Mersi Mr Speaker. zis pou konklir en keksoz i mon bezwen fer resorti Mr Speaker, en komanter ki Onorab Herminie in fer ki mon pou bezwen adrese.

Ou konnen mon pa krwar ki politisyen i merit enfliyans *Electoral Commission*. Zot merit reste endependan e travay avek bann teknisyen.

Aköz nou tou nou konnen ki lenfliyans politik in fer dan lepase. E nou pa anvi ki sa bann keksoz i repet ankor. Nou pa anvi ki politisyen i enfliyans *Electoral Commission*.

Zot merit gard zot lendependans e zot enparsyalite. Les zot fer zot louvraz.

Mon konnen en pe fristrasyon e laraz *United Seychelles* aköz zot nepli kapab -

MR DEPUTY SPEAKER

Non sa mo ou ava *retract* sa mo. Letan mwan mon dan Chair mon pa aksepte sa mo dan Lasanble Nasyonal. *Retract* sa mo silvouple. Mersi.

(Interruption)

(Off-Mic)

HON WAVEL WOODCOCK

Mr Speaker *ok* mon *retract* sa. Mon konpran zot fristrasyon, zot lakoler Mr Speaker. Aköz -

(Interruption)

(Off-Mic)

MR DEPUTY SPEAKER

Onorab - Onorab Pillay mon'n pran en desizyon ou pa pou dir ek mwan ki mannyer mon pou fer mon travay letan mon dan Chair. Mersi bokou. *Proceed* Onorab.

HON WAVEL WOODCOCK

Akoz ozordi zot dan en lopoziyon. Akoz ozordi bann keksoz ki zot ti fer dan lepase zot nepli kapab fer. Zot in nepli kapab enfliyans *Electoral Commission* parey lontan.

Zot in nepli kapab enfliyans bann diferan antite Gouvernman parey lontan zot ti fer. E ozordi nou Gouvernman pe donn tou sa bann antite Gouvernman bann *Constitutional Appointees* sirtou zot lendepandans ki zot ti merite depi lontan.

Zot in nepli annan sa lenfliyans parey zot ti annan ava. Sanmenm sa zot laraz - sanmenm sa zot fristrasyon Mr Speaker. *Sorry* sanmenm sa zot lakoler Mr Speaker.

MR DEPUTY SPEAKER

Retract ankor silvouple.

HON WAVEL WOODCOCK

Sanmenm sa zot fristrasyon Mr Speaker. Akoz zot in nepli kapab met zot kontrol, zot lenfliyans lo sa bann *Constitutional Appointment Authorities* Mr Speaker.

Alor Mr Speaker mwan parey mon'n dir sa *Bill* ki devan nou i enn ki byen. I pe ganny fer dan la tout transparans.

Mon pa konpran akoz ki lopoziyon i sitan fristre, sitan ankoler avek en keksoz ki pe koriz bann fot, bann lerer ki zot menm in kree dan lepase.

Avek sa de mon Mr Speaker mon dir ou mersi bokou.

(APPLAUSE)

MR DEPUTY SPEAKER

Mersi Onorab. Mon krwar i apropiye la pou nou pran en *break*. Ki tou lede kote i ava kapab kalme. Letan nou retournen 2er apre midi i annan 9 Manm ankor ki reste pou entervenir lo sa Prozedlwa ki devan nou. E ki mon swete i ava pas dan en pti pe pli annord.

Mazinen nou *live* lo radyo avek televizyon. Dimoun pe get fason ki nou pe *behave*. Me pli enportan i annan bann *guest* avek nou. So silvouple annou *relax* en pti pe *tempo*.

Mersi. Nou ava rezwenn 2er edmi apre midi akoz nou annan *ABC* 1er en kar. Mersi.

(BREAK)

MR SPEAKER

Bonn apre midi tou dimoun. Nou pou kontinyen deba lo *Election (Amendment) Act*. Avan nou kontinyen mon ti ava kontan zis repet en lapel ki Deputy Speaker dan Chair bomaten in fer.

E sa pou bann Manm reste lo size *contents of the Bill*. Sa i enportan e mon krwar poudir deba si i tro depas sa nesese i fer tonbe nivo deba dan Lasanble.

E mon pe met a zot latansyon 2 konsekans. Si enn i konmanse e son deba - son *speech* i al antyerman lo bann keston politik ki pa lo size sa *Bill*, i pe envit lot kote osi fer li e nou ganny zis sa lesanz.

Dezyenm konsekans se ki ou pe met responsabilite lo Speaker pou entervenir pou aret deba oubyen koup deba en Manm ki i pa pou byen pou nou komans fer.

So, mon pe demann zot, zot menm reviz lafason zot enterpret sa *Standing Order*. E silvouple *comply* avek.

Mon fer remarke poudir sa *Bill* i en *Bill* teknik e ki i en lobligasyon Konstitisyonnal pou *Electoral Commission* fer serten devwar. E ki nou kapab reste lo bann pwen teknik ki dan sa *Bill*.

Avek sa mon annan 9 Manm lo lalis ki Deputy Speaker in kit mwan. Donk mon ava met en limit 15 minit pou sak Manm. Mon krwar 15 minit i devret sifizan pou dil avek bann pwen ki dan sa *Bill*. Mersi.

Nou pou komans deba avek Onorab Sylvanne Lemiel. Onorab.

HON SYLVANNE LEMIEL

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker. Bonn apre midi VP avek ou delegasyon. Bon apre midi tou dimoun osi ki a lekout.

Devan nou ozordi apre midi la depi bomaten non pe diskite i en *Bill* ki Komisyon Eleksyon in vin avek devan Lasanble anmennen par VP.

Kot pe demann nou Lasanble laprouvasyon pou nou kapab amann Lalwa Eleksyon, sirtou son Seksyon 4 (a) kot ou zot kre en *Advisory or Technical Committee* ki zot pe demann nou, pou kapab asiste *Electoral Commission* li menm pou li kapab desarz en pe son bann fonksyon ki i annan. Oubyen pou *advise* li en pti pe lo serten keksoz petet ki i anvi fer.

Sa *Advisory Body or Technical Committee* ki Komisyon Eleksyon li menm pe mazin vin avek, se prezizeman en travay ki petet sa Konstitisyon i donn zot drwa

pou fer se pou revwar en pti pe *boundaries* bann distrik.

E lo la petet wi, nou napa problemm avek sa nou lo kote *United Seychelles*. Kot zot pou dir ki zot pe re vin vwar en pti pe *boundary* petet lakantite dimoun ki dan sa distrik.

Me selman letan - ou konnen ozordi Mr Speaker ler nou pe regarde, in annan en kantite devlopman pandan sa 43an ki'n pase ki'n ganny fer dan tou distrik nou kapab dir.

E ozordi avek en sanzman *boundary* distrik, i annan nou koman *MNA* nou'n pouse pou en kantite devlopman arive dan nou bann distrik. E ler ou pou realize - Bomaten ou'n tann dir Kordgard i dan enn, kaso i dan lot, me apard Kordgard kaso i annan en kantite bon, bon devlopman ki nou'n kapab gannyen dan nou distrik. E demen petet avek en tel kalite travay ou pou war poudir ou pou pe perdi serten sa bann keksoz ki ti deza la.

Or i kapab dan sa de lalinyman revwar *boundaries* distrik. I kapab annan kreasyon 2 or 3 lezot distrik. Tousala i kapab annan. I depan mannyer zot, zot pe mazin pou zot vin fer sa travay ansanm avek sa *Technical Committee*.

Mon konsern an sa ki konsern sa Komite Konsiltativ e Teknik, mon ti pou kontan petet konnen an-term finansman. Par egzanp ou pou form sa Komite. Konbyen Manm ou pe mazin annan lo la? E eski zot pe ganny peye?

Si zot pe ganny peye, petet en nide ki kantite zot pou gannyen? E an menm tan letan nou pe koz osi lo, lekel ki form parti sa Komite?

Komisyon Eleksyon pe dir ki parti politik pa merit ladan, *ok?* Me ler ou pe regarde lekel ki zot *main stakeholders* Komisyon Eleksyon? Se parti politik.

So mwan mon santi Mr Speaker, ki Komisyon Eleksyon i merit revwar en pti pe sa desizyon petet ki pe mazin lo la. Ki parti politik pa merite *get involve* lo sa Komite. Or mon pe dir ki petet zot merit konsider kantmenm en reprezantan. I pa petet nou koman *MNA* oubyen *whoever* nou distrik. Me en reprezantan.

Mr Speaker, mon ti ava kontan elabor ankor en pti pe. Sa travay la i pe deza komanse li. Kot zot pe revwar *boundary*.

Akoz Gouvernman Lokal li menm atraver bann Ladministrasyon Distrik in fini komans vin kot *DA*, i pe dir ek *DA*, sa legliz kote, konbyen legliz ou annan dan ou

distrik? Konbyen labank konbyen lot? I le konnen kote i sitye.

Me ler ou gete ozordi Ladministrasyon Distrik i annan en bann *DA* ki nouvo zot pa konnen. Ler nou pe dir nou pa le reprezantan politik lo sa bann Komite pou vin ede dan sa travay, nou koman bann *Leaders* politik ki pe donn sa bann lenformasyon.

Akoz sa bann *DA's* pa konnen. Mazorite i nouvo *ok?* So ler ou gete i en travay ansanm ki nou, nou pe fer. Mwan koman *MNA* mwan ki'n fer sorti tou sa bann landrwa. Kote legliz i ete, kot sepa i ete. Be mon pa i reprezant mon parti politik?

So demen ou pe dir sa Komite i vini mon krwar i pou anmenn plis deba. I pou anmenn plis keksoz letan nou pe konsider parti politik osi *involve* dan sa travay. Akoz i en travay ansanm. Si nou le ganny en travay ki fer ki bon, ki byen, mon krwar nou merit *involve* tou nou bann *stakeholders* ladan.

En lot keksoz petet travay sa Komite li menm - Akoz la nou napa bokou lenformasyon. Zis zot pe vi kot nou avek sa Lalwa, kot zot pe demande pou kre en *Advisory* avek en *Technical Committee*.

Mon ti pou kontan mon petet konnen ki lezot travay ankor ki sa bann manm lo sa Komite pou bezwen fer. Sa petet ou pou dir mon ou pe al met li dan ou *S.I. or whatever*.

Be selman mon ti pou kontan konnen, aköz mon ti pou annan kestyon. Akoz Eleksyon ki fek pase dernyen fwa Mr Speaker kantmenm nou pa pou le koz lo la, nou bezwen fer sorti.

Akoz nou pe koz lo en amannman ki pe ganny fer dan *Bill* Eleksyon. E nou pe demande pou kre en *Technical and Advisory Committee*. Eski sa *Technical and Advisory Committee* dan son bann fonksyon i pou annan en manda li osi pou ed Komisyon Eleksyon pou re *clean up* sa lalis voter? Ki mannyer i kapab ede.

Akoz plen fwa ou vini 161 dimoun ki pa reste Anse Royale ou vini ou soumet lalis ou dir, pa zanmen ganny netwaye pa zanmen ganny fer. Ou konpran?

Nou le pa ale lo sa bout politik Mr Speaker parey ou'n dir. Me i pou antre aköz mon ti ava kontan konnen letan nou fini avek sa travay la, ki nou pe demande pou etabli en *Advisory and Technical Committee*, eski sa Komite pou revwar en pti pe ki fason sa bann keksoz osi i ganny fer?

Ou'n annan en Eleksyon wi ki'n ganny fer. Mwan mon pou strikteman koz lo mon distrik. Bann lezot Manm in koz lo serten *issue* ki ti annan. I ti annan en kantite keksoz ki pa'n mars byen. Eski nou pe dir poudir 2025 letan pe al annan sa lot Eleksyon, sa Komite *Advisory Committee* and *Technical Committee* ki pe vini pou'n ed Komisyon Eleksyon pou perfeksyonn depi son lalis, depi tou son bann keksoz?

Annan ase papye pou papye pa manke. Pou nou revwar en pti pe sa bann dimoun ki dan nou stasyon vote ki nou mete pou vin gete. Pou vin kont bann vot *whatever*, ki zot tou parey mon bann kolej in dir taler, nou tou nou annan en parti politik ki nou afilye avek Mr Speaker.

Ozordi napa personn ki pa afilye li avek en parti politik. Me ler ou regarde dernyen Eleksyon ou annan dimoun ki'n vini, i pe sey fer en fason pou pran ou *ballot* ki'n tik ou non pe met dan pou ou oponan. Ki manner i apele sa? *Ok?*

Ou oponan li menm i pe sey *bribe* bann dimoun *tea, coffee, biscuit*, pe - Ou konpran? Konmsi i sa bann keksoz ki nou bezwen vwar. Nou bezwen annan swa sa *Technical or Advisory Committee* pou kapab apard sa Konsey ki i pe donn Biro Eleksyon.

Whatever ki Biro Eleksyon mon pa konnen si zot sipoze fer *train* sa bann dimoun. *Advise* zot dan bann letan Eleksyon li menm *on the day* ki Eleksyon pe ganny fer. Ki manner zot merit konport zot. Ki manner zot merit fer war ki zot pa *bias towards one candidate of a party itself*.

Akoz ou sipoze la pou *mutual*. E mon panse ki dan sa *Advisory and Technical Committee* osi son bann manm i ava en bann manm ki *genuine* mon panse. En bann manm ki pe vini pou vin fer en travay konsyansye. En bann manm ki pe vini pe vin fer en travay prop. En travay byen ki pou fer sir ki wi *next election* bann *boundaries* in *ok*, in byen. In napa okenn fason pou dir en pe dimoun dan en distrik pou me dan en lot, parey mwan osi mon ti gannyen dan dernyen Eleksyon.

Kantite dimoun lo lalis Anse Royale ki nou pa konnen lekel zot. Zot napa en lakaz ozordi, ki zis ti vini an 2020 ti ganny vin ganny met dan distrik. 66 zot ti vin ganny met dan nou distrik.

So, mon panse ki, nou pa friz lizye la. Mon konnen ki mon pe dir, akoz mon azour ek mon lalis voter!

So mon pe dir ki sa *Advisory and Technical Committee* Mr Speaker, mon panse ki i pou fer en travay drwat, en travay etrwat. En bon travay ki pou vremen donn sa bon gidans e sa bon *advice* nou *Electoral Commission*.

E ki tou keksoz i ava *fair and just* pou tou parti politik, pou tou dimoun. E mon krwar *at the end of the day* Biro Eleksyon sa kantite kritik ki ti gannyen an 2020, an 2025 apre ki zot pou'n fini fer sa travay si zot vremen kapab pe swazir en *Advisory and Technical Committee*, pou ed zot desarz sa bon travay ki zot sipoze pe fer, mon krwar petet zot non i ava ganny *clear* e ki tou keksoz i ava *fair and just* pou tou dimoun. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Laparol i prezan pou Onorab Flory Larue.

HON FLORY LARUE

Bonn apre midi Mr Speaker. Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, ozordi nou pe koz lo en *Bill* ki ase senp letan ou get li *outright* me solman i pe kre en kantite deba e kefwaw dimoun pe demande kisisa ki pe fer ki nou vwar nou dan sa sityasyon.

Letan nou regard *Election Commission* isi dan sa Lasanble, definitivman i pe kre bokou lemosyon. E sa sirtou i akoz nou ganny nou plas isi dan sa Lasanble atraver Eleksyon. Alor i tous nou direktteman.

Me solman, annou retourn byen lo nou travay parey nou'n ganny dir pou konsantre lo sa *Bill*. E sa *Bill* i koz lo en Komite ki pou ganny kree, en Komite Teknik ki Komisyon i kapab kree pou asiste li.

Now enn bann keksoz nou bezwen konpran byen i ki en drwa vote en sitwayen sorti dan Konstitisyon, e *Electoral Commission* i osi annan son bann gidans ki i gannyen dan Konstitisyon. E bann devwar ki i bezwen fer anver sa elektora, pou ki nou annan nou bann Eleksyon ki nou pe koz lo la zis e kredib.

Nou tou nou'n konn ki i annan en *Electoral Commission* dan pei depi ler ki nou'n kapab pe vwar en politik diferan. So nou konnen ki i annan en Komisyon Eleksyon. Mr par kont nou'n tann diferan referan ganny fer avek Komisyon.

I pa neserman sa Komisyon ki la devan. Me solman koman en antite depi ler in annan son legzistans, in annan bokou fason ki in ganny dekrir.

Mon konpran ki nou pa bezwen reponn tou sa ki lezot Manm in dir Mr Speaker. Me solman nou bezwen defann nou Konstitisyon akoz pouvwar sa Komisyon i sorti laba. E nou bezwen annan respe pou sa dokiman ki donn pouvwar sa bann antite.

Letan en Seselwa ki'n ganny 18an i ganny son drwa pou vote anba Lartik 24 nou Konstitisyon, ki donn li drwa pou li partisip dan Gouvernman, i fer sa an traver son vot.

Alor pou li kapab delivre sa, pou li kapab pratik en Drwa Konstitisyonnel, i annan sa Komisyon ki asiste li ki ganny etabli pou asiste pep Seselwa pou fer sa. I vreman *sad* Mr Speaker letan nou annan nou en pei ki annan plis ki 40 ekek lannen, e la mon konn en Manm ki'n dir mon pou retourn - i annan Manm ki pou retourn dan 43an.

Mwan mon pou retourn ladan mwan Mr Speaker, akoz sa i *lifetime* nou pei. I laz ki nou pei i annan. Alor letan nou annan en pei ki annan en serten laz, in annan li en *Electoral Commission* ki ozordi letan nou'n vwar pou la premye fwa dan nou listwar depi ler nou annan en *Electoral Commission*, nou'n ganny nou en Eleksyon kot parti ki'n o pouvwar toultan depi dan kreasyon nou trwazyenm repiblik ozordi in perdi dan 2 kote. Egzekitiv e isi i en parti minoriter dan Lasanble. Akoz in perdi bokou plas dan dernyen Eleksyon.

Mr Speaker, letan ou tann sa menm parti servi bann mo pou dekrir mannyer Eleksyon in pase dan sa pei, i fer lapenn Mr Speaker. Zot in koze ki Komisyon in vole, ki Komisyon. Napa kalite keksoz mon pa ni kapab repete sa bann zafer ki zot in dir Komisyon i fer. Me solman zot ki'n toultan gannnen.

Zot in koz lo afilyasyon politik ki fodre i annan en afilyasyon politik ki mon osi mon dakor i bezwen annan serten reprezantasyon ouswa konversasyon ki ganny fer par sa Komite *either through* en rapor ouswa *through* en dimoun ki asiste ki parti i *designate*.

Me solman nou pa kapab ozordi fer bann gran, gran *statement* koman parti ki *win* mazorite Eleksyon dan sa pei nou vin dir ki Komisyon i stratezik, fodre annan sa afilyasyon parti akoz nou ki politisyen, nou ki teknisyen koman politisyen.

Konmsi i montre ou Mr Speaker i pa reflekte sa Komisyon ki la ozordi, akoz li i pa vin dir nou sa li, i vin dir nou li i le en Komite.

I le en group dimoun ki diferan vin donn en lopinyon lo ki mannyer nou pou fer bann *electoral boundaries*. Zot zanmen zot in deza enterese lo okenn Komite zot. akoz politisyen ki ti teknisyen Mr Speaker.

Alor lefe mon pe prezimen, lefe ki zot ti parti o pouvwar pou tou sa letan, zot in ganny tou sa Eleksyon, alor zot in servi zot afilyasyon politik avek zot pouvwar politik pou abiz sa Komisyon, pou li fer tou sa ki zot anv i fer Mr Speaker.

Sa i sel lenterpretasyon ki mon kapab gannnen, letan mon tann zot pe fer sa bann deba.

Akoz sa Komisyon Eleksyon in *hold* Eleksyon pou sepa konbyen lannen e zot pa kapab ozordi vin dir nou ki o pouvwar, nou ki mazoriter, nou le servi sa Komisyon ozordi, ki pou nou fer?

Pou nou vole, pou nou manipile. Nou pou bouz *boundary*. Be Mr Speaker pou ou kapab fer sa bann kalite alegasyon, fodre ou konnen ki ou dir. Si ou konnen ki ou pe dir i bezwen ou'n pas ladan. Si ou ki'n fer plis Eleksyon dan sa pei, ou ki'n o pouvwar tou sa lannen, ou bezwen konnen mannyer i fer.

Kontrer si nou premye fwa nou pe al fer, akoz nou dernyen fwa Eleksyon 2020 nou pa ti o pouvwar nou. Nou pa ti o pouvwar. Prezan ki Komisyon i tonm an anba sa parti. Sa nouvo Ladministrasyon prezan ki i pe travay avek sa Komisyon.

An 2020 letan Eleksyon ti ganny fer, *Chairman* ti la depi 2019 li. Alor nou pa ki nou ki pe manipile nou ki le vole. Vole si in pase, zot ki'n fer! Mon'n tann en Manm avan mwan in dir koumsa ki dan sa distrik partikilye ti annan en kantite *issue*. Tro bokou *issue*.

Eski ti annan kek *court case*, kek konplent, kek zafer ki ti ganny fer pou sa distrik spesifik? Akoz larzan ti pase dan bwat *takeaway* deryer kot Kordgard. *Reporters* ki ti pe tir portre gard ti ganny arete, i ti ganny met deteni par Lapolis letan i ti pe tir zot portre.

Mr Speaker, si Eleksyon i ganny *win* par dite ek biskwi be sa pei i annan en problem, *ok?*

(laughter)

HON FLORY LARUE

Si koman - Prezan nou ava koz lo kourtwazi Mr Speaker. Si en dimoun i fer en tas dite i ofer en dimoun en tas dite ouswa en biskwi, akoz i pe manz enn i apel kourtwazi.

Si solman letan nou dan Lasanble Nasyonal *Chairman* mon pe koze, mon espekte *Chairman* pe get mwan. *CEO* pe get mwan, *VP* pe get mwan. I normal mwan ki pe koze.

Me Mr Speaker en Manm telman i napa kourtwazi ek savwar viv i a demann Mr *Chairman* atraver ou Mr Speaker si Mr *Chairman* pe get li! Be i pou get lekel ou ki pe koze Mr Speaker? E en lot keksoz ankor ki mon pran en pe lofans Mr Speaker e ki degrad nou Lasanble.

Letan nou envit en group dimoun isi, wi zot reprezant *Electoral Commission*. Dapre Konstitisyon zot en Seselwa zot Mr Speaker. *They have the right to participate in voting*. Personn pa kapab vin kritik zot ki zot annan en lopinyon politik. Zot en imen, zot en Seselwa, zot vote zot osi.

Alor annan pa vin anmenn sa konmsi poudir be akoz ou annan en afilyasyon ou, ou bezwen pe donn lanmen vole!

Mr Speaker akoz koumsa ki'n marse. Komisyon toultan fodre ou *SPPF* lo la. Si ou pa *SPPF* ou pa kapab travay laba akoz sa i afekte ki mannyer dimoun i vote dan sa pei. Mr Speaker i pa mars koumsa *anymore*.

E mwan mon vreman apresye ki sa Komisyon pe met en zefor devan ki'n anmenn sa poudir zot le en Komite.

Mr Speaker bouz *electoral boundaries* pou nou pei pou annan en kantite sinifikasyon. Nou annan distrik ki annan 4mil dimoun. Nou annan distrik ki annan mil ekek dimoun. I en gran disparisyon bann kantite dimoun ki annan.

(Interruption)

HON FLORY LARUE

Eskize Mr Speaker mon'n servi *wrong* mo. Me selman i annan en gran disparite ant en distrik avek en lot distrik. Solman *SPPF* li i pou disparet si nou pe koz disparisyon Mr Speaker. Mon ti pe mazin dan sa laliny mwan.

Me solman en gran disparite Mr Speaker ant bann nonm voter. Ant bann kantite voter ki annan dan bann distrik. E lefe ki i pou kapab afekte en kantite ki arive letan sa Komisyon i fer sa travay.

Mr Speaker, en lot keksoz ki mon'n tonm nonmen, ki mon krwar i vreman pa zis pou nou vin ekoute isi dan sa Lasanble. E letan nou ganny dir ki Komisyon in zis reve konmsi pou li vin dir ki nou pou bouz

electoral boundaries. Annou gard li an konteks Mr Speaker.

An Zanvye 2021 en rapor ti ganny submit avek Lasanble Nasyonal sorti kot *Electoral Commission*, ki ti fer sa rekomandasyon ki sa travay pou bezwen ganny fer.

Nou tou nou ti konnen ki sa travay pe vini. I pa en keksoz nouvo. Alor nou pa fer krwar i fek aparet yer swar. Sa i en lobligasyon dan Konstitisyon ki Komisyon ti bezwen fer sa *submission*.

E an plis ki sa dan sa rapor s ki vreman i mal pou lir Mr Speaker. I dir ki dernyen rapor ti ganny *submit* an 2015. E an plis ki sa i dir ki sa Komisyon ki la i pa war bann lezot rapor ki Komisyon in fer. E sa i ganny mandate dan Konstitisyon ki sipoze annan en rapor ki sorti tou le 3an ki ganny *submit* avek nou Lasanble.

So sa i vreman, i *sad* pou lir ki bann Komisyon avan pa'n fer sa travay. La i fer mwan mazin 'Gappy out!'. So enn bann Komisyoner ki nou'n deza annan, i fer ki nou konnen in deza annan bann Komisyon avan. Bann Komisyoner avan, me solman nou ti napa bann rapor ki konsistan.

Mr Speaker, bann diskisyon in komanse depi 2021 avek *Attorney General's Office*. E sa in ganny *trigger* par sa rapor ki'n bezwen ganny fer par *Electoral Commission*. E sa travay in ganny fer ozordi nou war nou avek morso Lalwa.

Letan nou pe koz sa morso Lalwa nou'n ganny dir ki nou pa konnen ki mannyer Komite pou ganny met ansanm. Lekel ki pou ladan. Ki i pou fer. Mr Speaker be sa Lalwa pa i dir nou ki nou pou annan nou en *S.I.* ki pou vin devan nou?

Nou pa mazin ki kekfw nou pou annan nou en fason pou nou *query* li pli lwen atraver en kominikasyon ki nou kapab fer avek sa Komisyon, an mezir ki nou bouz devan?

Konmsi nou pa kapab zis dir ki fodre i ganny eksplike ozordi ki mannyer sa *make up* sa Komite pou ete letan i en Komite Teknik ki pou konsider semen, bann *geographical points*, popilasyon lo kote sistenm sosyal ki annan an plas.

Nou pa kapab la ozordi dir sa Komisyon demann nou, dir egzakteman ki pou annan lo sa Komite. Akoz nou tou nou konnen kwa ki Komite pe al fer. E Komite li i ava anmenn dimoun ki nesese pou demark sa bann keksoz.

Par kont bann keksoz ki mon ti ava kontan demann Komite pou konsidere i

bann devlopman. Letan nou pe get en distrik annou konmsi reget byen koman en, sa Komite ki ganny formen pou get byen ki savedir en distrik isi Sesel ozordi.

Ki savedir bann lenfrastruktir distrik letan nou pe get nou sitwayen ek nou kominote. E la nou pe koz bann keksoz prensipal parey Ladministrasyon Distrik. Kordgard, akse avek en fasilite medikal.

Tou sa bann keksoz ki kekfwa dimoun i pran li en pti pe pli otomatik ki sa bann keksoz tonm dan distrik. Sa bann keksoz i fer leker en distrik, ou ganny lekol, ou ganny legliz. Diferan keksoz ki form en distrik e en kominote. So, mon krwar sa bann keksoz osi i bezwen ganny konsidere.

La mon ava kapab mazin distrik Roche Caiman kot i napa en Kordgard, i napa en legliz, i napa en klinik. So nou'n vwar en formasyon en distrik me li sa bann fasilite i bezwen al a kote pou li gannyen.

So kekfwa sa bann keksoz i bann konsiderasyon ki sa Komite i bezwen gard antet. Menm si zot pe gard antet kantite dimoun ki annan dan distrik.

Mr Speaker avek sa de pti mo mon ti ava remersi ou pou sa letan. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Laparol i prezan pou Onorab Churchill Gill.

HON CHURCHILL GILL

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi VP ek ou delegasyon. Mr Speaker Manm ki'n koz avan nou koman son drwa ki i annan dan Lasanble. In eksprimen ki nou bezwen respekite.

Me mwan selman mon oule met lo rikord poudir Manm dan Lopozisyon i lib pou li kapab koz mannyer i santi i devret koze. *Likewise*, Manm lo lot kote latab osi i lib pou koz mannyer i koze.

Alors petet ti a bon nou fer travay pou sa pep ki pe ekout nou, ki'n met nou la, pou zot konpran ki pe pase. Mersi.

Mr Speaker devan nou i annan en *Bill* ki entrodwir en provizyon ki fer li posib pou *set up Technical Advisory Committee* pou asiste Komisyon Eleksyon dan son fonksyon.

Mr Speaker *Electoral Commission* ozordi i deza annan enn tim an plas. E zot ki ti organiz dernyen Eleksyon. E rezilta dernyen Eleksyon ti ganny aksepte san okenn protestasyon par bann dimoun ki ti partisip dan Eleksyon.

Akoz alor en tel amannman? Ki vre rezondet sa amannman? Ki lentansyon kre en *Technical and Advisory Committee*? An plis i *Electoral Commission* avek son tim ozordi dan lofis.

Mr Speaker, kantmenm i an kestyon lo tout enparsyalite Biro Eleksyon, lefe ki zot in deza siperviz dernyen Eleksyon zot kapab ganny dizere.

Me sa lamannman ki kre serten dout lo vre lentansyon en tel amannman. Kestyon se kwa ki pou garanti ki tou sa bann dimoun ki pou ganny met lo *Technical Advisory Committee*, pou bann dimoun ki tre enparsyal e kredib?

Ki pou vre rol sa *Technical Advisory Committee*? Ki dirasyon ki sa *Technical Advisory Committee* pou an egzistans? Konbyen pou koute an plis pou kre bann tel Komite?

Mr Speaker, donner sa tim Komisyon Eleksyon an plas, mon pa krwar ki kreasyon *Technical Advisory Committee* i nesese, vi ki tou travay ki merit ganny fer dan Biro Eleksyon ti deza pe ganny desarze.

Eski i annan krwayans ki *Electoral Commission* pa alaoter? Eski sa bann dimoun ki ozordi pe travay avek *Electoral Commission* zot lentegrite pe ganny kestyonnen? E sa i fer ki en tel amannman in ganny propoze.

Mr Speaker, mon krwar tou sa koman en bann mannev ki pa nesese. Espesyalman donner sa gran mazorite ki pep Seselwa in donn Gouvernman dizour. An mwen i annan en gran dout, lafreyer, en gran lenkyetid la deor, ki pe fer en tel lamannman ganny propoze.

Mr Speaker, Konstitisyon i fer mansyon anba Lartik 116(1)(b) e anba Lartik 112 (3) lo *boundary* dan bann distrik ki kapab ganny revize *from time to time*. Sa Biro Eleksyon i fer en tel legzersis donner sa plizyer devlopman ki'n ganny fer apre dernyen fwa ki en tel legzersis *boundary* ti ganny fer.

I ti kapab senpleman baze lo grander Komite Teknik ki zot ti bezwen, se demann tou bann parti politik pou donn en reprezantan pou form sa Komite Teknik e sa ti ava en Komite transparan e kredib pou fer sa travay *boundary* dan en fason enklizif.

Menm si sa amannman in ganny table, napa kriter kler pou apwent dimoun lo sa Komite. E dapre *sponsor* sa lamannman *S.I.* pa ti ankor defini lo kriter

konkret. Akoz alors anmenn en lamannman ler kriter pa ankor fini defini?

Nou lo sa kote latab nou pa kont en tel *Technical Advisory Committee* ki enkliziv. Me nou kont enn ki pa transparan, pa ganny met ansanm par reprezantan bann diferan parti politik. Akoz sa? Le 16 Zanvye 2023 en *meeting* ti ganny fer par reprezantan politik avek Biro Eleksyon.

Le 1 Fevriye Parti *United Seychelles* ti ekri en let pou demann serten leklersisman baze lo sa *meeting* ki ti ganny fer. E mon le met lo rikord ozordi ki la ozordi ler nou pe koze le 22 Mars napa larepons ki'n ganny donnen konsernan bann leklersisman ki'n ganny demande, menm si sa amannman in ganny vin devan Lasanble.

Pli bon konsiltasyon ant Biro Eleksyon avek bann diferan parti politik, i *the call of the day* ozordi pou asire ki dan Sesel nou komans en travay pou nou kapab donn kredibilite tou travay ki relye avek Biro Eleksyon. Selman la ki nou ava kapab annan konfyans dan en tel legzersis.

Mr Speaker si nou senserman anvi vwar Eleksyon lib e zis dan le fitir, i devret ant Biro Eleksyon avek bann parti politik, annan en kalandriye ki devret ganny fer pou met ater tou bann diferan *issues* ki ozordi pe preokip Biro Eleksyon avek bann parti politik.

E ki en *roadmap* ansanm zot deside ki pli bon fason pou zot bouze pou kapab adres sa bann konsern, vi ki ozordi ler nou pe koze i reste nou 2an edmi avan prosen eleksyon. E sa i ava fer zistis prosesis pou ariv lo en meyer platform pou fer eleksyon kredib akseptab pou tou bann parti prenan.

Parmi bann lentervansyon ki'n ganny fer avan mwan nou'n tann plizyer Onorab koz lo plizyer *anomaly* dan bann eleksyon lepase. Ler sa bann legzersis *boundary* ti ganny fer Mr Speaker vi dapre serten zot sa bann *anomaly* ki ti ganny fer, ki ti arive dapre zot sete akoz alinyman dan bann *boundary*.

Dan bann *boundary* li menm i zis sa landrwa kot i determin lekel dimoun ki pou vote pou bann parti politik, ki partisip dan Eleksyon dan sa letan. E si nou perdi Eleksyon nou pa kapab blanm *boundary*. Akoz *boundary* pa vote li. Dimoun ki vote.

Bon alors sa i montre nou ki sa tel legzersis i bezwen ganny fer ler i devret ganny fer. Me selman nou bezwen fer li dan

en fason kot i annan enklizivite par tou bann parti politik avek Biro Eleksyon.

Mon krwar sa fason fer i sel fason kot Biro Eleksyon i ava santi li pe fer son travay endepandan, avek son bann parti prenon ki form par dan zesyon son biro.

Mon'n tann en Manm osi dir vi ki parti *US* in 43an o pouvwar e ti annan Egzekitiv, prezan sanmenm sa bann sanzman *boundary* in ganny fer akoz ti annan tou pouvwar.

Mon ti ava kontan nou konnen ant en Egzekitiv avek en lot Egzekitiv, si i annan enn ki annan plis pouvwar ki kanmarad. Oubyen si tou Egzekitiv i annan menm kalite pouvwar.

Avek sa Mr Speaker, mon santi si tou nou bann konsern i ganny adrese, en travay byen ki pou benefisyer tou Seselwa kapab ganny fer. Me si nou pa kapab ganny eksplike bann serten konsern ki bann dimoun in met devan nou pou met devan, mon santi ki i pou difisil pou nou kapab anmenn sipor pou sa amannman. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Laparol i prezan pou Onorab Waven William.

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi tou dimoun ki a lekout e lo *panel*. Mr Speaker avan ki mon komanse mon ti ava kontan fer sa pti komanter. Mon kapab konpran lafreyer e doutans lot kote latab apre bann plizyer Eleksyon ki mon'n pas atraver.

Mr Speaker, sa lamannman dan Lalwa Eleksyon i senpleman pe entrodwir en paragaf anba Seksyon 4 pou vin 4 (a) ki pe permet Komisyon Eleksyon pou kre ouswa etabli Komite Teknik ouswa Konsey ki zot santi i neserer pou ek bi, pou Komisyon pli byen fer son travay e fonksyon anba sa Prozedlwa e Konstitisyon Repiblik Sesel.

Mr Speaker non, konpozisyon, manda e prosedir i ava ganny preskrir parey in ganny dir dan sa Lalwa.

Mr Speaker, sorti dan en lepok kot ti annan senpleman en Kod Kondwit ki gid dan parti politik 1892, ki'n pas atraver plizyer lamannman, i pou annan en Komisyon. Nou'n fer progre pou sey met an plas swadizan pli meyer pratik ek devlopman.

Mr Speaker sanzman e transformasyon i en prosesis kontinyel

toulezour, semenn, mwan, lannen e deseni.

Sa lamannman ki pe ganny anmennen pe ganny fer ek en bonnfwa. Baze lo leksperyans e fe akimile analize e finalman pou desizyon ganny pran pou fasilite travay en nenport antite ki Komisyon Eleksyon i sa antite ozordi ki pe anmenn sa lamannman devan Lasanble.

Vin dan 2an edmi, vin nenport ki moman i devan Lasanble e Lasanble i bezwen pronons son lekora lo la. Pa Komisyon Eleksyon ki fer en parti politik ganny ouswa perdi Eleksyon Mr Speaker.

Sa i depan lo en nenport parti politik ki degre organize i ete. Ki degre konekte avek pep elektora e son travay e son program.

Pou met dan konteks i realite Mr Speaker kontrerman ek sa ki'n ganny dir rezilta Eleksyon 2020 pa ti ganny determinen par Komisyon Eleksyon, me par volonte e dezir pep Seselwa ki ti anvi sanzman an 2020.

Lot kote latab pe vwar nanm e per akoz zot krwar ki Gouvernman pou zve ek Komisyon Eleksyon a lavenir parey ti kapab le ka ler ti annan zis en Komisyoner Eleksyon en lepok, ki'n ganny revwar an 2011 ler ti annan sizyenm lamannman Konstitisyonnell pou kreasyon en Komisyon Eleksyon pou prezant en antite ek plis transparans e rann kont aksepte par tou parti politik.

Mr Speaker, mon osi mon le felisit bann *staff* Komisyoner Eleksyon pou zot travay e sa demann i zistifyab e rezonnab dan en sosyete demokratik.

Mr Speaker, ozordi anba sa tenm "Sesel pou tou son zanfan" lendependans bann lenstitisyon mwan osi mon pa krwar ki politisyen i devret lo Komite. Akoz Mr Speaker i enportan ki nou donn sa Komisyon en pti pe lespas pou zot kapab travay.

Politisyen i devret ganny konsilte wi, kan i nesese ouswa ler i annan size ki merit latansyon parti politik. In ler pou serten Manm aret senm lafreyer polariz serten size pou ranforsi divizyon, oye anmenn pep lo bann refleksyon evolusyon dan fason fer anmezir ki nou demokrasi i progresse.

Dan sa konteks Mr Speaker mon pe demande ki Komisyon ek sa lamannman, zot osi regarde kwa an plis ki zot kapab ede ek ledikasyon voter. Lobligasyon sitwayen pou partisip dan Eleksyon. Fer pep konpran lenportans son vot.

Dezyenmman kot i konsern lazenes ki ganny laz vote tou-le-z-an ki fason zot pou konekte ek sa bann zenn en pti pe pli direk, pou fer zot konpran lenportans zot partisipasyon.

De lot kote, otan posib mentenir en lalis voter ki kredib a tou moman. Pli enportan osi se sa eleman *training* bann zofisye Eleksyon ki ganny apwente pou donn en servis ki voter pe espekte.

Avan terminen Mr Speaker, mon anvi ki manm lo *panel* zot met size bwat vote Beau Vallon dan konteks. Pou retir sa bann magouy e doutans ki serten Manm lot kote latab in donn lenpresyon ki ti en lesej pou vole dan Eleksyon 2020.

En zabitan Beau Vallon in fer mwan konnen ki sa bwat pa ti dan twalet me dan en laklas. E ti en bann bwat *ballot* vid ki ti pa'n ganny servi. E mon ti ava kontan ki bann dimoun lo *panel* zot kapab eklersi sa.

Lo sa not mon pou donn mon sipor sa demann pou sa lamannman pou donn kapasite e lespas Komisyon Eleksyon pou travay ek lefikasite. Montre zot ki nou kapab fer zot konfyans pou fer en travay kredib san met doutans ek en lamannman ki pou ranforsi zot abilite pou delivre. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Laparol i prezan pou Onorab Audrey Vidot.

HON AUDREY VIDOT

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Vis Prezidan avek ou delegasyon. Tou Manm Onorab e tou Manm piblik ki a lekout. Mr Speaker, i responsabilite tou parti politik dan Sesel osi byen ki sitwayen pou asire ki nou sistenm elektoral i enn ki zis e kredib.

I responsabilite sak sitwayen pou donn lenformasyon ki korek. Pou asire ki bann lotorite ek lenstitisyon enportan dan pei anmas lenformasyon ki kredib pou ki nou ganny nou en sistenm elektoral ki kredib e ki kapab ganny servi dan okenn prose Eleksyon ki ganny fer dan nou pti pei.

Mr Speaker nou rekonnet ki pou en Komisyon Elektoral vin efikas, i bezwen pran sa bann responsabilite pou asire ki zot bann lenformasyon korek i konplet e kredib.

Me nou bezwen onnet e fran. Ki en Komisyon Elektoral ki inefikas, se en Komisyon Elektoral ki organiz en Eleksyon kot bwat vote i ganny reste dan lokasyon

kot Eleksyon ti ganny fer. Me selman en parti bwat vote i ganny anmennen santral kot pou konfirm vot zeneral pou bann elektora.

E la mon le dir avek Onorab Woodcock atraver ou Mr Speaker, ki wi pe enport kote sa bwat ti ete, me Seselwa pa bliye poudir bwat ti ganny reste deryer Beau Vallon.

E wi, Onorab Woodcock pa bezwen al 5an pase atraver ou Mr Speaker, i kapab pran zis legzanp dan dernyen Eleksyon Oktob 2020.

Parey mon koleg Onorab Loze in fer resorti e mon pou met lanfaz lo la Mr Speaker, i pa akseptab pou ki en Komisyon Elektoral i gaspiy larzan Leta pou monte desann lo Mahe, Praslin e La Digue pou anmenn papye vote aköz i manke.

Nou bezwen en Komisyon Elektoral ki bezwen asire ki i zer byen son Bidze. E i asire ki i organiz li byen, pou ki sak son bann distrik i annan ase papye vote, ase son bann lozistik neserer, pou asire ki en Eleksyon i mars byen. Aköz se sa fason ki pe ganny dir pou fer li pli byen.

Mr Speaker, i annan en poem ki bokou fwa i kontan ganny site dan sa Lasanble, "Seselwa pou tou son zanfän". Nou'n tann ankor resaman la ki kontan ganny resite.

Mon pou ilistre avek nou Lasanble kote *failure* gouvänans ozordi, i montre kote gouvänans ozordi pa pratik parfwa sa ki ganny prese. Dan prosen Eleksyon Oktob 2020 in annan zanfän Seselwa ki ti abitye fer *part-time* avek Komisyon Elektoral, ki ti ganny kit ater aköz zot relasyon ki zot in kapab annan avek serten kandida ki ti debout dan Eleksyon.

Pourtän sa bann endividi pa ni ti menm bann aktivis sa parti politik, Komisyon pa oule ki bann travayer i montre pirman zot apartenans politik ler zot pe travay avek sa Komisyon.

Me ki nou'n vwar, i annan serten distrik kot i annan sa bann travayer ki ti donn lanmen kont vot, ki ti donn lanmen anrezistre bann dimoun pou vote. Zis apre rezilta zot ti desann dan zot triko pou zot selebre zot laviktwar.

Apre zot ava dir nou poudir pa sipoze montre ou apartenans politik. I aplik zis pou serten. Prezan zot oule nou krwar ki i annan en Komisyon Elektoral ki enparsyal e ki pa pou vin avek okenn mannigans pou fer okenn *anomaly* e ankor e vol okenn prosen Eleksyon ki vini.

Me sa ki nou bezwen dir Mr Speaker avek Mr Lucas atraver ou, se ki li ek son lekip zot in vin dan en moman dimyel. Mon dir dimyel oubyen diber aköz i sanse ki in ganny li en lapros kot nou pa'n tann "Mr Lucas *out!*".

Konpare avek lepok ki lekip Vis-Prezidan Afif atraver ou Mr Speaker. Kot zot ti kriye "Gappy *out!*"

Mr Speaker, pep Seselwa a plizyer repriz in ganny demande pou koste ansanm pou konstrir en Nasyon ini. Selman Seselwa i ganny gide par en Gouvänman ki kre plis divizyon.

E atrap en varyan fristrasyon parmi pep Seselwa. Les mon elabore Mr Speaker.

Kontrerman avek sa ki ti ganny dir dan lepase par parti LDS ki ti dan lopezisyon, ozordi ler LDS i dan Gouvänman tou sa ki ti mal i vin byen. E bokou bann pratik ki ti ganny trouve koman mal pe ganny pratike par sa bann menm group dimoun ki pou zot naryen pati bon. Menm Komisyon Elektoral.

Ozordi Seselwa pe ganny dir ki tou keksoz i korek. Me lefe i reste ki Seselwa i tre konsernen ek gouvänans pei e tou sa ki pe pase dan pei ozordi par bann aksyon Gouvänman dizour.

Zot koz lo linite, selman zot pa kapab prese e zot le ki nou lo sa kote latab nou zwenn zot pou pres linite e fer zot konfyans. Mon byen eskize Mr Speaker. Aköz nou lo sa kote latab nou vwar zot tre kler. Zot bann mannigans pou zot lese pou anbet Seselwa parey zot in esey fer li ek inefikasite zot Gouvänman atraver plizyer zot bann departman, ki swa lasante parey zot pe fer avek osi laz pansyon e lezot ankor.

Erezman Seselwa i en Nasyon ki entelizan. Seselwa pa bliye. Seselwa pa bliy vitman e Seselwa i vwar pou konpran ki pe pase dan nou pti pei ozordi.

Mr Speaker, mon'n fer resorti komansman deba ki i responsabilite tou parti politik dan Seselwa osi byen ki sitwayen pou asire ki nou sistenm elektoral i enn ki kredib e zis. Nou dan *United Seychelles* nou napa problemm avek aranz bann balizaz elektoral pou asire ki nou annan en sistenm ki bon.

Apre sa kantite devlopman ki Gouvänman *United Seychelles* in kree, i normal ki bann balizaz elektoral i ganny revwar. Me sa ki pa akseptab se ler ou ganny dir ou pou form Komite pou zis teknisyen kor reprezantan parti politik i ganny kit ater. Lo en travay ki klerman

bezwen langazman e partisipasyon parti politik, Mr Speaker, pozisyon e mesaz lo sa Lalwa i kler pou nou sorti kot *United Seychelles*. Sa kouk kasyet e zwe sal pa pou ganny nou sipor e partisipasyon.

I annan en dikton ki dir "lalang i mars ek voler". Ler ou ganny dir dan en diskour lo Leta Lanasyon ranpli avek deklarasyon ki pa fonde. Dan lot mo "lalang, mansonz".

Prezan zot le nou, nou siport en Lalwa ki pou kree en laport ouver e ki pa kler kot voler i kapab antre.

Avek tou respe, pa kont lo nou lo sa kote latab. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Laparol i prezan pou Onorab Norbert Loizeau.

HON NORBERT LOIZEAU

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun a lekout, bonzour *panel*.

Mr Speaker pou komanse mon anvi felisit, Komisyoner Eleksyon avek *Chief Electoral Officer* Mrs Amesbury pou sa bon travay ki zot in fer. E pou fer resorti ki pandan Eleksyon, se pa zot ki ti vote pou US ganny tire, me se plito Lepep Seselwa ki ti tir zot.

(APPLAUSE)

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker an kitan sa, mon anvi fer rapel ki mon byen rapel mon'n la pou en pe letan mon osi dan politik. Lontan nou ti annan zis en Komisyoner en *Chairman* Komisyon Eleksyon, ki ti se tou. Nou ti annan zis sa nou, e sa ti Mr Gappy.

E nou'n konn tre byen ki ti arive anba Mr Gappy, Mr Speaker ou konn sa tre byen ou. E nou koman en Lopoziyon responsab ki ti anvi ki keksoz i sanze, e toultan nou ti vin. Nou ti pouse pou ki nou sanz sa kalite mannyer fer e vin avek en Komisyon Eleksyon, elektoral.

En Komisyon pa zis en dimoun ki pou ansarz, en Komisyon ki annan plizyer dimoun parey nou pe vwar la devan. Me sa lide Mr Speaker ti ganny tape, zete ziska dernyen-r-er dan bann moman ler nou ti ganny 15 lo 10, sa lide ti ganny aksepté.

Ozordi nou annan en Komisyon ki pe fer en travay byen, prop e ki nou satisfé avek. Mr Speaker, aköz ki zot pa ti oule ki nou annan en Komisyon olye zis en Komisyoner?

Akoz sa bann moman, ti annan bann moman dan nou listwar ki parti ki ti o pouvwar sa letan, zot ti le zis kontrol, kontrol, kontrol. Nou a rapel Mr Speaker ler nouvo Komisyon ki devan la, dan *press conference* nou ti vwar Mr Speaker.

Telman ki sa lalis ti vremen kredib Mr Speaker, bannla ki tir environ 2mil a 3mil nanm. Dan *press conference* zot ti fer sorti ki ti annan e ozordi ler mon tann Onorab Lemiel pe koz lo 63, sa 60 ekek ki ti ganny anvoye Anse Royale.

Sa letan, se zot Gouvernman ki ti o pouvwar ler nou ti ganny Eleksyon an 2020. E sanmenm sa bann 63 nanm ki Komisyon Elektoral, Komisyon Eleksyon pa'n lese vote.

Si zot ki ti ankor la, sa bann dimoun la devan zot ti pou ganny forse pou fer sa bann nanm vote e sa 63 dimoun ki ti lo ou lalis la, ti pou vot pou ou. In vote? In vot pou ou? *Ok*. Mr Speaker i dir son 63 nanm in vot pou li... atraver ou

(Interruption)

MR SPEAKER

Silvouple, Manm i konnen zot pa devret antre dan konversasyon ant kanmarad. Kontinyen adrese, pa tonm dan sa pyez Onorab Loizeau. Kontinyen adrese.

HON NORBERT LOIZEAU

Ok, Mr Speaker mon pa ava antre, me selman i ti ganny 63 nanm ki ti vot pou li in dir klerman. E Mr Speaker sa bann letan ou rapel nou ti pe lager Gappy *out* - Gappy *out* - aköz Gappy sa letan eskiz mwan pou servi son non. Me li ki ti Komisyoner Eleksyon sa letan, li ki ti ansarz Eleksyon zis li tousel.

I ti fer tou, i ti Komisyoner, i ti *CFO*, i ti sir *cheque* tou Mr Speaker. *Cheque* zis li ki sinyatir, mon panse ozordi nou Komisyon ki la devan, pa zis Mrs Amesbury ki sir *cheque*. I bezwen annan plizyer dimoun ki sir *cheque* pou nou kapab annan kontrol lo bann keksoz.

Me sa letan ti annan tousala e nou sa bann letan Mr Speaker, ler nou ti pe lager pou annan sa bann reform Elektoral, nou ti ganny oblize ganny donner en *electronic copy voters registers*. Selman zot, zot ti annan.

Nou, nou ti bezwen fouye dan papye. Mr Speaker - sanmenm sa ki ou trouve ozordi sa Komisyon - sa Komisyon i anvi fer keksoz ki byen. Zot pa anvi fer zot fer li zot tousel, zot anvi anmenn lezot

dimoun ansanm parey zot pe fer dan sa Lalwa pou ki zot pa ganny akize.

Mr Speaker i enportan ozordi nou annan en Komisyon ki serye, ki pe travay byen. E sa i ofans zot Mr Speaker, akoz zot pa le sa zot. Zot oule kontrol. Mr Lucas manke ozordi ou ti pou'n demisyonnen ou avek sa bann kontrol ki ti pou mete, akoz ou, ou en boug drwat.

E ler ou drwat, ou pa aksepte sa bann keksoz koumsa. Me se sa ki fer zot en pti pe ankoler, zot anvi manipil ou me zot pa kapab. Aprezan zot krwar ki nou Gouvernman, ki'n lager pou sanz sa sistenm barbarik ki ti pe arive, zot krwar nou, nou pe fer parey, akoz zot, zot ti pe fer parey.

E la Mr Speaker i enportan ki i annan lord ki ganny mete dan bann *boundaries* partou. Lord i enportan e mwan mon satisfè ki sa Komisyon pe fer, i pe met lord.

Ozordi, par egzanp ozordi Mr Speaker, semen Sans Soucis i Mont Fleuri en bout i Mont Fleuri. Ki mannyer semen Sans Soucis en bout i kapab Mont Fleuri? Sa ti ganny fer Mr Speaker akoz ler mon ti gannyen premye fwa Bel Air, zot ti trouve ki nou a pran sa bout ki vir lot kote nou ava anvoy Mont Fleuri.

E zot ti fe sa, alors semen Sans Soucis tou kote drwat i tonm Bel Air, tou lot kote anba i tonm Mont Fleuri pou mwan perdi Eleksyon. Me erezman mon'n ganny de fwa avek sa Mr Speaker, de fwa i pa'n fer okenn ditor.

Parey Onorab Plaisance in dir Onorab Labrosse i annan en ta sa bann keksoz ki en pe drol, konmsi ki ti arive. Kot Lekol Plaisance li i tonm Roche Caiman, legliz Plaisance i tonm Mamelles.

E St Louis par egzanp Mr Speaker. St Louis i baliz avek Bel Air ti annan de moman ki larivyèr ki ti separ distrik, me ler i ariv pli ba Dan Coco kot flat Dan Coco se pa larivyèr ki separ distrik me se semen ki separ distrik.

Se bann keksoz ki ti arive Mr Speaker mon pa konnen pou en rezon ou en lot, e dan mon distrik osi Mr Speaker, i annan landrwa ki St Louis kot bis vire Curio Road i annan fanmir - Mon konn en fanmir i annan 6 dimoun ladan, Onorab Sathya Naidu i okouran sa de i vot Bel Air dan menm lakaz, kat i vot St Louis. I egziste sa, mon pa konnen si zot in sanze la Onorab Naidu i kapab.

Tousala se bann keksoz Mr Speaker ki mon krwar i bezwen sanze, e ler Komisyon pou fer zot pou fer zot travay.

Mon panse tou sa bann keksoz pou kapab ganny adrese. E La Misère li i dan milye, La Misère i annan dimoun La Misère zot, zot vot Plaisance. I annan i Mamelles i annan i Grand Anse. Zot dan milye i annan dimoun La misère zot pa pe ganny en konpran sa, e petet dan sa realinyman ki ava ganny fer petet zot a kapab trouv en solisyon lo la.

Me sa ki enteresan Mr Speaker, ek sa Komisyon ek nou Komisyon Eleksyon ki la devan zot pa anvi fer sa bann keksoz zot tousel. Mon asir ou si zis zot ti fer parey lontan, zis vini kre bann *boundaries* ou ti a trouv lasasen ki bannla ti pou fer.

Bannla ti pou kriy lasasen, ozordi zot pe fer li prop, drwat ki zot pe fer. Zot pa pe fer li zot tousel, zot anvi dapre ki nou pe anvi fer lamannman ladan, so, ki Lartik 4 la ki i annan sa bann teknisyen ki pli profesyonnel ki pli konn sa bann keksoz ki zot.

Pou ed zot dan sa prosesis pou ki en fason nou a kapab ganny en keksoz byen Mr Speaker. I annan, i annan ki'n dir ki kantite keksoz pa'n kredib. Mr Speaker sa i fo keksoz ki pa'n kredib se lontan. Mwan mon rapel lontan mon bann letan ki mon ti al vote.

Premye vot ti annan de bwat, ti annan enn blan avek enn verni. E ler ou fini vote mon pa ni konnen lekel ki ti pou, konmela nou fini vote nou kont vot, lontan ti napa sa.

Bwat ti anmenn anba e menm sa ki ti sorti dan bwat blan ti al dan bwat verni Mr Speaker e sa pa ti kredib, pa ti kredib e apre ou tann lanons konmkwa Mr Rene in ganny 98poursan.

Selman ler Mr Mancham ti trounen an 93, sa ponnyen dimoun ki ti lo *Airport* mon demande be zot kot zot ti'n vote. Ki bwat zot ti'n met zot vot?

Mr Speaker, ozordi bann *boundaries* mon krwar i enportan ki nou fer akoz enn, parey mon'n eksplike pli boner. Ti annan en moman ki ler distrik St Louis, St Louis ti en distrik Lopozisyon ziska ozordi i ankor Lopozisyon i pa pou sanze.

Ki zot ti trouve ki St Louis, toultan St Louis ti gannyen. E ki zot ti fer? Zot ti tir Au Claire Lane zot ti tir Rock Lane dan St Louis. Zot ti anvoy li Bel Air pou St Louis perdi. E ki ti arive Mr Speaker bann fot ki zot in fer an krwayan zot pe fer dibyen.

St Louis ti toultan gannyen e plis ki sa Bel Air ti vin dan pake Lopoziyon. E la mon panse avek - mon pa pe dir zot tire mwan, mon'n fini abitye mon kontan ki manner Bel Air i ete la - me selman mon pe eksplik bann keksoz manner ti ganny fonksyonnen.

E Mr Speaker, ozordi zot per. Ki zot per? Mon pa war naryen pou zot per. Sanzman i vin avek en ta keksoz. Sanzman i vin ek sanzman *mindset*.

Ozordi aköz mwan mon ti fer sa bann keksoz, mwan mon pou prezimen ki Mrs Amesbury ek Mr Lucas pou fer, aköz mwan mon ti fer? Ozordi i annan bann nouvo lespri. Nou bezwen viv avek. E nou ler nou ti dan Lopoziyon Mr Speaker, nou ti viv avek.

E mon anvi dir avek nou *panel* devan, nou pou siport zot. Aköz nou krwar ki zot pa anvi fer tou keksoz vin kredib. Pa sa kalite kredib ki ti arive avan. Mwan koman en politisyen Mr Speaker, kantmenm zot pa pou met mwan dan sa soz napa problem. Aköz politisyen konbyen lannen mon pou la mwan. Prosen Eleksyon mon pou la, malgre mon pou vini, mon pou vin met mon propozisyon?

Prosen Eleksyon mon kapab pa la, i kapab annan en lot dimoun ki vini. Alors pou fer li vin kredib, i enportan ki sa bann teknisyen i fer zot travay. E nou les zot fer zot travay. Tro bokou letan nou'n tro les politisyen antre dan travay sa bann teknokrat la - sa bann teknisyen.

E sanmenm sa ki ou trouve keksoz in vin an lanver, aprezan ozordi zis nou pe kriy lasasen.

Mr Speaker an terminan mon anvi dir avek Vis-Prezidan, ki mwan mon pou siport sa *S.I* sa lamannman ki'n vini. Mon pou siport li *full kilo* aköz mon war son merit e mon krwar nou bezwen al ver sa direksyon. Mersi.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon'n ariv lo non Onorab Pillay. Bomaten dan lasanble mon'n tann en Manm fer remark ki si *Leaders* oubyen *Leader* Lopoziyon pe ganny renye zot privez pou zot koz dernyen, par mon *ruling*.

Pa'n zanmen mon lentansyon pou tir privez okenn *Leader*. Annefe lord koze kot pou en *Leader* pou koz dernyen, i pa en privez en privez. En privez mon

konpran se en keksoz ki ganny mete dan regilasyon dan *Standing Orders*.

Selman i en presedans ki nou'n adopte lannen pase e mon napa okenn obzeksyon, pou kontinyen avek li. Alor Onorab Pillay ou anvi koz konmela oubyen ou ti ava prefere koz dernyen? *Ok*, tre byen dan sa ka mon demann Onorab Gervais Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi tou dimoun.

Mr Speaker an Me 2022, mon ti ekrire Komisyon Eleksyon lo de size. Premyerman mon ti dir zot ki i annan de blok flat ki trouve Ex-Tarmak Union Vale, ki tou dimoun dan sa blok flat zot vot Mont Buxton.

Me teknikman sa bann flat i Union Vale, English River e ki mon krwar sa bann dimoun i dwatet ganny transfer. Mwan, mon reste e vot English River mon pa kapab fer en lot obzeksyon kont en dimoun ki dan Mont Buxton. Me selman mon ti port latansyon Komisyon, sa pou ki dan zot travay zot a kapab fer le neserer.

Dezyenm size sete balizaz eleksyon Mont Buxton, e mon ti dir ek zot pou dir mon krwar ki sa i dwatet ganny revize. Aköz mon ti fer sa? Pou mwan koman en Manm Elekte, mon krwar i enportan ki nou angaze koman politisyen Elekte nou angaze avek Komisyon Eleksyon.

Nou bezwen annan en *working relationship*. Mon bezwen devlop familyarite avek sa Komisyon. Mon pa kapab zis war zot bann zofisye dan Eleksyon tou le 5an - nou bezwen annan en relasyon.

Mon bezwen osi angaze ek zot donn zot serten latas pou evalye zot lentegrite, *whether* zot pou pran bann konsern ki mon met de lavan, serye ouswa non e mon kapab evalye.

Me pli enportan nou bezwen batir konfyans *between the two parties*, e alor mon ti fer sa. Pou bann dimoun Mont Buxton, letan nou kalkil depi Roche Bois anler Creve Coeur par deryer lakaz Marie-Ange Denis, i vin dernyen lakaz dan Mont Buxton.

Apre i pran en laliny drwat ki koupe, e lale pou al kot Mr William Herminie sa i dernyen pwen dan Mont Buxton. Savedir *the housing estate* Mont Signal antye i pa Mont Buxton i Beau Vallon.

Me alors en zour i pa ti koumsa li, i ti Mont Buxton. Menm anfet *boundary* Mont Buxton avek St Louis sete *Market Street*, Lari Bazar. Ki ler in sanze? mon pa konnen. Mon pa rapel pou dir ti annan konsiltasyon me selman ti ganny fer.

E mon *suspicion* i se ki letan Beau Vallon, Lopoziyon ti gannyen an 2002. Osi Mont Buxton Lopoziyon ti gannyen an 2002 ki probableman ti annan en lesey pou zwe avek *boundary*. E ozordi bann vye dimoun Mont Buxton par egzanp ki Mont Signal, zot refize sorti Mont Buxton, me tou zot bann zanfan ki pe vini. Zot oblize *First Time Voters* al vot Beau Vallon.

So, zot pran en bis sorti Mont Signal, desann lo stenn apre pran en lot bis al Beau Vallon pou vote. Kan zot ti kapab zis marse al kote lekol La Rosière ouswa kot *Happy Youth Club*, kot Eleksyon Mont Buxton pe fer, vote.

So, mwan koman *MNA* Elekte mon'n angaze me la prezan mon vreman *happy* ki sa legzersis pe vin. Mr Speaker, Lartik 116(1)(b) nou Konstitisyon i lir koumsa "Komisyon Eleksyon ava gard an revii kontinyel la kantite ek demarkasyon bann rezyon elektoral dan ki Mahe ek Praslin in ganny divize an prenon kont Lartik 112 (3)".

Ki sa i vedit, i vedit ki li Komisyon Eleksyon i annan pouvwar pou fer sa bann sanzman demarkasyon, i kler sa. Konstitisyon i donn li sa pouvwar. Me ozordi nou vwar Komisyon Eleksyon i vin devan nou, pou entrodwir en nouvo seksyon dan Lalwa Eleksyon 1995 pou etabli en *Advisory*, ouswa en Komite Teknik pou asiste li Komisyon dan son fonksyon anba Konstitisyon.

Me ki sa Komisyon pe fer? I pe ouver li avek posibilite lezot dimoun vin donn li en lide. I pe konsilte. Evidaman i pe rod led e mon dakor avek Onorab Loizeau. Si i pa ti'n fer ki kalite kritik ki ti pou ganny *level against the Commission*.

So, la aprezan nou pe koz partisipasyon, nou pe koz konsiltasyon. Nou pe dir nou dimoun fodre i *empower* e zot vin devan, sa ki mon'n dir lo size Mont Buxton i ava annan dimoun ki a kontan, i annan dimoun pa ava kontan.

Me zot ava annan loportinite pou met zot pwen de lavan. E alor Mr Speaker, sa zafer delimitasyon rezyon elektoral, i enportan ki nou fer detanzantan. Akoz enn bann keksoz ki Lartik 112(3)(b) nou Konstitisyon i dir, ki fodre dan lapratik i

annan preski menm kantite voter dan sak bann rezyon Elektoral.

E ozordi dan dernyen Eleksyon 2020 ki nou'n vwar? Roche Caiman 190 voter, Anse Etoile 4064. Eski ou ki pe ekout mwan, war pou dir sa sif i reprezantatif? I akseptab? I balanse? Pou mwan non. Mon krwar i merit annan en *ratio*, ki nou bann Manm Elekte isi anndan nou merit kapab dir sa i en sif akseptab pou mwan travay avek.

E mwan dan mon pwennvi, apepre 2500 dimoun. *Anything more than that* i komans vin en problem, mon komans blyi non dimoun. Mon bezwen komans get figur de fwa pou mwan mazine, ki rezyon Mont Buxton mon'n war li?

It is a - dan nou konteks Sesel. Sa boug Dan Lenn li i annan 63milyon voter, li i annan en lot traka. Pli enportan, sa zafer demarkasyon i permet nou batir en raport ant voter e sa *MNA*.

Parski si ou distrik i tro gran i annan tro bokou dimoun, ki mannyer? Akoz ennlou ou pase mon annan dimoun in deza dir, i pas o bor mwan, mon pa dir li bonzour. Vre akoz mon pa'n asire pou dir i en dimoun Mont Buxton, i en posib pou mwan zwenn 3mil dimoun. Malgre mon'n la depi 2016. Donk, pli nou pli kapab organiz sa nou kapab kre sa koneksyon.

Prezan, pwen ki mon le fer se ki ler nou pe al fer sa bann demarkasyon. Ozordi i annan Rezyon Elektoral, me selman dan Sesel i osi annan bann lezot konsep.

Par egzanp *zone* lekol, i annan dimoun i dir ou reste la ou bezwen lekol tel landrwa. Legliz i egzers sa ki nou apel parwas. I annan bann *zone* administrativ osi ki *Local Government* li i kapab pe regard en keksoz.

Donk, sa Komite Teknik i bezwen asize e get tou sa bann zafer parey lobligasyon Konstitisyonnel i obliz Komisyon Eleksyon. Mr Speaker, mon'n dir lo komansman pou dir Mont Buxton alors en zour son *boundary* pa ti koumsa. Ki dernyen fwa in annan en revizyon *boundary*? Mon'n pran en kantite letan pandan lazournen pou sey rod en rikord ki dan domenn piblik, mon pa'n war.

Me sa ki mon'n vwar letan premyer fwa Mr Hendricks Gappy ti ganny Elekte koman ouswa apwente koman Komisyoner Eleksyon an 2009, enn bann premye deklarasyon ki i ti dir i pou fer koman en priyorite dan son manda revizyon *boundary* Eleksyon an 2009. In dir i pou fer.

Me apre parey mon pe dir mon pa'n war bann rikord dan domenn piblik kot in annan konsiltasyon, bann keksoz koumsa. Me pli *fast forward* prezan, 2017 setadir *what* - 6an pase?

Komisyon Eleksyon anba direksyon Mr Gappy sa letan, i ganny en Bidze R3milyon. Sa R3milyon ki zot ti dir nou zot pou fer avek? Zot pou vizit R30mil lakaz, zot pou pey 600 zofisye, lwe 30 veikil, *print sticker* pou met lo bann lakaz pou fer en resansman voter.

Me sa resanman voter i ti pou annan en lot konsekans li. Se pou enfliyans revizyon dan balizaz bann distrik Elektoral. 2017, eski in arive? Si in arive 2017 mon ti *MNA* Mont Buxton mwan, napa person ki'n konsilte mwan ouswa ki mon'n war dan domenn piblik lenformasyon ki balizaz Eleksyon in sanze Sesel.

So nou depans koman *taxpayers* R3milyon pou kwa? E la ozordi felisitasyon pou sa lapros pou fer vin dan en Lalwa ki pe ganny diskite piblikman dan Lasanble, kan Lartik Konstitisyon 116(1)(2) ti'n kapab zis permet zot zis ale fer zot zafer. E les sa ki anvi konplent, konplent akoz ou dir mon annan drwa fer.

Me selman nou, nou pe koz annou envit dimoun pou partisipe. Me mon ava sinyal Komisyon, *panel* bann dimoun ki pou ganny apwente wi, i en prosesis delika ki nou pe al antre ladan. I kapab kontrovers, e depi bomaten in komans annan bann montre ledwa.

So, nou bezwen fer sir ki nou annan sipor tou dimoun. I annan konprenezon, pwennvi i lopinyon i ganny e sanze e piblik i form parti sa legzersis. I pa byen ki depi ozordi la konman nou pe diskite, nou pe komans montre ledwa, ki lentansyon se pou vol Eleksyon. Non i pa kapab. Konmsi lekel ki leve tou le bomaten avek lentansyon fer move keksoz? Senpleman bann move dimoun. Evidaman pa mwan, akoz mwan depi an Me 2022 mon'n ekrir e mon'n komans angaze mwan avek Komisyon Eleksyon.

I bann profesyonnel Seselwa la, ki pou enplike dan sa legzersis. E fodre pa ki nou abriti zot, fodre pa ki nou *bully* zot. Prezan sa nouvo Lartik 4(a)(2) i fer provizyon ki i annan en *S.I* ki pou ganny pibliye.

Deza dan son *Mother Act, Election Act 1995* Komisyon Eleksyon i kapab fer en *S.I* li. So, li i pou fer *S.I* ki i ava determin

lekel bann dimoun ki pou ganny elekte. Me an prensip nou konnen se bann teknisyen.

Lekel bann teknisyen? Mon mazine kekfw bann dimoun ki travay dan Departman Minister Later, ki travay dan *GIS*, zofisye Ledikasyon. Akoz parey mon'n dir i annan sa zafer *zone* lekol, bann *statistician National Statistic Bureau, Local Government*, Legliz.

Me *of course* politisyen i ava ganny demande pou soumet bann - koman nou apel sa bann soumisyon. Si mwan mon anvi fer en reprezantasyon, anfet mon pe a fer en petisyon mon dan distrik Mont Buxton, pou demann dimoun pou sir en dokiman ki mwan, mon pa zis vini fer en demann avek Komisyon - me mon ava annan *backing constituent* ki oule sa sanzman.

Malgre nou pou perdi nou zoli laform distrik ki en *angel fish* ozordi, me nou krwar ki akoz i annan en montanny ki separ Mont Buxton avek Beau Vallon, ki ler nou debout lo sa ros ki apel Ros Gorilla, ki ou ganny pli zoli *view* dan nor Mahe.

Nou krwar sa i merit pou nou Mont Buxton. Landrwa laba anler kot *SCAA*, sa zoli landrwa ver kot tou dimoun i fer tir portre e zot in fer en *clip* laba la zoli sanson, mon'n bliye lekel ki sante. Tousala ozordi i pa Mont Buxton, malgre ki nou anvi sa i vin dan nou distrik i Beau Vallon. Me nou anvi ki sa i sanze.

Mr Speaker, ler sa Komite Teknik pou asize la i bezwen get diferan keksoz. Laform en distrik par egzanp ki mannyer nou fer li? I pa kapab par egzanp si mwan mon pe sorti en landrwa dan en distrik, pou mwan dan lot mon pas atraver en lot distrik.

So, zot bezwen sa i enn sa bann kriter ki zot regarde. Ozordi par egzanp si en dimoun i sorti Mont Signal ouswa Dan Lenn pou li al Belonie ouswa Creve Coeur, i presidir pas dan St Louis, dan *boundary* semen ki dan *boundary*.

Me i pa devret leka a mon avi. I annan prezervasyon bann vilaz - Ozordi Mont Buxton i annan 3 vilaz ki partaze ant 2 distrik. Belonie e Roche Bois i partaze ant Mont Buxton e St Louis.

Greenwich i partaze ant English River e Mont Buxton, Eski i devret leka? Sa i bann keksoz pou sa Komite Teknik reflexir lo la. Nou bezwen osi prezerv sa ki nou apel lentegrite en kominote, kekfw en kominote ki'n ansanm ou vwar?

Par egzanp toultan nou'n tann sa zafer dimoun dan en lakaz, ler ou dan

salon ou dan en distrik ler ou al dan lasanmben ou dan en lot distrik. Swa ozordi dan bann lakaz Mont Signal, manman i vot Mont Buxton. Zanafan ki en *First Time Voter* li i vot Beau Vallon.

So, nou bezwen prezerv sa, ansanm. E en legzanp pli komen, par egzanp separasyon Lafrik ou vwar pou dir i annan bann tribi enn i dan en pei en lot i dan en lot pei. Menm tribe selman zot koz menm langaz selman zot dan 2 diferan nasyonalite.

Sa i bann keksoz ki bann pa'n pran kont, me bann teknisyen zot kapab re anmenn sa ansanm. E i pa devret ganny fer pou prezerv dominan parti politik. Par egzanp si nou ava dir *ah* Anse Aux Pins toultan i annan en bastyon *US* fodre alor nou prezerv Anse Aux Pins dan son *boundary* reste *US*.

Ouswa St Louis i annan en bastyon Lopoziyon i bezwen reste Lopoziyon – non! Sa bann teknisyen zot, zot merit kapab defann desizyon aköz *boundary* i dezormen pou tel fason, ou tel fason.

Me Mr Speaker, mon retourn lo mon pwen ki i bezwen annan konsiltasyon piblik. I bezwen Komite i bezwen permet annan bann soumisyon piblik e zot rapor i dwatet ganny pibliye, pou ki piblik i kapab vwar kwa ki zot in desid lo la.

Me la mon bezwen mon pa anvi servi "anponny", aköz i en mo en pe for. Letan Komisyon Eleksyon ti koz lo sa zafer la, sa *process* aköz *Cabinet* ti bezwen aprouv sa Prozedlwa avan i vin devan nou.

E zot ti donn en deklarasyon piblik, e zot ti promet serten keksoz ki pou annan en sansibilizasyon piblik lo sa size. An servan zournal, televizyon e *social media*. Si in fer, i pa'n fer ase, ouswa i pa'n osi efektif, aköz mwan apenn si mon'n vwar.

MR SPEAKER

15minit Onorab.

HON GERVAIS HENRIE

Mon pe fini osi Mr Speaker. Ozordi si non nou ti pou napa sa kantite kontrovers lo sa size. An konklizyon Mr Speaker mon krwar mon dakor avek Onorab Gill. balizaz distrik pa vote, Komisyon e son staff pa fer sa 73mil vot, voter tousel ki vote Sesel.

Ki nou, nou bezwen fer koman en Lasanble ki dimoun pe ekout nou la. Nou bezwen ede dan sa peryod transformasyon ki nou pe pas ladan, devlop konfyans sitwayen dan bann lenstitisyon Leta e

Komisyon Eleksyon i enn koman en *Body* Konstitisyonnel.

Nou bezwen ankouraz nou pep dezormen pou annan konfyans dan nou bann lenstitisyon Leta. Nou bezwen batir, mentenir ouswa re batir sa konfyans, vre pou en ta letan. Mwan mon partisip dan Eleksyon Gappy *out!* Mon'n marse dan Victoria mwan.

Akoz nou'n ti bezwen. Nou'n *boycott* Eleksyon an 2020 pou fors sa bann sanzman Eleksyon. Aköz si non nou pei pa ti pou avanse, e ozordi bi *the only liberal democracy in the southern Sahara*.

Ou vwar? So, nou'n bezwen. E Mr Speaker, ki mon ava dir pou batir konfyans i difisil, i pran letan. Me pou perdi konfyans fasil fer sa – fasil. E son konsekans i kapab katastrofik pou nou Nasyon.

Alor nou koman en Lasanble serye annou re evalye fason ki nou apros sa bann size. In ariv le moman pou fer en revizyon, annou siporte. I pa vedit i pou 100poursan byen, me nou langazman i ava ede koriz kot i mal e batir kot i byen.

Se sa ki mon ti anvi dir ozordi apre midi Mr Speaker. Mersi.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon realize ki nou pe ariv 90 minit depi ler nou pe asize, me selman avek zot konprenezon i reste mwan zis 2 *Leaders* pou koze. So, nou a kontinyen e mon krwar i pli bon, mannyer servi letan plito ki *break* apre trounen pou zis en pti bout. Mon a pas laparol Onorab Sebastien Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. E bonn apre midi Mr Speaker. Bonn apre midi tou dimoun ki a lekout. Bonn apre midi Vis-Prezidan avek Komisyon Eleksyon, e bonn apre midi tou Manm Onorab.

Mon oule premyerman remerci tou Manm lo mon kote latab ki'n entervenir lo sa Prozedlwa. Aköz i neser pou nou met serten keksoz lo rikord e fer sir ki nou fer kler serten pozisyon ki nou pe pran, e aköz nou pe pran sa bann pozisyon.

Premyerman Mr Speaker annou regard kot tou ti komanse - an Septanm 2022 ti annan en *interview* ki ti ganny donner par Mrs Amesbury avek *Seychelles News Agency*.

Kot ou ti koz lo en *S.I* ki sipoze vin devan Lasanble ganny aprouve par Lasanble, an se ki konsern travay ki Komisyon Eleksyon pe al fer an sa ki relye avek delimitasyon bann *boundary* Eleksyon. A sa moman ti napa masyon en Lalwa, ki pou fer kreasyon en Komite.

Cabinet ti apre aprouv kreasyon, i ti aprouv en Lalwa pou fer kreasyon serten Komite. Prezan mon oule koriz Mr Speaker bokou bann Manm Onorab ki sirtou par egzanp Onorab Larue ki yer ti *remind* mwan, fodre i lir Lalwa byen, parey i pa'n fer yer, i pa'n fer ozordi.

I pa zis en Komite ki zot kapab kree anba sa Lalwa aprezan. I diferan Komite ki zot anvri kree pou ed zot dan zot travay. Sa i premye pwen. Me Komite ki nou tou nou'n fokaliz lo la, se sa Komite ki annan pou fer avek delimitasyon *boundary*, ki sa *S.I* pa dir ou pe al kre en *S.I* pou sa Komite.

Me ki i pou ganny kree par en *S.I*, son konpozisyon pou ganny definir par en *S.I* ki pou vin apre. Ziska la nou pe swiv keksoz. Prezan ou vini Desanm apre ki ou pa'n fer okenn konsiltasyon avek bann parti politik, ki'n napa okenn masyon sa Lalwa, ou vin dan Lasanble e fors Lasanble zis avan Bidze pou aprouv sa Lalwa akot zot sipoze annan en konotasyon bidzeter.

E sa tou Manm ti gannnen dan zot *email*. Tou Manm! Enkli tou Manm lo kote *LDS* e tou Manm dan kote *US*. Sa ki ti pli enteresan nou ti ganny en leksplikasyon par *Leader* Zafer Gouvernman, akot ti neser pou nou pran sa Lalwa a sa moman san ki'n annan konsiltasyon.

Sa i premye fo pa dan nou lizye ki nou war. Nou refize pran par! *US* ti refize pran par e mon ti fer en entervansyon ase serye lo sa size, alors Komisyon Eleksyon i deside prezan pou annan en konsiltasyon.

Nou ale nou fer sa konsiltasyon, e nou fer sa konsiltasyon le 16 Zanvye 2023. La i la dan mon lanmen. Apre sa konsiltasyon nou retournen e nou diskite sa o nivo nou parti. Bann eleman ki'n ganny met devan nou par Komisyon Eleksyon. Mon pe fer sa Mr Speaker pou ilistre akot i annan en mank konfyans ki'n anmenn nou kot nou ete ozordi.

Ti pou byen nou tou pe tonm dakor lo en Lalwa ki annan pou fer avek Komisyon Eleksyon, ki annan pou fer avek nou demokrasi. Me nou pa kapab annan konfyans. Nou ti ekri zot e dir zot *ok*? Nou fer referans avek sa size ki annan pou fer avek diskisyon ki zot ti gannnen avek bann parti politik.

Premye nou pran *note* bann lamannman ki pou ganny fer dan *party Political Party Registration Act*, me osi bann lamannman ki pou ganny fer dan Lalwa Eleksyon. Nou dir zot koumsa poudir, sa Lalwa e son Lezislasyon ki pou akonpany li - savedir sa *S.I* ki pe vini pe kre en *Advisory Committee* lo delimitasyon bann *Boundary* Eleksyon e nou ti a kontan formelman eksprim nou dezapwentman dan lafason ki keksoz in ganny fer.

Nou'n ekri zot nou. Nou annan en pwennvi ki bann parti politik - tou parti politik pou ganny anpakte par sa bann lamannman dan Lalwa. E alor nou santi ki ti devret annan konsiltasyon avan formilasyon sa Lezislasyon. Nou kontinyen pou dir, ki parey nou ti dir ki nou delegasyon ti dir dan konsiltasyon ki ti ganny reprezante lo sa Komite.

Nou santi ki *Chairperson* Komisyon Eleksyon li menm pa kapab li menm *Chairman* sa Komite, akot sa Komite pou bezwen raport ek li *at the end of the day*, ler in fini fer son travay.

Ki mannyer koman en parti politik nou, nou kapab aksepté ki si ou pe *oversee* en travay - nou, nou konnen ou annan en lapartenans politik koman *Chairperson*. E sertenman ou lapartenans politik i pa avek nou, nou napa problem ek sa nou.

Napa problem si ou siport *LDS*, si ou siport ou parti, nou napa problem ek sa nou. E i annan en rezon akot ki Gouvernman li i pa bezwen vin propoz son Manm lo sa Komite li. Akot li i deza ganny reprezante lo sa Komite li Gouvernman.

Me lezot parti politik pa ganny reprezante, alor nou dir pou fer keksoz ekitab nou dir koumsa e *avoid* konfli lentere *in view* bann *final proposals* nou santi pou dir ti ava bon annan reprezentasyon bann parti politik dan sa ki pe ganny fer.

Me nou ti al pli lwen nou, dan nou rapor ki nou ti anvoy zot dan nou let nou dir osi nou ti a kontan *explore* sityasyon kot bann *First Time Voter* pa pe anrezistre. E ki mannyer nou kapab ankouraz zot pou anrezistre?

E la nou ti azoute eksplor posibilite re entrodwir *Automatic Registration*, ki *SNP* ti petisyonnen pou tire e ki ozordi i en *impediment* ki pe anpes bann zenn an rezistre pou vote. Akot Gouvernman i konn tre byen ki bann zenn demen - ozordi bann zenn i kategori demografik Seselwa, ki ankoler avek Gouvernman.

Ozordi en zenn pou al rod en louvraz, 20an i ganny demande ki son leksperyans? Be kot sa zenn *homme* sa zenn fiy pou annan sa leksperyans. (Zot in koze mon'n ekoute, reste trankil.)

E prezan sa ki enteresan Mr Speaker, nou'n anvoy a let le 1 Fevriye. Ozordi nou le 22 Mars ni en larepons nou pa'n gannnen. Ni en larepons nou pa'n gannnen, pou omwen dir nou zot pa aksepté nou propozisyon!

Zot dakor avek nou propozisyon, zot pa anvi nou propozisyon. Alors ki mannyer zot oule nou pa krwar pou dir napa en *attempt* pou sey vol sa Eleksyon? E la mon war pe konsilte, pe rod leskiz akoz pa'n ekrire? Pe rod leskiz akoz pa'n ekrire zisteman ou konnen akoz? Akoz nou pa'n konsider li nesese pou reponn sa parti politik ki dan Lopoziyon, akoz nou, nou dan Gouvernman.

Mr Speaker bomaten ti annan bokou diskisyon lo konteks dan ki sa Lalwa pe pase, e mon'n kontinyelman ganny akize konmkwa mon vin *mislead* dimoun.

Mon pa ti pe *mislead* dimoun ler mon ti anmenn kestyon lo Minister Lasante, apre nou'n vwar dan "Dyalog An Direk", ki Seselwa pe dir la deor?

Pa mwan ki ti pe *mislead* dimoun, mon ti pe sey koz lo larealite. Mon pa ti pe *mislead* dimoun ler mon'n anmenn en Mosyon pou mwan *crush* en *S.I.*, ki pe fer laz sekirite sosyal vin 65an pou sorti 63an. Mon pa ti pe *mislead* dimoun lo la.

Mr Speaker la realite avan nou ti ekrire sa let, nou pozisyon sete sa. Nou, nou napa okenn problemm avek refer travay pou revwar bann *boundary* Eleksyon. Nou napa problemm ek sa. En kantite devlopman in arive dan tou bann distrik. En kantite *flat* in ganny konstrir dan bann distrik, en kantite lakaz in ganny konstrir dan bann distrik. E ozordi byensir ou annan distrik ki pli gran, e sa i a gras sa progre ki nou'n fer pandan sa 43an.

Si dan leo Mont Buxton ozordi i annan lakaz, i annan flat se gras a progre ki nou'n fer dan 43an e en Gouvernman US ki'n la.

(APPLAUSE)

HON SEBASTIEN PILLAY

So, byensir nou pou napa problemm avek delimitasyon *boundary* Mr Speaker. Nou pou napa problemm avek sa! Me tou senpleman sa ki nou'n demande dan en

fason ofisyel se ki nou ganny en larepons ofisyel. Ki dir nou pou dir zot pa'n dakor avek nou *request*. I en *request* ki nou ti fer dan *meeting* ki nou ti zwenn zot.

Mwan mon ti prezan dan sa *meeting*, Onorab Monthy ti prezan dan sa *meeting*, Onorab Cosgrow ti pe reprezant nou parti koman Sekreter Zeneral. Onorab Georges *LGB* ti la, e mon krwar ti annan en lot Manm lo kote *LDS*.

Nou'n fer nou bout. Nou napa problemm avek en kreasyon en Komite, me sa ki nou pe dir akoz ozordi nou annan en problemm annan konfyans dan sa ki pe pase, *then*, nou bezwen prezant nou konsern devan.

Ki mannyer ti *ok* pou en parti politik ler Mr Gappy ti la pou zot dir sa ki zot ti anvi, prezan tou konsern ki zot ti anvi la kote mwan mon annan en *email*, mon annan let ki Speaker Mancienne sa letan ti ekrire koman *Leader LDS*.

Mon annan *case* Ankour ki ti ganny anmennen par Prezidan sa letan, ki ti debout koman kandida. Ki ti *ok* pou zot fer. E ler Onorab Larue i koz lo respe pou bann teknisyen, be eski li in annan respe pou bann teknisyen ki'n vin dan sa lasanble? Eski in annan respe pou Mr Gappy?

Mon pa pe mank respe pou personn, mon pe respe tou dimoun ki annan zot krwayans politik parey mwan mon annan pou mwan.

Me ozordi *as it stands*, mon pa kapab *until* ki mon'n tyeke nou pa ganny en larepons pou en keksoz ki *straight forward* - ki nou pe dir i *straight forward*.

E mon'n fer sir avan mon dir sa, mon'n *double check* ankour. Eski si nou'n ekrire Mr Lucas, eski se Mrs Amesbury ki'n reponn nou?

Non. Alors Mr Speaker mon vwar sa i en keksoz vreman drol. Vreman drol, lo en kote nou pe demann nou pou travay dan linite pou annan linite. Lo lot kote nou pa kapab koz lo *ballot boxes* ki ti reste dan Kordgard Beau Vallon, petet akoz tou dimoun ti sitan kontan zot in ganny Eleksyon nou bliy pran *ballot boxes*. Me selman par kont si Mr Gappy ki ti Tyermenn Komisyon Eleksyon e nou ti'n perdi dan distrik Beau Vallon, e bwat vote ti'n reste Beau Vallon ken zafer ti pou Ankour.

I *ok* ler nou mank papye Eleksyon pou al la Digue, mont desann ale ini pou al La Digue. Nou pa'n preconize kantite *ballot papers* nou bezwen, e si Mr Gappy ti ankour la ti pou *ok* pou nou al Ankour.

US pa'n fer tousala li. US pa'n fer tousala. E ler mon tann bann dimoun koz lo *boundary* ki'n ganny sanze, mon'n tann Onorab Loizeau, Onorab Waven be anba ki sistenm zot in ganny Eleksyon. Zot in ganny Eleksyon anba sistenm ki US ti la.

Si nou ti pe sitan vol Eleksyon, zot pa ti pou zanmen ganny Eleksyon! Me *everything* anba Eleksyon e *boundary* Eleksyon *comes down* pou en senp keksoz - *it comes down to* konfyans ki nou kapab annan dan bann antite ki sipoze pe fer sa travay.

E ziska la, sa ki nou'n vwar Gouvernman fer, se ki Gouvernman in dir nou napa problem dan Lasante. Me selman dimoun in konplent e yer swar dimoun in konplent bokou menm.

Mr Speaker mon tann en Manm dir mwan *relevance*. *It is relevant* ler en dimoun i dir ou bonzour ki Onorab Henrie *no matter* si i dan ou distrik, i pa dan ou distrik ou dir li bonzour an retour. Sa i kourtwaзи Kreol sa. Konpran?

The relevance of what I am saying it relates ti sityasyon ki nou pe pas sa Lalwa ladan, nou ti pou napa problem pou dir be *ok*. *At least* ou ti'n a anvoy nou e let ki dir nou pou dir, US nou pa kapab dakor avek zot sa.

At least zot ti ava dir nou be *ok*, si zot santi *that strongly* ki mwan koman *Chairman* Komisyon Eleksyon mon pa devret pe *Chair* sa Komite, i ava annan en lot *Chairman* sa Komite ki a raport avek Komisyon Eleksyon. Pou retir konfli lentere, akoz se la se *Chairman* Komisyon Eleksyon ki fer desizyon. E *Chairman* Eleksyon ki aprouv desizyon pou mwan sa i pa, i pa ouver i pa *ethical*.

Se pou sa rezon Mr Speaker ki mon napa swa pou dir - e la mon pou egzers privez ki nou'n gannyen anba nou *Standing Orders* kot mon pou proteste, lefe ki nou pa'n ganny okenn larepons koman en Parti Politik sorti kot Komisyon Eleksyon.

Lefe ki zot pa'n pare pou menm reponn nou bann demann, ki nou santi ki sa i en premye *attempt* par Gouvernman *LDS* pou vol sa Eleksyon, oubyen pou fer *gerrymandering* ek sa Eleksyon, akoz zot pe santi zot popilarite pe desann Mr Speaker.

Mon regrete Mr Speaker mon pe egzers nou privez anba nou *Standing Orders*, me nou pa pou kapab partisip plis ki sa dan sa deba. Mon remerci ou Mr

Speaker, nou a retournen ler deba lo sa size i fini. Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

(The US Members left the House)

MR SPEAKER

Laparol prezan i pou Onorab Sandy Arissol.

HON GERVAIS HENRIE

(Off-Mic)

Mon annan en *point of order* Mr Speaker.

MR SPEAKER

Onorab Henrie, ki ou *point of order*?

HON GERVAIS HENRIE

Mon pe *raise en point of order under 9 (6)* ki koz lo *temporary absences from a Member from the Chamber, whether in protests or otherwise shall not require the leave of the* Mr Speaker.

Mr Speaker, mwan koman en Manm mon pe lir sa koman en *protests* pou en keksoz ki ariv dan Lasanble. Size en let ki Komisyon Eleksyon pa'n *reply*, US napa naryen pou fer avek nou travay Lasanble!

E mon krwar pou dir *this is an abuse of this provision of nou Standing Orders* e mon ti ava kontan ki ou regard ladan e pran en *ruling* pou sa size. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon ti a kontan leta pou etidye sa, me zis pou adres sa size la, mon a dir ou pou dir mwan menm mwan mon'n eksprim mon me kontantman avek sa bout dan *Standing Order 9*.

Ki mon krwar i en gran defayans e ki mon adres sityasyon ki arive dan Lasanble. Me pou plis ki sa, mon a etidye sa ki ou'n mete e mon a donn en repons. Mersi laparol i pou Onorab Sandy Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker, bonn apre midi *VP* avek ou lekip. Sa ki'n arive la se senpleman en latitud kapon ...

(APPLAUSE)

HON SANDY ARISSOL

Kot en group dimoun i vini, i koze, apre zot taye. Mr Speaker, mon ti a kontan komanse par felisit Mr Lucas avek Mrs

Amesbury - 2 Seselwa. Souvandfwa nou tant pou felisit bann etranze ki fer en travay dan nou pei.

E la ozordi mon ti a kontan rekonnèt travay 2 Seselwa, 2 travayer Seselwa, enkli zot lekip, pou sa travay ki zot in fer, e sa travay ki zot pe fer, e pou sa travay ki zot kontinyen fer. Mon ti a kontan, lo non nou lekip isi, *LDS Caucus*, dir zot mersi e felisit zot pou sa travay ki zot in fer, e pou travay ki zot ankor pe fer.

(APPLAUSE)

HON SANDY ARISSOL

Letan nou pe fer serten reeleksyon. Mon'n ekout bann Manm koze an regardan - Mon'n ekout zot letan zot pe koz pou et lo sa Komite. Mon pe mazine si i annan 26 nou, 26 distrik ki nou annan 26 Manm Lasanble, sakenn ant nou, nou vin lo sa Komite.

E si i annan 6 parti politik anrezistre ankor dan pei, zot osi anvoy zot reprezantan pou sak distrik. I fer nou 156 dimoun an tou, deza, avek bann teknisyen, mon mazine nou ava annan nou en pli gro Komite ki'n deza egziste dan pei. Anviron en 200, 205 dimoun. Mon mazine sa ki *US* pe propoze. Me nou tou nou konnen pou dir i pa fer sans.

Mon anvi osi dir, pou dir mon kontan zistans ki nou pei pe ale, parski tousala i bann transformasyon ki nou pe al ladan. Parey Onorab Loizeau in dir. Lontan nou ti annan en *Electoral Commissioner*. Nou'n bouze, nou'n vin annan ozordi *Electoral Commission*. Plizyer dimoun ki fer sa travay.

Lontan rezis voter ti annan en peryod letan ki ti ouver, ek en peryod letan ki ti fermen. Ozordi rezis voter i la pou nenport ki dimoun lib pou li kapab tyek son non, fer serten sanzman an relasyon avek son non. Parey nou'n tandé, lontan nou pa ti gannyen akse avek rezis voter elektronik. Ti en keksoz sekre. Nou pa ti ganny akse avek, me zis en pti group dimoun ki ti ganny akse avek.

Mon pwen ki mon pe fer resorti se ki, dan sa travay ki nou pe fer, e pei la fason ki pe ale, i annan serten sanzman. E sa ki *Electoral Commission* ozordi pe propoze, i en lot transformasyon, e en lot sanzman pou ki pei i bouz de lavan. Akoz nou pe rod sa sanzman, e akoz nou lo sa kote nou an faver sa transformasyon.

Plizyer legzanp in ganny donnen, e i senp e kler. Ozordi nou - e i enportan

letan nou pe koz lo *electoral boundaries*. I enportan ki fodre osi nou'n vin bann kandida. Nou konnen kote nou *boundary* i ete. Nou kapab dir bonzour msye, madanm, e nou'n partisip dan Eleksyon, e nou'n ganny en Eleksyon.

Nou pa kapab zis vini, kriye, montre ledwa lo *boundary*, dir ki lord pou donnen. Me selman apre nou reste deryer, nou ki donn lord. Nou pa ale pou nou konnen kote *boundary* i ete, ki distrik nou pe debout, e pou nou osi kapab vin en kandida pou nou kapab fer sa kontribisyon.

Me ki nou'n vwar avek bann difikilte ki nou nou'n gannyen koman bann kandida ki'n debout, ki'n pran par dan Eleksyon, e ki'n *win* en Eleksyon? E letan mon lo *win* Eleksyon, Mr Speaker, avan mon bliye - mon anvi dir avek Mr Lucas, avek Mrs Amesbury, atraver ou, pou dir zot 2 Seselwa, anba Konstitisyon zot annan drwa vote, parey nenport ki Seselwa. Napa personn ki kapab aras zot sa drwa.

Zis parey bann zofisye Eleksyon ki travay dan stasyon vote. I annan en kantite zot ki *US*. Nou konnen nou. Be zot osi zot annan drwa vote. E parfwa zot vote letan *process* pe *go on*. I annan zot *break* ki zot osi zot vote, parey bann Seselwa ordiner, bann Seselwa ki annan zot drwa pou zot vote. Napa nanryen mal avek sa, e napa naryen drol avek sa.

Me mon kontan parey Onorab Churchill Gill in *remind* nou, poudir pa *electoral boundaries* ki bat ou dan Eleksyon. Se dimoun ki vote atraver bann fot, bann latitid kapon parey zot in fer, la zot in *walk out*, se sa ki'n fer zot perdi dernyen Eleksyon. E zot kontinyen re vini, re vini, pou dir 2025 zot pou la. Me non, zot pa pou la 2025. O kontré, zot pou ganny *write-off* net, disparet parey nou'n tandé, e nou'n ganny dir dan sa Lasanble Nasyonal.

Mon kontan letan Onorab Audrey in koz an relasyon avek bann dimoun. Bann travayer. I annan en legzanp kler, *DA Roche Caiman*. I en *counting agent* li menm li, i ti en *collecting agent* li menm li. Apre, nou war li pe pile dan son triko. *So* i normal sa. I arive dan tou Biro Eleksyon, i arive avek tou Seselwa. Parski parey nou'n dir, tou Seselwa i annan son posibilite pou li vote.

Me bann difikilte ki'n vini letan *electoral boundaries* pa'n ganny met azour Mr Speaker. Parey nou'n ganny dir. Letan mwan mon ti ganny Eleksyon St Louis,

mon ti ganny li avek vye *electoral boundaries*. E sete vye *Electoral Commissioner* ki ti la sa letan.

St Louis kot Aki, lo menm laliny semen, ou annan ou premye lakaz ki vot St Louis, dezyenm lakaz o bor li i vot Beau Vallon, trwazyenm lakaz i vot St Louis. Si ou bouz par deryer ki tonm dan distrik Beau Vallon, ou annan en fanmir ki annan 8 zot. Ladan ou annan 4 ki vot Beau Vallon, 4 ki vot St Louis.

Si Onorab Georges ti la, i ti pou dir ek ou anler kot flat Brilliant, ki Onorab Monthy i konnen. Lo *ground floor*, tou le 4 dimoun, tou le 4 blok *flat* i vot Les Mamelles. Tou sa bann ki anler, zot vot Cascade kot Onorab Monthy.

Si ou antre Bel Ombre, i annan en landrwa ki apel *Canada*. *Canada* Sesel ou pa bezwen pran avyon. Ou kapab pran en pti *taxi* oubyen ou debarke dan bis, ou pa bezwen *visa* pou al *Canada*, ou antre. Kot nou Bel Ombre i fasil sa. So, zot kapab seye. Ler ou antre *Canada*, i annan en kote ki tonm Beau Vallon pou Onorab John Hoareau. En kote i tonm Bel Ombre, dan distrik Bel Ombre.

Prezan mwan ler mon pase, mon pa get lot kote, parske mon konnen lot kote mon napa *visa*. Mon annan *visa* zis sa kote. E Onorab Hoareau ler i antre *Canada* i osi konnen sa kote napa *visa*, be i annan *visa* lot kote.

So, tousala i bann difikilte ki nou'n gannyen. Nou pa kapab kontinyen ozordi ler nou'n ariv 2023, annan bann lakour kot sa madanm ki dormi o bor son msye aswar. Son kote lili li i vir Beau Vallon. Son mari son kote lili i vir Bel Ombre. Nou pa kapab kontinyen ankor avek sa sityasyon. Se sa ki nou, nou pe dir ek nou bann frer *US* lot kote latab.

Keksoz i bezwen bouze. Transformasyon i bezwen ganny fer dan nou pei, parski la i en nouvo Gouvernman, nouvo fason fer. Nou pa kapab kontinyen trennen, trennen, trennen avek sa ki zot, zot ti'n dir nou. Nou bezwen bouz de lavan.

Alor Mr Speaker, i enportan - i enportan pou nou kontinyen *remind* nou dimoun. E mwan mon pou ankouraz bann dimoun dan mon distrik Bel Ombre, ki letan sa proses pe ganny fer, vin devan, koze, eksplike, donn detay kwa ki'n arive, e ed bann zofisye ki ava la lo sa Komite pou fer sa travay.

Me selman parey in ganny dir Mr Speaker, i annan lapel ki'n ganny fer pou dir si zanmen i annan serten

rekomandasyon - parey Onorab Henrie in dir, zot bezwen led, bann dimoun lo nivo distrik - bann *DA*, bann *MNA*, bann lezot dimoun parey bann ansyen. Nou annan bann dimoun ki'n reste dan bann distrik pou plizyer lannen. Parey bann *headteachers* ki'n ede dan bann - Letan ti fer bann *statistic* en pe letan. Ou annan ou bann travayer ki'n travay, ki zot konn en pe distrik.

So, si zanmen zot santi zot bezwen sa bann led sa bann dimoun, pa ezite vin devan pou nou kapab ed zot fer sa travay pou zot osi kapab fer sa travay pou Sesel. Me an menm tan, mon ti a kontan fini par dir, pou dir pa akoz zot ozordi ki la, e zot ki pe fer sa travay, i verdir ki nou pou vol Eleksyon.

Parey Onorab Henrie in dir, nou bezwen aksepte osi pou dir se, zot bann Seselwa, zot bann profesyonnel. E ozordi *US* i ankor sitan per Eleksyon, avek bann frod ki zot, zot in fer, aste kart idantite dimoun, kot zot in menm fer dimoun vot 2 fwa.

St Louis nou ti annan bann dimoun, bann zenn ki ti napa 18an, ki ti ganny akse pou li vote. I annan plizyer keksoz ki'n arive. E ozordi kot lakour, i annan plizyer *case* ki'n ganny anmenn ankour, parski Gouvernman sa letan atraver zot *Electoral Commissioner* ki zot ti annan, kantite frod ti pase dan bann stasyon vote. E tou dimoun i konnen sa.

Sa osi i en rezon akoz ozordi, *US* in sorti par lafnet, e in tonm lot kote dan Lopoziyon. Mr Speaker, e zot in vin en parti minoriter.

Mwan mon pou siport sa Prozedlwa ki'n vin devan Lasanble Nasyonal, parski mou pou siport *Electoral Commission*, avek tou son bann *staff*, pou travay ki zot pe fer. Pou zot fer sa bon travay, e pou fer sir ki nou pei i azour. E pou ki *electoral boundaries*, sa msye ki'n marye avek son madanm, zot a fer sir lo sa lili ki zot pe dormi aswar. Sa lili i tonm dan menm lakaz, e sa lakaz i tonm dan menm distrik. Me pa sakenn en kote pei. Sa pa pou fer nou ditou dibyen.

Mr Speaker, mon krwar en kantite keksoz in ganny dir par mon bann Manm. Mon ti a kontan felisit zot pou sa ekselan entervansyon zot tou. E mon ti a kontan osi felisit *Electoral Commission* parey mon pe dir, pou travay ki zot pe fer. Avek sa detrwa mo Mr Speaker, mon ava remersye ou, e mon ava aret la pou ozordi. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. I aprezan le moman pou nou ekout repons Vis-Prezidan lo deba ki'n devan nou. Vis-Prezidan?

THE VICE-PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi bokou Mr Speaker. Mersi tou bann Manm Lasanble ki'n donn zot pwennvi dan bann diferan entervansyon lo sa lamannman *Elections Act*. Ler mon ti komanse, mon ti eksplik sa lamannman ki kourt, dan en fason tre kourt. Akoz pou mwan, i ti senp, i ti lozik, e i ti pe anmenn plis latransparans dan lafason ki balizaz elektoral nou pei i ganny definir.

Me malerezman mon'n vwar sa deba al dan tou kalite direksyon. Latak personnel, kot zot akiz manm Komisyon konmkwa zot pe fer plan pou vol en Eleksyon, parmi lezot ankor. I malere pou vwar deba desann dan en presipis, kot vremen napa okenn move lentansyon.

Me mon ti a kontan felisit bann Manm ki'n koz lozik. Ki'n rakont en pe listwar, ki'n fer nou mazine ki bann devlopman in annan dan Lalwa konsernan Eleksyon. Me de lot kote, la nou'n vwar zot sorti. Mon mazine ler ou ranpli avek, swa regre, swa vanzans kont sa ki'n fer pli byen ki ou, ou fason panse i detournen.

I annan en lekspresyon ki dir, si ou'n abitye azir malonnet dan ou lavi, ou krwar ki tou dimoun otour ou osi, i malonnet e pou azir parey ou. Erezman pou nou, sa i pa leka.

Permet mwan dabor Mr Speaker, eksprim mon lapresyasyon pou sa bann teknisyen ki'n akonpanyi mwan ozordi, e zot bann Manm Komisyon Elektoral. Zot ti pran sa latas detrwa lannen pas. Apenn ki zot ti annan letan pou planifye en Eleksyon avek sa lanpler.

E wi, zot ti egzokit li dan son dele letan. Ti napa okenn versman disan. Tou parti politik ti aksepte sa rezilta. E lemond e pep Seselwa in vwar ki mannyer Sesel in kontinyen bouze, fer progre, malgre sa letan COVID ki ti menas lemond antye, enkli nou.

Mon sirprann ozordi pou atann, ek en politisyen, ki pa'n zanmen debout pou okenn Eleksyon, ki mannyer li i krwar Eleksyon ti ganny manipile. Me sependan, ni li, ni son parti pa'n zanmen rod rekour atraver lakour, pou lazistis si zot vremen krwar sa ki zot pe dir. Ankor enn fwa, zis parol ki perdi dan divan. Parol ki pa serye, e ki pe zis anbet Lepep Seselwa.

Mr Speaker, Lalwa ki nou pei i koz lo balizaz i kler. Konstitisyon Lartik 112 (1), i dir ki, "Sesel a ganny divize dan plizyer lespas elektoral, e sakenn a ganny reprezante par en Manm Lasanble Nasyonal". 112 (2) Konstitisyon i dir, "Pou napa mwens ki 19 lespas elektoral lo Mahe, 2 pou Praslin e bann Zil Pros pou vin en lespas elektoral".

112(3) i dir "Kan Komisyon Elektoral pe determin bann balizaz elektoral, i pou pran konsiderasyon balizaz dizour, bann karakteristik zeografik Sesel, e ki sak landrwa elektoral, otan ki pratik pou anmenn menm kantite zabitan".

Onorab Henrie in eksplik sa tre byen taler. E sa i aplik egalman pou Mahe e Praslin. Prezan Lartik 116 (1)(b), parey Onorab Henrie in eksplike, i dir ki, "Komisyon Elektoral i pou revwar sa bann balizaz regilyerman, an prenon kont Lartik 112". Sa se nou Konstitisyon.

Prezan ler nou al dan *Electoral Act* li menm, *Elections Act*, lo menm size anba Seksyon 4, Li i fer referans avek Lartik Konstitisyon 112 e 116. E i senpleman dir ki balizaz ki'n ganny kree anba lartik 112 e 116, i reste koman balizaz ziska ki en rev i ganny fer an liny avek nou Konstitisyon. Se sa ki sa 2 Lalwa i dir nou.

Alors, kote sa lamannman ozordi i siteye nou? Sa lamannman ozordi pe senpleman anmenn plis laklarte dan la fason ki Komisyon Elektoral pou fer son travay anba Lartik 112 e 116, nou Konstitisyon. I dir senpleman ki Komisyon Elektoral i kapab apwent Komite Teknik, pou donn li konsey e pou asiste li dan sa latas revwar balizaz.

Sa Komite i par son natir teknik. Zot pou rod statistik. Zot pou anmenn bann fe ki montre nouvo realite lo teren. Nouvo konstriksyon, par egzamp. Groser diferan lespas elektoral an term popilasyon. Diferan karakteristik, swa natirel, ou bann ki'n ganny konstri, ki kapab pli byen definir en balizaz.

E okenn lezot lenformasyon ki Komisyon Elektoral a trouv li koman relevan pou fer resers, ganny lenformasyon ki korek, e ki prezan a permet Komisyon Elektoral - pa bann teknisyen, pa okenn konseye. Komisyon Elektoral, selon son manda pou li komans sa legzersis revwar balizaz elektoral. Baze lo tou sa bann lenformasyon ki'n gannyen.

Byensir Komisyon i annan tou lentansyon pou li enkli dan da revizyon, baze lo soumisyon teknik atraver son bann

Komite, tou bann parti prenan dan bann diskisyon balizaz.

Mr Speaker, mon dakor ki politisyen i konn son distrik, son balizaz tre byen. Me nou osi bezwen aksepte ki politisyen, akoz zisteman son konesans politik e teren, i kapab - e mon dir i kapab egalman ganny vwar koman li i annan en lentere politik dan kote balizaz ki i pe sey pase.

Byensir lentere politik nou konnen i pa devret antre an en tel legzersis. Me pa anpese annan konsiltasyon. Alor sa i devret reste pirman baze lo sa Lartik 112 ki dir konsernan kantite delimitasyon elektoral nou devret annan, e ki mannyer zot ganny repartisyonnen.

Se pou sa rezon ki Komisyon Elektoral, anba Lalwa, i sel antite ki pou annan responsabilite fer sa bann desizyon. Pa okenn teknisyen, Mr Speaker. Pa okenn *surveyor*, pa okenn politisyen. Sa se an konsiltasyon byensir ek tou parti prenon, enkli parti politik.

Komisyon Elektoral in enform mwan ki lentansyon se pou annan bann konsiltasyon. E menm ler zot drafte son regilasyon, zot panse - e sa se zot panse, zot krwar ti ava en bon nide pou diskite en tel *S.I.*, menm avan i ganny bibliye avek Komite Lasanble Nasyonal. Tousala se senpleman pou anmenn sa ki nou apel enklisivite. Fer tou dimoun konpran ki pe pase, ki zot panse, e pou ganny zot lopinyon pou fer sir ki nou tou nou lo menm paz.

Alors, sa lamannman i tonm an liny avek fer tou keksoz selon en Lalwa kler. Kot non i ganny bibliye, manda i ganny bibliye, e nou tou nou konn nou rol dan sa legzersis. Set en norm ki mon konnen i zwenn standar enternasyonal. Sertenman model *SADC* pou bann zafer Eleksyon. E Sesel pe senpleman met li azour avek en lankadremman legal modern.

Mr Speaker, dan dernyen entervansyon, avan Onorab Arissol in koze, mon'n konpran ki atraver *Leader* Lopoziyon, ki enn bann pli gran lobzeksyon ki zot pe annan, se parski i annan en mank konfyans, akoz zot dir ki Komisyon Elektoral pa'n ranz zot lakourtwazi en larepons pou en let ki zot in anvoy kot Komisyon Elektoral. E sa i enn bann rezon ki i paret prezan i zot rezon prensipal ki zot pe obzekte. Zot in menm sorti dan lasal.

Mr Speaker, i mon devwar pou mon rod laverite dan sa zafer. E ler mon'n fek

tann sa la, mon pa ti konnen zot in ekrir en let, parski mon pa ansarz Komisyon Elektoral. E mon'n demann *Chairman* e son *CEO*, eski zot annan en lesplikasyon? Eski vre ki sa let pa'n ganny reponn? Larepons ki mon'n gannye i konm swivan, e mon etonnen.

Mr Speaker, sa let ki zot in swadizan anvoy kot *Electoral Commission*, ti date le 6 Fevriye, pa le 1er Fevriye parey zot in dir. Me ler zot ti anvoy sa let, *Chief Executive Officer* ki Mrs Amesbury, i ti lo *medical leave*. Me dan son labsans, *Chief Registration Officer* ki ti pe desarz son responsabilite, ti reponn sa let. E i ti reponn le 9 Fevriye, 11er18 bomaten, atraver en *email*.

E mon pou lir, parski sa i en pwen kon tansyon ki zot in dir poudir zot pa'n ganny larepons. E sa i blan ek nwar, e i dir konm swivan. Zot ti ekrir, Mr Cosgrow.

*“Dear Mr Cosgrow,
The Electoral Commission acknowledges receipt of your letter dated 6 February 2023, and thanks you for the concerns raised. We take note of the content and the same will be put to the attention of the Commissioners. You will be informed of any decision and remarks that the Commission may have through correspondents or in the next political party meeting.*

Thanking you.

Kind Regards,

Sheena Boniface,

Chief Registration Officer”.

Zot in ganny reponn. I paret i annan en problemm kominikasyon. Mon pa konnen ki mannyer i marse, me selman zot in ganny en larepons. E pou zot vini apre midi, pou denigre en Komisyon, pou dir ki zot pa reponn let, kan *CEO* ti lo *medical leave*. In donn son pouvwar avek son *Chief Registration Officer*. Zot in swiv *protocol*, zot in reponn, *black and white*.

Mon santi nou pe *mislead* pep Seselwa ler nou dir zot pa pe fer zot travay. E si sa i rezon prensipal ki zot pe obzekte avek sa Lalwa, mon mazine, sa i a klersi lefe ki zot in ganny larepons. Zis pou lenformasyon dimoun ki pe ekoute, sa *email* ti ganny kopye kot Mr R. Dugasse, ki mon mazine Melval Dugasse, e patrickherminie@gmail.com, koman *Leader* parti.

Alor vwala bann fe. Mon pa'n vin fer okenn keksoz ki mon pe sey fer en *guess* lo sa ki'n arive. Mon pe lir zot lefe. Alor, si sa se bann rezon ki zot vwar ki sa morso

Lezislasyon i pa annord, mon pa konvenki ki zot annan en bon rezonnman pou zot obzekte.

Avek sa Mr Speaker, mon komanter lo sa bann diferan entervansyon, mon mazin en donn sa klarifikasyon. Mon kont lo zot pou aprouv merit sa *Bill*, e ki nou a kapab ganny laprouvasyon Staz Merit pou sa morso Lalwa. Mersi bokou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Vis-Prezidan. Bon avek sa repons Vis- Prezidan, nou pou prosede avek vot lo *General Merit of the Bill for Second Reading*. Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Vot lo *general merit Elections (Amendment) Bill, 2022*, 18 Manm in vot pour, 0 kont, 0 abstansyon. Donk *Bill* in aprouve par Lasanble pour *Second Reading*, e Madanm Clerk i a fer *Formal Second Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. “A *Bill for an Act to amend the Elections Act (Cap 262)*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Mon note ki napa okenn lamannman lo sa *Bill*, alor mon pe demann...Eski oule klarifye sa Onorab Hoareau?

HON JOHN HOAREAU

Mr Speaker, wi. Mon le anba *Standing Order 97 (1)*, demann ou pou sispann *Order 70* ki pou anmenn deba dan Staz Komite, pou nou kapab pran en vot lo *Third Reading*, mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Sa Mosyon a ganny segonde silvouple? Onorab Esparon.

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Mosyon in ganny segonde pou sot Staz Komite.

MR SPEAKER

Mersi Manm a vot lo sa Mosyon silvouple. Sa ki aprouve, lev lanmen? Vot lo Mosyon to skip *Committee Stage* lo *Elections (Amendment) Bill, 2022*, 18 Manm in vot pour, 0 kont, 0 abstansyon. Donk sa *Bill* in aprouve par Lasanble, e Madanm Clerk a fer *Formal Third Reading*. Wi, nou bezwen pran Mosyon for *Formal Third Reading*. Onorab Arissol ou prezant sa Mosyon.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker, anba *Order 76 (1)*, mon le move ki *Bill Elections (Amendment) Bill, 2022*, i ganny li en Trwazyenm Fwa. Nou pa'n al dan Staz Komite, e napa lamannman. Mersi bokou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi mon a ganny sa Mosyon segonde. Onorab Esparon?

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Mosyon i ganny segonde pou pran en *Third Reading*.

MR SPEAKER

Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Mersi. Tou Manm in vote. Alor Mosyon lo *Formal Third Reading Elections (Amendment) Bill*. 18 Manm in vot pour, 0 kont, 0 abstansyon. Donk mon annan plezir ankor ki *Bill* in aprouve par Lasanble. Madanm Clerk i kapab fer *Formal Third Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. “*This Act may be cited as the Elections (Amendment) Act, 2022*. Mersi Mr Speaker.

(US Members walked back in the House)

MR SPEAKER

Mersi. *Bill is passed*. Onorab Henrie, mon annan nide adres pwen ki ou'n leve. Ou ti pe lev en lot pwen?

HON GERVAIS HENRIE

Mr Speaker, lo menm pwen. Par lefet ki Vis-Prezidan in adres konsern ki mwan mon ti pe dir, pou dir ti napa zistifikasyon dan protestasyon *US*, par lefet ki dan son *reply* in donn en *answer* lo la, mon krwar pou dir zot protestasyon *is not justifiable under 9 (6)*. E mon repete, mon krwar ki ou gard sa *walkout* ankor, *closely*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Mon pou adres pwen ki Manm Onorab Henrie in leve premye. Sa sityasyon i osi konsern mwan. E mon oule fer kler ki *Standing Order* nou pe diskite la, pou Manm e pou piblik. Mon pa ti pou kontan ki nou pas *weekend* an dout lo sa sityasyon.

Sa *Standing Order 9 (6)* i dir “*Temporary absences by a Member from the*

Chamber, whether in protest or otherwise, shall not require the leave of the Speaker". Sa *Standing Order* i vremen larz e i vremen donn Manm en posibilite pou zot kit lasal san permisyon Speaker. E kit lasal san permisyon Speaker, i sel rezon ki annan ki Speaker i kapab pran serten aksyon, parey dediksyon saler. Donk sa *Standing Order* pou mwan, i anefef met lobstak pou Speaker aplik okenn mezir disipliner dan sa ka.

Evidaman, mon krwar i annan serten ka ki zistifye, e serten ka ki pa zistifye. Dan ka ki'n arive ozordi, ki *Leader Lopoziyon* in site, i pli grav ki labitid. Akoz i pa en kestyon en keksoz ki'n arive dan Lasanble. I pa en protestasyon kont en desizyon Speaker. I pa en prosedir ki zot santi in ganny mal aplike ki kapab permet zot kit lasal an protestasyon.

I en keksoz ki'n arive an deor Lasanble, e ki napa naryen pou fer avek sa ki pe arive la. E mon krwar i vremen mal pou servi sa *Standing Order* koman en leskiz pou proteste. Mwan mon krwar pou dir kit lasal par Manm, dan sa sityasyon, i en mank responsabilite - zot responsabilite elektoral ki zot ti'n ganny mete dan Lasanble. Akoz, zot pe evit pran par dan en desizyon lo en Lalwa ki zot ti devret la pou pran par dan en desizyon e ki zot voter i met zot la pou fer.

Donk mon annan mon konsern. Selman, zot tou zot konnen ki kantite lenportans nou donn *Standing Order*. Ki kantite lanfaz Manm i mete lo Speaker gard *Standing Order*. E sa *Standing Order*, i lir ankor, "*Temporary absences by a Member from the Chamber, whether in protest or otherwise*".

Mon demande ki ti vremen lentansyon? Mon pa pe dout lasazes bann Manm, bann *panel* ki'n ekrir nou *Standing Order*. Mon respekte zot sazes. Alor mon prezimen zot in met sa, san pran konesans serten sityasyon ki kapab arive. E sa i normal, i kapab arive. E donk, mon ankor pe demande si sa *Standing Order* i devret ganny revize?

E definitivman mon pou demann *Standing Orders Committee* atraver son *Chairman*, pou reviz sa e regarde si zot kapab konsidere ki sa i ganny fraze en lot mannyer pou prezerv lobligasyon Manm Lasanble pou zot partisip dan deba, e evite ki kit lasal anba nenport tel preteks.

Mon oule dir, i annan en posibilite ki Speaker i kapab *set aside* en *Standing Order*, me pou mwan, Speaker i devret *set*

aside en *Standing Order* pou permet prosedir Lasanble mars *smoothly* ler i annan en blokaz, pou debloke, pou de soz.

Mon krwar pou dir menm dan sa ka ki mon'n lir, mon ezite ki Speaker i *set aside* sa *Standing Order*. Pli bon fason pou nou fer, se reviz sa *Standing Order* e fer lentansyon Lasanble kler. E lo la, se Manm Lasanble ki a pran responsabilite pou met lareg Lasanble kler.

Touzour desizyon Speaker i reste dapre son Lotorite. E mon pou gard sa Lotorite pou okenn desizyon *ruling* ki mon kapab donner dan le fitir. Mon pe dir zot mersi bokou.

HON SEBASTIEN PILLAY

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Onorab Pillay, ou'n kit lasal dan en moman kot nou ti dan...

HON SEBASTIEN PILLAY

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Si ... Onorab Pillay, si ou annan en pwen pou ou fer, pou Lasanble, met mwan an ekrir e mon a pran li Mardi prosenn. Mersi.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Panel, mon remersye zot pou zot partisipasyon e mon remersye bann Manm. Mon swet zot bon *weekend*. Lasanble i *adjourn* ziska Mardi prosen 9er. *Adjourn*.

(ADJOURNMENT)

